

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ,
ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ,
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«Η ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ (ΔΝΤ)
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ
ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19»**

ΤΟΥ

Γεωργίου Καρίπογλου

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Τζιώρας

Νοέμβριος 2020

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτή την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Ημερομηνία : 09/11/2020

Ο Δηλών

Γεώργιος Καρίπογλου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ.....	II
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	III
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	VIII
ΣΥΝΟΨΗ.....	IX
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΓΕΝΙΚΑ.....	1
ΣΚΟΠΟΣ.....	4
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ - ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	7
ΤΟ ΔΝΤ ΩΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	7
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	8
Συνεργασία και Ανασυγκρότηση (1944 - 1971).....	8
Το τέλος του συστήματος του Bretton Woods (1972 - 1981)	11
Χρέος και επίπονες μεταρρυθμίσεις (1982 - 1989).....	13
Κοινωνική αλλαγή για την Ανατολική Ευρώπη και την Ασιατική Κρίση (1990-2004).....	14
Παγκοσμιοποίηση και Κρίση (2005 μέχρι σήμερα)	16
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ.....	19
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΝΤ	19
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	19

Συμβούλιο των Διοικητών (Board of Governors)	20
Υπουργικές Επιτροπές (Ministerial Committees)	21
Εκτελεστικό Συμβούλιο (The Executive Board)	22
Διευθύνων Σύμβουλος (Managing Director)	22
ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΝΤ	23
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΝΤ	24
Επιτήρηση (surveillance)	24
Δανεισμός (Lending)	26
Προϋποθέσεις δανεισμού	29
Βασικά μέσα δανεισμού	30
❖ Stand - By Arrangement (SBA)	30
❖ Flexible Credit Line (FCL)	30
❖ Precautionary and Liquidity Line (PLL)	31
❖ Rapid Financing Instrument (RFI)	31
Δανεισμός σε χώρες χαμηλού εισοδήματος	32
Ανακούφιση χρέους	34
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΕΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΟ ΔΝΤ (CONDITIONALITY)	34
Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα (ΕΤΔ) - Special Drawing Rights (SDR)	40
ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΧΕΤΑΙ ΤΟ ΔΝΤ	41
3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΝΕΟΣ ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ COVID-19	45

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΠΟΥ ΑΥΤΟΣ ΠΡΟΚΑΛΕΙ	45
ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ COVID-19.....	46
ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ COVID-19 ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	50
Ο κορωνοϊός έχει γκρεμίσει τους παγκόσμιους «οικονομικούς γίγαντες» (αναπτυσσόμενες χώρες)	50
Κορωνοϊός και αναπτυσσόμενες χώρες	54
Γενικά.....	54
Εξωτερική χρηματοοικονομική κρίση.....	56
Εμβάσματα, ξένο κεφάλαιο και βοήθεια.....	59
Το εισόδημα από το διεθνή τουρισμό.....	62
Οι τιμές των βασικών εμπορευμάτων.....	62
ΟΙ ΚΑΜΠΥΛΕΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΥΦΕΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	65
Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ	68
4 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΚΡΑΤΗ, COVID-19 ΚΑΙ ΔΝΤ.....	71
ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΔΝΤ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ COVID-19	71
ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΤΟ ΔΝΤ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΤΟΥ CORONAVIRUS	72
ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΦΥΓΑΝ ΣΤΟ ΔΝΤ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19.....	76

Παγκόσμιος χάρτης με τα κράτη που αιτήθηκαν οικονομική βοήθεια από το ΔΝΤ εξαιτίας της πανδημίας COVID - 19	76
Γεωγραφική κατανομή των κρατών και οι αντίστοιχες χρηματοοικονομικές ενισχύσεις που αιτήθηκαν	77
Ασία και Ειρηνικός.....	78
Ευρώπη	79
Μέση Ανατολή και Κεντρική Ασία	80
Υποσαχάρια Αφρική.....	81
Δυτικό Ημισφαίριο	83
Ελάφρυνση εξυπηρέτησης χρέους από το Πρόγραμμα Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (CCRT).....	84
Μηχανισμοί παροχής βοήθειας από το ΔΝΤ στις χώρες για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19	87
Ενέργειες της Διευθύνουσας Συμβούλου και του Διοικητικού Συμβουλίου του ΔΝΤ για τη λήψη μέτρων ανακούφισης των κρατών από την πανδημία του COVID-19.....	89
Ανάλυση των ενεργειών του ΔΝΤ για την έγκριση παροχής οικονομικής ανακούφισης των κρατών από την πανδημία COVID-19	94
Ανάλυση των ενεργειών του ΔΝΤ για τη χρηματοδότηση των κρατών προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες από την πανδημία COVID-19	98
5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	101
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Διάγραμμα 1: Το οργανόγραμμα του ΔΝΤ	19
Διάγραμμα 2 Η ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.....	51
Διάγραμμα 3 Το παγκόσμιο κκ ΑΕΠ σε σχέση με το ποσοστό των κρατών με αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης.....	54
Διάγραμμα 4 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (FDI), Εμβάσματα (Remittances), Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ODA) και Χρέος Χαρτοφυλακίου - Ροές Ιδίων Κεφαλαίων (Portfolio debt and equity flows)	60
Διάγραμμα 5 Εισπράξεις από Διεθνή Τουρισμό.....	62
Διάγραμμα 6 Τιμές Εμπορικών Αγαθών	64
Διάγραμμα 7 Η οριζοντίωση της καμπύλης πανδημίας.....	66
Διάγραμμα 8 Η οριζοντίωση της καμπύλης ύφεσης.....	67
Διάγραμμα 9 Συνολική εγκεκριμένη χρηματοδότηση από το ΔΝΤ ανά περιοχή	94
Διάγραμμα 10 Αριθμός κρατών στα οποία εγκρίθηκε η χρηματοδότηση ανά περιοχή.....	95
Διάγραμμα 11 Εγκεκριμένη χρηματοδότηση ανά κράτος και ανά περιοχή.....	96
Διάγραμμα 12 Αριθμός κρατών που έλαβαν τη βοήθεια CCRT ανά περιοχή.....	96
Διάγραμμα 13 Ανακούφιση εξυπηρέτησης χρέους από το CCRT (1000 SDR)	97
Διάγραμμα 14 Ύψος οικονομικής βοήθειας ανά μέσο χρηματοδότησης (1000 SDR)	98
Διάγραμμα 15 Εγκεκριμένη χρηματοδότηση ανά κράτος (1000 SDR)	100

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΔΝΤ	ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΟΗΕ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
AfDF	AFRICAN DEVELOPMENT FOUNDATION
CCRT	CATASTROPHE CONTAINMENT AND RELIEF TRUST
COVID - 19	CORONA VIRUS DISEASE -2019
ENDA	EMERGENCY NATURAL DISASTER ASSISTANCE
EPCA	EMERGENCY POST-CONFLICT ASSISTANCE
EMDE	EMERGING MARKET AND DEVELOPING ECONOMIES
ECF	EXTENDED CREDIT FACILITY
EFF	EXTENDED FUND FACILITY
FAO	FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS
FDI	FOREIGN DIRECT INVESTMENT
GRA	GENERAL RESOURCES ACCOUNT
HIPC	INITIATIVE FOR HEAVILY INDEBTED POOR COUNTRIES
ICD	INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF DISEASES
ICTV	INTERNATIONAL COMMITTEE ON TAXONOMY OF VIRUSES
IDA	INTERNATIONAL DEVELOPMENT ASSOCIATION
IIF	INSTITUTE OF INTERNATIONAL FINANCE
IMFC	INTERNATIONAL MONETARY AND FINANCIAL COMMITTEE
IMF	INTERNATIONAL MONETARY FUND
LIC	LOW-INCOME COUNTRIES
MERS	MIDDLE EAST RESPIRATORY SYNDROME
MDGs	MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS
MONA	MONITORING OF FUND ARRANGEMENTS
MDRI	MULTILATERAL DEBT RELIEF INITIATIVE
ODA	OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE
OPEC	ORGANIZATION OF THE PETROLEUM EXPORTING COUNTRIES
PSI	POLICY SUPPORT INSTRUMENT
PRGS	POVERTY REDUCTION AND GROWTH STRATEGY
PRGT	POVERTY REDUCTION AND GROWTH TRUST
PCL	PRECAUTIONARY CREDIT LINE
PLL	PRECAUTIONARY AND LIQUIDITY LINE
QPCs	QUANTITATIVE PERFORMANCE CRITERIA
RCF	RAPID CREDIT FACILITY
RFI	RAPID FINANCING INSTRUMENT
SAAR	SEASONALLY ADJUSTED ANNUAL RATE
SARS	SEVERE ACUTE RESPIRATORY SYNDROME
STLL	SHORT - TERM LIQUIDITY LINE
SBA	STAND-BY ARRANGEMENT
SCF	STAND-BY CREDIT FACILITY
SAF	STRUCTURAL ADJUSTMENT FACILITY
TIM	TRADE INTEGRATION MECHANISM
UNCTAD	UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT
WHO	WORLD HEALTH ORGANIZATION
OIE	WORLD ORGANISATION FOR ANIMAL HEALTH

ΣΥΝΟΨΗ

Στα είκοσι πρώτα χρόνια του 21ου αιώνα η Ελλάδα βρέθηκε στη δυσάρεστη θέση να αντιμετωπίσει τρεις σημαντικές κρίσεις: την οικονομική, την ανθρωπιστική (μεταναστευτικό) και την υγειονομική (πανδημία του COVID-19). Ενώ για την αντιμετώπιση της πρώτης κρίσης, που αποτελούσε την κρίση χρέους, η Ελλάδα προσέφυγε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, με την υπογραφή της σύμβασης Διακανονισμού Χρηματοδότησης Αμέσου Ετοιμότητας, στην περίπτωση της τρίτης κρίσης, στην οποία βρισκόμαστε κατά τη σύνταξη της παρούσας εργασίας, δεν υπάρχει συμβολή του Διεθνούς αυτού Οργανισμού.

Δεν συνέβη το ίδιο με πολλά άλλα κράτη, στα οποία η προσφυγή στο ΔΝΤ αποτελεί μονόδρομο για την αντιμετώπιση των πολλαπλών αρνητικών επιπτώσεων σε ποικίλα επίπεδα, οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά. Μάλιστα, είναι τέτοια η ένταση του φαινομένου της πανδημίας και των συνεπειών αυτής, που σε αρκετές περιπτώσεις χρειάστηκε η εμπλοκή, περισσότερων του ενός, μέσων δανεισμού.

Όπως προαναφέρθηκε, κατά τη συγγραφή της παρούσας εργασίας το φαινόμενο της πανδημίας COVID-19 είναι σε πλήρη εξέλιξη, γεγονός που προκαλεί την εισαγωγή μιας σημαντικής παραμέτρου ως προς της μεταβλητότητα των γεγονότων και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών των κρατών για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Όμως, επιτυγχάνεται εξαγωγή συμπερασμάτων με μεγαλύτερη ασφάλεια με τη μελέτη των γεγονότων έχοντας στο επίκεντρο το χρονικό διάστημα Μαρτίου - Απριλίου 2020, καθόσον πρόκειται για την περίοδο η οποία, κατά πολλούς, άλλαξε ή θα αλλάξει τον ρου της ιστορίας.

-X-

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Τον Νοέμβριο του 2019 ένας κορωνοϊός από μια κοινή, μικρή νυχτερίδα μεταπήδησε, με κάποιον τρόπο, σε έναν ή σε κάποιους ανθρώπους. Έως τον Δεκέμβριο 2019, μια ομάδα ανθρώπων νοσηλευόταν με σοβαρή πνευμονία σε νοσοκομεία της Γιουχάν της Κίνας και δεν επρόκειτο για απλή γρίπη.

Μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 2020, οπότε η Κίνα είπε στον κόσμο ότι ο νέος αυτός ιός ήταν μεταδοτικός, δεν έγιναν αρκετά πράγματα για τον περιορισμό του. Έως τότε υπήρχαν ήδη τόσα πολλά κρούσματα στη Γιουχάν, ώστε επιβλήθηκε τρεις μέρες αργότερα, στην πόλη, πλήρης απαγόρευση κυκλοφορίας, για να συγκρατηθεί ο ιός. Δυστυχώς όμως ο ιός είχε ήδη εξαπλωθεί σε όλη την Κίνα και σε άλλες χώρες. Ο ιός ονομάστηκε SARS-CoV-2, λόγω της ομοιότητάς του με έναν προγενέστερο ιό στο έτος 2003.

Τρεις μήνες μετά τον αποκλεισμό της Γιουχάν, περίπου δύο δισεκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο βρέθηκαν, επίσης, σε κάποια μορφή καραντίνας και όλοι, παντού, αντιμετώπισαν μόλυνση από τον ιό, με ελάχιστες αποτελεσματικές θεραπείες και χωρίς προοπτική εμβολίου στο άμεσο μέλλον (Mackenzie 2020, 9).

Ιστορικά, οι περισσότερες πανδημίες έγιναν αιτία για την πρόκληση έντονων οικονομικο - πολιτικών μεταβολών στις κοινωνίες όπου εκδηλώθηκαν. Ο λοιμός της εποχής του Περικλή επιτάχυνε την κατάρρευση της αθηναϊκής ηγεμονίας, η πανώλη στη διάρκεια της αυτοκρατορικής θητείας του Ιουστινιανού επέφερε μεγάλο πλήγμα στο εμπόριο της βυζαντινής αυτοκρατορίας και την οδήγησε σε απώλεια εδαφών, ο «Μαύρος Θάνατος» κατά τον Μεσαίωνα μείωσε τον αριθμό των εργατών γης, αύξησε τα ημερομίσθια και συνέτεινε στη σταδιακή παρακμή του φεουδαρχικού μοντέλου και στη μηχανοποίηση της παραγωγής, ενώ η ευλογία εξάλειψε τις αντιστάσεις των ιθαγενών της Αμερικής, ευνοώντας τον αποικισμό και τις κατακτήσεις των Ευρωπαίων.

Οι αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις του κορωνοϊού σε παγκόσμιο επίπεδο είναι πρωτόγνωρες, έχοντας σε σύντομο χρονικό διάστημα ξεπεράσει εκείνες της οικονομικής κρίσης του 2008 αλλά και αυτές της Μεγάλης Ύφεσης του 1929. Η

παραγωγή και η κατανάλωση έχουν επιβραδυνθεί ραγδαία, οι μεταφορές και το διεθνές εμπόριο έχουν παραλύσει, τα διεθνή χρηματιστήρια έχουν κατακρημνιστεί και σε συνδυασμό με το υψηλό υγειονομικό κόστος έχουν προκαλέσει ασφυξία στους προϋπολογισμούς των κρατών. Οι επιπτώσεις του κορωνοϊού, όμως, απλώς επιτάχυναν τις ήδη υπάρχουσες στρεβλώσεις της παγκόσμιας οικονομίας, που είχαν αρχίσει να γίνονται εμφανείς κατά τη δεκαετία που ακολούθησε το κραχ του 2008. Τότε, τα κράτη στην προσπάθειά τους να διασώσουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα και να επιτύχουν την ανάταξη των οικονομιών τους, έκαναν μαζική χρήση της «ποσοτικής χαλάρωσης», των κεφαλαίων δηλαδή που παρέμειναν στους ισολογισμούς των τραπεζών ή κατευθύνθηκαν σε αγορές κρατικών, εταιρικών ομολόγων και μετοχών, αντί να διοχετευθούν στην ενίσχυση του παραγωγικού τομέα και των υποδομών των χωρών (Διακαντώνης 2020).

Το ΔΝΤ είχε προβλέψει ότι η κρίση που θα προκύψει στην παγκόσμια οικονομία θα είναι μεγαλύτερη από αυτήν που επέφερε η Μεγάλη Ύφεση του 1930. Τα πρώτα κράτη - θύματα από αυτήν την εξέλιξη είναι αυτά με ευάλωτες οικονομίες. Το άμεσο αποτέλεσμα που προέκυψε από τον συνδυασμό μιας εξασθενημένης οικονομίας και της εμφάνισης της πανδημίας είναι η προσφυγή στο ΔΝΤ, ως τρόπος αντιμετώπισης της κρίσιμης αυτής κατάστασης.

Οι κυβερνήσεις, σε κάθε γωνιά του πλανήτη, προκειμένου να αποτρέψουν ή να περιορίσουν τη διασπορά του ιού, επιβάλλουν πρωτόγνωρα μέτρα και πιο συγκεκριμένα: κλείνουν τα σύνορα, απαγορεύουν τις κοινωνικές συναθροίσεις και κλείνουν προσωρινά, εργοστάσια και επιχειρήσεις λιανικής.

Οι αδύναμες οικονομίες κυρίως σε Μέση Ανατολή, Ασία και Αφρική «λυγίζουν» υπό το βάρος του lockdown. Η δραματική υποχώρηση στις τιμές εμπορευμάτων και πετρελαίου – γεγονός που «μεταφράζεται» σε μειωμένα έσοδα από εξαγωγές πρώτων υλών - προσθέτει ακόμη μια αρνητική συνιστώσα σε μια ήδη πολύ δύσκολη εξίσωση.

Για αρκετές χώρες δεν υπάρχει άλλη επιλογή, παρά μόνο το να ζητήσουν οικονομική βοήθεια από το ΔΝΤ. Έως και τις 9 Απριλίου, περισσότερα από 90 κράτη είχαν υποβάλει επισήμως αίτημα ή είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον για χρηματοδότηση από το ΔΝΤ, αριθμός που ισοδυναμεί σχεδόν με το ήμισυ των

χωρών του κόσμου. Σχεδόν το 60% αφορά χώρες χαμηλού εισοδήματος και 40% αναδυόμενες αγορές, σύμφωνα με τα στοιχεία του ίδιου του ΔΝΤ.

Το χτύπημα για τις αναδυόμενες είναι ιδιαίτερα ισχυρό, καθώς οι ανησυχίες για παγκόσμια ύφεση προκαλούν αναταράξεις στις διεθνείς αγορές και στροφή των επενδυτών μακριά από το ρίσκο, πυροδοτώντας μαζικές εκροές κεφαλαίων από νομίσματα και μετοχές αναδυόμενων οικονομιών. Από τον Ιανουάριο 2020, εξανεμίστηκαν περίπου 96 δισ. δολάρια από τις αναδυόμενες οικονομίες, σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Ινστιτούτου, ποσό τριπλάσιο σε σύγκριση με τις εκροές 26 δισ. δολαρίων στη διάρκεια της πιστωτικής κρίσης του 2008.

Το ΔΝΤ έχει διπλασιάσει το μέγεθος των διαθέσιμων πιστωτικών διευκολύνσεων από τα 50 στα 100 δισ. δολάρια, είχε τονίσει πρόσφατα η γενική διευθύντρια του Ταμείου, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, η οποία έχει επανειλημμένως τονίσει ότι το Ταμείο διαθέτει επαρκείς πόρους, με δανειοδοτική ικανότητα που μπορεί να φθάσει έως και το 1 τρισ. δολάρια για τη στήριξη των χωρών-μελών στις προσπάθειες αντιμετώπισης των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων από την εξάπλωση του Covid-19.

Παρά τις προειδοποιήσεις των διεθνών οργανισμών –και του ίδιου του ΔΝΤ- για βαθιά ύφεση, ακόμη δεν υπάρχει κάποια ασφαλής πρόβλεψη για το οικονομικό κόστος των μέτρων και το μέγεθος της ζημιάς.

Αυτό που είναι σαφές είναι ότι έχουμε εισέλθει σε ύφεση εξίσου βαθιά ή ακόμη και χειρότερη από την ύφεση του 2009. Το μέγεθος και έκταση της ύφεσης, καθώς και η φύση της μερικής ανάκαμψης που αναμένεται για το 2021 θα εξαρτηθεί από δύο παράγοντες, σημειώνει το ΔΝΤ: Τη συλλογική ικανότητα ανάσχεσης του Covid-19 και τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη στήριξη νοικοκυριών και επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με τις δράσεις των κεντρικών τραπεζών ώστε να αποφευχθούν προβλήματα ρευστότητας.

Πολλές χώρες έχουν λάβει έκτακτα και άνευ προηγουμένου μέτρα τόσο για τη στήριξη των οικονομιών όσο και το να θέσουν θεμέλια για την επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας. Τα μέτρα δημοσιονομικής στήριξης από τις εθνικές αρχές ανά τον κόσμο υπολογίζονται από το ΔΝΤ στα 8 τρισ. δολάρια. Στη «μάχη»

κατά του Covid-19 εισέρχονται και οι κεντρικές τράπεζες, με χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής και «ενέσεις» ρευστότητας.

Το ΔΝΤ θεωρεί επιτακτική ανάγκη τη στήριξη των αναδυομένων και αναπτυσσομένων χωρών, καθώς είναι περισσότερο ευάλωτες από ό,τι οι ανεπτυγμένες οικονομίες. Γι' αυτές τις χώρες, το χτύπημα είναι ιδιαίτερα ισχυρό, με έλλειψη ιατρικού εξοπλισμού, αιφνίδια «παράλυση» της παγκόσμιας οικονομίας, μαζικές εκροές κεφαλαίων και απότομη «βουτιά» στις τιμές των εμπορευμάτων (naftemporiki 2020a).

ΣΚΟΠΟΣ

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη του ρόλου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, στην περίπτωση της προσφυγής σε αυτό των κρατών - μελών για την αντιμετώπιση των συνεπειών στην οικονομία και επομένως στην κοινωνία, από την εμφάνιση της πανδημίας COVID - 19.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια: Το **πρώτο κεφάλαιο** διεξέρχεται τη φύση του ΔΝΤ, ως Διεθνή Οργανισμού. Πραγματοποιείται σύντομη ιστορική αναδρομή του Ταμείου, από την ίδρυσή του μέχρι και σήμερα, επιμερισμένη σε χαρακτηριστικές χρονικές περιόδους, με αναφορά στα σημαντικότερα κεντρικά, οικονομικά γεγονότα και του ρόλου που διαδραμάτισε σε κάθε περίοδο, συνοπτικά, το Ταμείο.

Το **δεύτερο κεφάλαιο** ασχολείται με το ΔΝΤ, όσον αφορά την αποστολή του και με τη Διοικητική του Δομή, στο πλαίσιο της οποίας γίνεται συνοπτική ανάλυση των Οργάνων που το συγκροτούν. Επιπλέον, καταγράφεται ο σκοπός του Ταμείου και ακολουθεί η περιγραφή της λειτουργίας του ΔΝΤ, όπως αυτή διαρθρώνεται στους βασικούς τομείς δράσης, δηλ. στην επιτήρηση, στο δανεισμό - με τα βασικά μέσα που τον απαρτίζουν - και στην ανακούφιση χρέους. Ακολουθεί μνεία των προϋποθέσεων προσφυγής ενός κράτους στο ΔΝΤ καθώς και η αναφορά στο Πρόγραμμα Ειδικών Τραβηχτικών Δικαιωμάτων, που συνέστησε το ΔΝΤ για τα κράτη - μέλη του.

Στο **τρίτο κεφάλαιο**, το ενδιαφέρον στρέφεται στην ασθένεια COVID-19 που προκαλείται από τον κορωνοϊό SARS-CoV-2. Το κεφάλαιο ξεκινάει με τον καθορισμό της ονοματολογίας - ορολογίας των βασικών όρων της ασθένειας. Στη

συνέχεια, το κεφάλαιο εξελίσσεται με μία σύντομη ιστορική αναδρομή του COVID-19. Ακολουθεί μια καταγραφή των οικονομικών επιδράσεων, σε παγκόσμιο επίπεδο και προσδιορίζονται οι πρωτοβουλίες που το κράτος θα πρέπει να αναλάβει ώστε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την πανδημία, σε ανθρωπιστικό και οικονομικό επίπεδο. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με μία εκτίμηση της κατάστασης της παγκόσμιας οικονομίας, μετά την πανδημία, ούτως ώστε να καταστεί κατανοητό το μέγεθος των επιδράσεων από την πανδημία σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** καταγράφονται οι λόγοι που οδηγούν τα κράτη στην προσφυγή τους στο ΔΝΤ, λόγω της πανδημίας από την ασθένεια COVID-19 και τα μέσα που διαθέτει το ΔΝΤ για να βοηθήσει τα κράτη να αντιμετωπίσουν τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας. Στη συνέχεια πραγματοποιείται καταγραφή, ανά παγκόσμιο γεωγραφικό διαμέρισμα, των κρατών που προσέφυγαν, μέχρι τον Οκτώβριο 2020, στο ΔΝΤ λόγω της πανδημίας καθώς και οι εκροές που εγκρίθηκαν αλλά και διατέθηκαν για το κάθε κράτος από το Ταμείο. Ακολούθως, πραγματοποιείται ανάλυση των μηχανισμών παροχής βοήθειας από το ΔΝΤ στις χώρες για την αντιμετώπιση της πανδημίας, με ιδιαίτερο βάρος στις ενέργειες των επιμέρους οργάνων του Ταμείου καθώς και στατιστική ανάλυση και επεξεργασία, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα, τόσο των εγκριθεισών πιστώσεων όσο και των εκροών που πραγματοποιήθηκαν από το ΔΝΤ, από τον Μάρτιο 2020 μέχρι τον Οκτώβριο 2020.

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με το **πέμπτο κεφάλαιο**, όπου παρατίθενται χρήσιμα συμπεράσματα που εξάγονται από την προηγηθείσα ανάλυση καθώς και προτάσεις οικονομικής πολιτικής για βελτίωση της αντιμετώπισης της πανδημίας.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ - ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΟ ΔΝΤ ΩΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

Ένα από τα σημαντικότερα φαινόμενα των σύγχρονων διεθνών σχέσεων είναι η εμφάνιση και η ανάπτυξη των Διεθνών Οργανισμών. Οι Διεθνείς Οργανισμοί έχουν ως σκοπό τη διασφάλιση της ειρήνης και ασφάλειας, όσο και την προώθηση της διακρατικής συνεργασίας για την μελέτη και επίλυση προβλημάτων που ξεπερνούν τα όρια ενός κράτους και αφορούν ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές ή το σύνολο της διεθνούς κοινότητας. Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί των Διεθνών Οργανισμών. Σύμφωνα με τον Βαρουζάκη, Διεθνής Οργανισμός είναι το σύνολο περισσότερων κρατών συνενωμένων με μόνιμους νομικούς δεσμούς σε ένα νομικό πρόσωπο με ίδια νομικώς βούληση προς επιδίωξη ορισμένου σκοπού (Βαρουζάκης 1980, 26).

Σύμφωνα με τον Κουσκουβέλη, η έννοια των Διεθνών Οργανισμών έχει πολλές αναλογίες με αυτήν των «διεθνών καθεστώτων» και των «διεθνών συμφωνιών», χωρίς να είναι όμως ίδια. Πράγματι, ένας διεθνής οργανισμός που στηρίζεται σε μια διεθνή συμφωνία συνιστά ένα διεθνές καθεστώς. Το αντίθετο όμως δεν είναι απαραίτητο, καθώς στο διεθνές σύστημα υπάρχουν πολλές μορφές συνεργασίας, οι οποίες δεν στηρίζονται ή δεν έχουν λάβει τη μορφή μιας τυπικής συμφωνίας ή επίσημης συνεργασίας, όπως συνέβαινε κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου ή όπως συμβαίνει σήμερα σε πολλούς τομείς των διεθνών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών (Κουσκουβέλης 2010, 455).

Μία μεγάλη κατηγορία διεθνών οργανισμών είναι οι *οργανισμοί πολυμερούς βοήθειας*, οι οποίοι προγραμματίζουν και εκταμιεύουν δάνεια και επιχορηγήσεις στα κράτη που αντιμετωπίζουν προβλήματα, ειδικά με το ισοζύγιο πληρωμών¹. Αυτοί οι οργανισμοί, μεταξύ άλλων, είναι η Διεθνής Τράπεζα, οι περιφερειακές

¹ Ισοζύγιο πληρωμών είναι ένα σύστημα διπλής εισόδου στο οποίο καταγράφεται η αξία του συνόλου των συναλλαγών των οικονομικών μονάδων της χώρας (εισροές ή εκροές συναλλάγματος) με τις οικονομικές μονάδες του υπόλοιπου κόσμου στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, πχ. έτους (Χατζηδημητρίου 2003, 98).

αναπτυξιακές τράπεζες, τα Ηνωμένα Έθνη και φυσικά το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Malcolm 2001, 167).

Παρόλα αυτά, το ΔΝΤ αποτελεί ειδική περίπτωση νομισματικού - τραπεζικού οργανισμού διότι ενώ είναι διεθνής οργάνωση, συνδεδεμένη προς τον ΟΗΕ, υπό την μορφή Ειδικευμένης Οργάνωσης, ανήκει στην κατηγορία των επιχειρηματικών οργανισμών (operational agencies), που λειτουργεί ως Τράπεζα. Γι αυτό του αναγνωρίζεται πλήρης νομική προσωπικότητα που διαθέτει η ίδια ικανότητα για δικαιοπραξία, προς απόκτηση και διάθεση κινητής και ακίνητης περιουσίας και παράσταση σε δικαστήριο. Οι όροι λειτουργίας του είναι ελαστικοί (Βαρουζάκης 1980, 167).

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Συνεργασία και Ανασυγκρότηση (1944 - 1971)

Τον Ιούλιο 1944, με πρόσκληση των ΗΠΑ, συνήλθε νομική και δημοσιονομική Συνδιάσκεψη στο Μπρέτον Γουντς (Bretton Woods), αποτελούμενη από αντιπροσώπους 44 κρατών και κατέληξε στις λεγόμενες συμφωνίες του Bretton Woods, με τις οποίες ιδρύθηκαν τόσο η Διεθνής Τράπεζα Ανοικοδόμησης και Ανάπτυξης (με άλλα λόγια η Παγκόσμια Τράπεζα) καθώς και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Στη συνέχεια, στις συμφωνίες αυτές προσχώρησε το σύνολο σχεδόν των κρατών - μελών του ΟΗΕ, πλην των κομμουνιστικών χωρών, με εξαίρεση τη Γιουγκοσλαβία. (Βαρουζάκης 1980).

Οι διεθνείς αυτοί οργανισμοί (ΔΝΤ - Παγκόσμια Τράπεζα), γενικά, σχεδιάστηκαν για να ενθαρρύνουν και να στηρίξουν μακροπρόθεσμες διεθνείς επενδύσεις, για να διατηρήσουν τη συναλλαγματική σταθερότητα καθώς επίσης και για να αντιμετωπίσουν προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών (Hobsbawm 2006, 351).

Συνεπώς, το ΔΝΤ ιδρύθηκε, κατόπιν διαπραγματεύσεων μεταξύ αντιπροσώπων 29 κρατών που είχαν συμβάλει στο 80% του κεφαλαίου, στις 27 Δεκεμβρίου 1945, στην Ουάσιγκτον, πρωτεύουσα των ΗΠΑ, επειδή ήταν το κράτος με την μεγαλύτερη συμμετοχή.

Η επίσημη λειτουργία του ΔΝΤ πραγματοποιήθηκε την 1η Μαρτίου 1947 και η Γαλλία, αργότερα το ίδιο έτος ήταν το πρώτο κράτος που δανείστηκε από το ΔΝΤ. Ο αριθμός των συμμετεχόντων κρατών στο ΔΝΤ άρχισε να αυξάνει από τα τέλη του 1950 και έγινε πιο έντονη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, όταν πολλές χώρες που ήταν πρώην αποικίες της Αφρικής, αφού ανεξαρτητοποιήθηκαν, αιτήθηκαν την ένταξή τους στο ΔΝΤ. Δεν συνέβη το ίδιο με τα κράτη που ανήκαν στη σφαίρα επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης, τα οποία εξαιτίας του εξελισσόμενου Ψυχρού Πολέμου μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ δεν εντάχθηκαν στο ΔΝΤ.

Τα κράτη που προσχώρησαν στο ΔΝΤ, από το 1945 έως το 1971, συμφώνησαν να διατηρήσουν τις συναλλαγματικές τους ισοτιμίες² σε συγκεκριμένα επίπεδα (η αξία των νομισμάτων τους σε όρους δολαρίου ΗΠΑ και στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, η αξία του δολαρίου σε χρυσό). Θα μπορούσαν να προσαρμόσουν τις ισοτιμίες αυτές μόνο για τη διόρθωση μιας «θεμελιώδους ανισορροπίας» στο ισοζύγιο πληρωμών και μόνο κατόπιν της σύμφωνης γνώμης του ΔΝΤ. Αυτό το σύστημα ονομαστικής αξίας - επίσης γνωστό ως το σύστημα Breton Woods - επικράτησε μέχρι το 1971, όταν η κυβέρνηση των ΗΠΑ ανέστειλε τη δυνατότητα μετατροπής του δολαρίου (και των αποθεμάτων δολαρίων που κατέχουν οι υπόλοιπες κυβερνήσεις) σε χρυσό (International Monetary Fund 2020a).

Για την ακρίβεια, το έτος 1971, καθώς το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ, το οποίο ανερχόταν στο επίπεδο των 20 δισ. δολαρίων κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου, οδήγησε σε αφαίμαξη των αποθεμάτων χρυσού και δημιούργησε προσδοκίες για επικείμενη υποτίμηση του δολαρίου. Αυτό ανάγκασε τις γερμανικές αρχές να παρέμβουν στην αγορά συναλλάγματος, αγοράζοντας περισσότερα από ένα δισ. δολάρια με σκοπό να σταθεροποιήσουν το δολάριο. Ομοίως, χρόνιο εμπορικό έλλειμμα του Ηνωμένου Βασιλείου δημιούργησε προσδοκίες για

² Το συνάλλαγμα όπως και κάθε άλλο αγαθό αγοράζεται και πωλείται σε μια ορισμένη τιμή. Η τιμή του συναλλάγματος είναι η συναλλαγματική ισοτιμία που συμβατικά ορίζεται ως το ποσό του νομίσματος μιας χώρας που πρέπει να πληρωθεί για κάθε μονάδα του νομίσματος μιας άλλης χώρας (Λιανός και Μπένος 1998, 546)

επικείμενη υποτίμηση της στερλίνας, η οποία αποτελούσε, μετά το δολάριο, το βασικότερο διεθνές αποθεματικό νόμισμα (Καρφάκης 2006, 312-313).

Η περίοδος στην οποία δέσποζε το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών³ του Bretton Woods χαρακτηρίστηκε σαν μία από τις καλύτερες χρονικές περιόδους της διεθνούς οικονομίας. Οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης συνοδεύτηκαν από χαμηλό πληθωρισμό, κάτω από μία ενεργό πολιτική ζήτησης, που κατεύθυνε ομαλά τις εθνικές οικονομίες, επιτρέποντας την παραγωγή να απορροφάται από τη ζήτηση. Τα κυριότερα σημεία της συμφωνίας του Bretton Woods συνοψίζονται στα παρακάτω σημεία:

α. Ίδρυση του ΔΝΤ με στόχο να χρηματοδοτηθεί κάθε μέλος του οποίου τα συναλλαγματικά αποθέματα⁴ είναι περιορισμένα. Ο δανεισμός αυτός δεν θα είναι αυτόματος αλλά το δανειζόμενο μέλος θα πρέπει να ακολουθεί την οικονομική πολιτική που θα προδιαγράφεται από ίδιο το ΔΝΤ.

β. Το δολάριο (και de facto η βρετανική λίρα) ορίζονται σαν νομίσματα αποθέματα και κάθε μέλος οφείλει να κρατάει τα συναλλαγματικά του αποθέματα σε δολάρια ή λίρες.

γ. Κάθε μέλος οφείλει να ορίσει μία αξία per value για το νόμισμά του και να διατηρεί τη συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματός του σε ένα όριο της τάξης του 1% της par value αξίας. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι κάθε μέλος θα πρέπει να αγοράζει και να πουλάει δολάρια, ώστε να κρατάει την ισοτιμία σε αυτή τη ζώνη διακύμανσης.

³ Το σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι επίσης γνωστό ως σύστημα σταθερών αλλά προσαρμοζόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών (adjustable peg system) επειδή οι ισοτιμίες που είχαν καθοριστεί για τα νομίσματα προβλεπόταν ότι είναι δυνατόν να αλλάξουν (Hillier 1998, 239)

⁴ Συναλλαγματικά αποθέματα ή διαθέσιμα είναι περιουσιακά στοιχεία, ξεχωριστά από τα εγχώρια τραπεζογραμμάτια και αξιόγραφα, που κρατούν οι κεντρικές τράπεζες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσα διεθνών πληρωμών.

δ. Οι ΗΠΑ, συμφωνήθηκε να αγοράσουν ή να πουλήσουν χρυσό στα 35 δολάρια την ουγγιά. Έτσι το δολάριο είχε αντίκρισμα στο χρυσό και συνεπώς, κάθε άλλο που είχε αντίκρισμα στο δολάριο είχε, έμμεσα, αντίκρισμα και στο χρυσό.

ε. Κάθε μέλος μπορούσε να αλλάξει την αξία par value του νομίσματός του μόνο εάν συμφωνούσε το Ταμείο και μόνο όταν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας μέλους ήταν σε ανισορροπία.

στ. Μετά την μεταπολεμική μεταβατική περίοδο, τα νομίσματα γίνονται ανταλλάξιμα. Αυτό σημαίνει ότι τα νομίσματα μπορούν να αγοραστούν και να πωληθούν με άλλα νομίσματα.

ζ. Οι χώρες πρέπει να πληρώσουν μία συνδρομή στο Ταμείο, σε χρυσό ή νόμισμα, προκειμένου να γίνουν μέλη. Η συνδρομή αυτή είναι ανάλογη του μεγέθους και των πόρων της χώρας αλλά ανάλογη είναι και η βαρύτητα της ψήφους τους στις αποφάσεις του Ταμείου. Η συνδρομή αυτή ορίστηκε κανονικά σε 25% σε χρυσό και 75% στο νόμισμα της χώρας (Συριόπουλος 1999, 29-30).

Το τέλος του συστήματος του Bretton Woods (1972 - 1981)

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960, η σταθερή αξία του δολαρίου ΗΠΑ έναντι του χρυσού, στο πλαίσιο του συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods, θεωρήθηκε υπερεκτιμημένη. Η σημαντική αύξηση των εγχώριων δαπανών στα προγράμματα κοινωνικής προστασίας του Προέδρου Lyndon Johnson⁵ και η αύξηση των στρατιωτικών δαπανών που προκλήθηκε από τον Πόλεμο του Βιετνάμ επιδείνωσαν σταδιακά την υπερτίμηση του δολαρίου.

Το νομισματικό σύστημα του Bretton Woods καταργήθηκε μεταξύ 1968 και 1973. Τον Αύγουστο του 1971, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Νίξον ανακοίνωσε

⁵ Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στις ΗΠΑ, για την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, ο Πρόεδρος Τζόνσον κήρυξε τον πόλεμο ενάντια στη φτώχεια. Έτσι, το έτος 1960, θέσπισε μερικά προγράμματα, μεταξύ αυτών την Ιατρική Βοήθεια (Medicaid), την Ιατρική Μέριμνα (Medicare) και την κοινωνική ασφάλιση (Stiglitz 1988, 32)

την «προσωρινή» αναστολή της μετατροπής του δολαρίου σε χρυσό⁶. Το δολάριο είχε καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960 πρωταγωνιστικό ρόλο εντός της ισοτιμίας που δημιουργήθηκε στο Bretton Woods. Όμως αυτή η κρίση σηματοδότησε την κατάρρευση του συστήματος. Υπήρξε μία προσπάθεια επαναφοράς των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, η οποία όμως απέτυχε και τον Μάρτιο του 1973 οι συναλλαγματικές ισοτιμίες άρχισαν να κυμαίνονται η μια εναντίον της άλλης.

Τα μέλη του ΔΝΤ, μετά την κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods, ήταν ελεύθερα να επιλέξουν οποιαδήποτε μορφή συναλλαγματικής ρύθμισης που επιθυμούν (εκτός από τη σύνδεση του νομίσματός τους σε χρυσό) επιτρέποντας στην ισοτιμία να κυμαίνεται ελεύθερα, να τη συνδέσει σε άλλο νόμισμα ή σε ένα καλάθι νομισμάτων, να υιοθετήσει το νόμισμα άλλης χώρας ή να συμμετάσχει σε νομισματική ένωση.

Υπήρχαν πολλοί που φοβήθηκαν ότι η κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods θα τερμάτιζε την περίοδο της ταχείας ανάπτυξης. Στην πραγματικότητα, η μετάβαση στις κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες ήταν σχετικά ομαλή και ήταν σίγουρα έγκαιρη: οι ευέλικτες συναλλαγματικές ισοτιμίες διευκόλυναν τις οικονομίες να προσαρμοστούν στην ακριβότερη τιμή πετρελαίου, όταν αυτή άρχισε ξαφνικά να αυξάνεται τον Οκτώβριο του 1973. Οι κυμαινόμενες ισοτιμίες⁷ έχουν διευκολύνει τις προσαρμογές έκτοτε σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς.

Το ΔΝΤ ανταποκρίθηκε στις προκλήσεις που δημιουργήθηκαν από τις μεταβολές των τιμών του πετρελαίου της δεκαετίας του 1970, προσαρμόζοντας τα μέσα δανεισμού του. Για να βοηθήσει τα κράτη - εισαγωγείς πετρελαίου να αντιμετωπίσουν τα επικείμενα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών και τον

⁶ Την εποχή εκείνη στις διεθνείς συναλλαγές επικράτησε η εντύπωση ότι τα αποθέματα χρυσού της Κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ ήταν πολύ λιγότερα από την αξία των δολαρίων που κυκλοφορούσαν παγκοσμίως, με αποτέλεσμα να υπάρξει πολύ μεγάλη ζήτηση για ανταλλαγή δολαρίων σε χρυσό (Χατζηδημητρίου 2003, 110)

⁷ Σε ένα σύστημα κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών οι ισοτιμίες δεν καθορίζονται επίσημα αλλά προσδιορίζονται από τις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης στην αγορά συναλλάγματος (Abel και Bernanke 2010, 381)

πληθωρισμό ενόψει των υψηλότερων τιμών του πετρελαίου, δημιούργησε την πρώτη από τις δύο εγκαταστάσεις πετρελαίου.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, το ΔΝΤ προσπάθησε να ανταποκριθεί στις δυσκολίες του ισοζυγίου πληρωμών που αντιμετωπίζουν πολλές από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου, παρέχοντας ευνοϊκή χρηματοδότηση μέσω αυτού που ήταν γνωστό ως Αποταμιευτικό Ταμείο (Trust Fund).

Τον Μάρτιο του 1986, το ΔΝΤ δημιούργησε ένα νέο πρόγραμμα ευνοϊκών δανείων με την ονομασία «Structural Adjustment Facility - SAF». Το SAF αντικαταστάθηκε από τη Διευκόλυνση Ενισχυμένης Διαρθρωτικής Προσαρμογής, τον Δεκέμβριο του 1987 (International Monetary Fund 2020b).

Χρέος και επίπρονες μεταρρυθμίσεις (1982 - 1989)

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, οι δυτικές εμπορικές τράπεζες δανείστηκαν δισεκατομμύρια "ανακυκλωμένα" πετροδολάρια, μεταφέροντας καταθέσεις από εξαγωγείς πετρελαίου με την μορφή δανεισμού σε χώρες εισαγωγής και ανάπτυξης πετρελαίου, συνήθως με μεταβαλλόμενα ή κυμαινόμενα επιτόκια. Έτσι, όταν τα επιτόκια άρχισαν να αυξάνονται το 1979, τα κυμαινόμενα επιτόκια των δανείων των αναπτυσσόμενων χωρών αυξήθηκαν επίσης.

Οι υψηλότερες πληρωμές τόκων εκτιμάται ότι κόστισαν στις αναπτυσσόμενες χώρες, που δεν παράγουν πετρέλαιο, τουλάχιστον 22 δισεκατομμύρια δολάρια κατά τη διάρκεια του 1978-81. Ταυτόχρονα, η τιμή των εμπορευμάτων από τις αναπτυσσόμενες χώρες μειώθηκε λόγω της ύφεσης που προκλήθηκε από τις νομισματικές πολιτικές. Πολλές φορές, η αντίδραση των αναπτυσσόμενων χωρών σε αυτές τις μεταβολές περιελάμβανε επεκτατικές

δημοσιονομικές πολιτικές⁸ και υπερτιμημένες συναλλαγματικές ισοτιμίες, που ενισχύθηκαν από περαιτέρω μαζικούς δανεισμούς.

Όταν ξέσπασε κρίση στο Μεξικό το 1982⁹, το ΔΝΤ συντόνισε την παγκόσμια αντίδραση, προσελκύνοντας ακόμη και τις εμπορικές τράπεζες. Πλέον είχε γίνει αντιληπτό ότι κανείς δεν θα επωφεληθεί εάν η μια χώρα μετά την άλλη δεν αποπληρώσει τα χρέη της.

Οι πρωτοβουλίες του ΔΝΤ περιόρισαν τον αρχικό πανικό και απενεργοποίησαν τις εκρηκτικές συνέπειές του. Όμως, για την εξάλειψη του προβλήματος, ένας μακρύς δρόμος επίπονης μεταρρύθμισης στις χώρες οφειλέτες και πρόσθετα παγκόσμια συνεργατικά μέτρα θα ήταν απαραίτητα (International Monetary Fund 2020c).

Κοινωνική αλλαγή για την Ανατολική Ευρώπη και την Ασιατική Κρίση (1990-2004)

Η πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989 και η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 κατέστησαν το ΔΝΤ ως ένα (σχεδόν) καθολικό θεσμό. Σε τρία χρόνια, ο αριθμός των ενταγμένων κρατών στο ΔΝΤ αυξήθηκε από 152 σε 172, η ταχύτερη αύξηση μετά από αυτή της εισροής αφρικανικών μελών στη δεκαετία του 1960.

Προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες του υποχρεώσεις ευθύνες του, το προσωπικό του ΔΝΤ αυξήθηκε κατά 30%, περίπου, μέσα σε έξι χρόνια. Η Εκτελεστική Επιτροπή αυξήθηκε από 22 σε 24 έδρες, με σκοπό να φιλοξενήσει

⁸Οι κεϋνσιανοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε περιόδους ύφεσης ή χαμηλής οικονομικής δραστηριότητας ως εργαλείο για την οικοδόμηση του πλαισίου μιας ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης, διότι έχει το πλεονέκτημα να επαναφέρει γρηγορότερα την οικονομία στην πλήρη απασχόληση αλλά έχει το μειονέκτημα να εμφανίζει ένα υψηλότερο επίπεδο τιμών από ότι στην περίπτωση χωρίς την κρατική παρέμβαση (Abel και Bernanke 2010, 288)

⁹ Το 1982 το Μεξικό υπέστη ένα μεγάλο εξωτερικό σοκ. Η τιμή του πετρελαίου - του βασικού προϊόντος εξαγωγής- υποχώρησε 65% στο διάστημα 1981-1986. Ταυτόχρονα, τα επιτόκια παγκοσμίως υπερέβησαν το 15%, καθιστώντας αδύνατη την αποπληρωμή χρέους (Cantu 2015).

διευθυντές από τη Ρωσία και την Ελβετία, και ορισμένοι υφιστάμενοι διευθυντές είδαν τις εκλογικές τους περιφέρειες να επεκτείνονται σε πολλές χώρες.

Το ΔΝΤ έπαιξε κεντρικό ρόλο στη βοήθεια των χωρών του πρώην σοβιετικού μπλοκ κατά την μετάβαση από τις οικονομίες κεντρικού σχεδιασμού στις οικονομίες που βασίζονται στην ελεύθερη αγορά. Αυτό το είδος οικονομικού μετασχηματισμού δεν είχε προηγούμενο και αρκετές φορές η διαδικασία ήταν σύνθετη. Οι περισσότερες από αυτές χώρες, ήδη από τη δεκαετία του 1990, συνεργάστηκαν στενά με το ΔΝΤ, επωφελούμενες από τις πολιτικές συμβουλές, την τεχνική βοήθεια και την οικονομική υποστήριξη. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας, οι περισσότερες οικονομίες μετάβασης είχαν περάσει επιτυχώς σε καθεστώς οικονομίας της αγοράς μετά από αρκετά χρόνια εντατικών μεταρρυθμίσεων, με αποτέλεσμα πολλές από αυτές να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004.

Επιπλέον κατά τη χρονική αυτή περίοδο και πιο συγκεκριμένα το έτος 1997, ένα κύμα χρηματοπιστωτικών κρίσεων διαπέρασε την Ανατολική Ασία, από την Ταϊλάνδη έως την Ινδονησία και έως την Κορέα και όχι μόνο. Σχεδόν κάθε πληγείσα χώρα ζήτησε από το ΔΝΤ τόσο κάποια οικονομική βοήθεια όσο και συμβουλευτικές υπηρεσίες για τη μεταρρύθμιση των οικονομικών πολιτικών. Προέκυψαν συγκρούσεις σχετικά με τον βέλτιστο τρόπο αντιμετώπισης της κρίσης και το ΔΝΤ δέχθηκε δριμεία κριτική η οποία ήταν η πιο έντονη και διαδεδομένη από οποιαδήποτε άλλη στιγμή στην ιστορία του.

Από αυτήν την εμπειρία, το ΔΝΤ άντλησε διάφορα μαθήματα που θα διαφοροποιούσαν τις αντιδράσεις του σε μελλοντικά γεγονότα:

Πρώτον, συνειδητοποίησε ότι θα έπρεπε να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στις αδυναμίες του τραπεζικού τομέα των χωρών και στις επιπτώσεις αυτών των αδυναμιών στη μακροοικονομική σταθεροποίηση¹⁰. Συνεπώς, το έτος 1999, το ΔΝΤ - μαζί με την Παγκόσμια Τράπεζα - θέσπισε το Πρόγραμμα Αξιολόγησης του

¹⁰ Η χρησιμοποίηση της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής για εξομάλυνση ή άμβλυνση του οικονομικού κύκλου ονομάζεται μακροοικονομική σταθεροποίηση (Abel και Bernanke 2010, 289)

Χρηματοοικονομικού Τομέα και άρχισε να διενεργεί εθνικές αξιολογήσεις σε εθελοντική βάση.

Δεύτερον, το Ταμείο συνειδητοποίησε ότι οι θεσμικές προϋποθέσεις για την επιτυχή φιλελευθεροποίηση των διεθνών κεφαλαιακών ροών ήταν πιο αποθαρρυντικές από ό,τι είχε εκτιμήσει πρωτύτερα. Μαζί με το συνυπολογισμό των εκτιμήσεων των καθηγητών οικονομικών γενικά, το ΔΝΤ περιόρισε τον ενθουσιασμό του για την απελευθέρωση του ισοζυγίου κεφαλαίων¹¹.

Τρίτον, η σοβαρότητα της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας που συνόδευσε την ασιατική κρίση απαιτούσε επανεκτίμηση του τρόπου με τον οποίο η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να προσαρμοστεί όταν μια κρίση επιταχύνεται από μια ξαφνική διακοπή των χρηματοοικονομικών εισροών.

Τέλος, κατά τη δεκαετία του 1990, το ΔΝΤ συνεργάστηκε στενά με την Παγκόσμια Τράπεζα για την ανακούφιση του χρέους των φτωχών χωρών. Η πρωτοβουλία για τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες (Initiative for Heavily Indebted Poor Countries - HIPC) ξεκίνησε το 1996, με σκοπό να διασφαλίσει ότι καμία φτωχή χώρα δεν θα αντιμετωπίσει ένα χρέος που δεν μπορεί να διαχειριστεί. Το 2005, για να επιταχυνθεί η πρόοδος προς τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών (Millennium Development Goals - MDGs), η Πρωτοβουλία HIPC συμπληρώθηκε από την Πρωτοβουλία Πολυμερούς Ανακούφισης Χρέους (Multilateral Debt Relief Initiative - MDRI) (International Monetary Fund 2020d).

Παγκοσμιοποίηση και Κρίση (2005 μέχρι σήμερα)

Στην υπό εξέταση περίοδο, το ΔΝΤ αποτελεί τον βασικό πυλώνα του δανεισμού προς τις χώρες που έχουν ανάγκη, προκειμένου να βοηθήσει στην ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας, η οποία έχει υποπέσει σε μία πρωτόγνωρα βαθιά κρίση, μετά την Μεγάλη Ύφεση.

¹¹ Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων μιας χώρας αναφέρεται στην εισροή ξένων χρηματικών κεφαλαίων προς τη χώρα και στην εκροή εγχώριων κεφαλαίων προς τις ξένες χώρες (Λιανός και Μπένος 1998, 473)

Για το μεγαλύτερο μέρος της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, οι διεθνείς κεφαλαιακές ροές τροφοδότησαν μια παγκόσμια διεύρυνση, που επέτρεψε σε πολλές χώρες να εξοφλήσουν χρήματα που είχαν δανειστεί από το ΔΝΤ και άλλους επίσημους πιστωτές και να συσσωρεύσουν συναλλαγματικά αποθέματα.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση, που ξεκίνησε με την κατάρρευση του ενυπόθηκου δανεισμού στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2007 και εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο το 2008, προηγήθηκε από μεγάλες ανισορροπίες στις παγκόσμιες κεφαλαιακές ροές, οι οποίες κυμάνθηκαν από 2 έως 6% του παγκόσμιου ΑΕΠ κατά τη διάρκεια της περιόδου 1980-95, αλλά από τότε έχουν αυξηθεί στο 15% του ΑΕΠ. Το 2006, ανήλθαν σε 7,2 τρισεκατομμύρια δολάρια - περισσότερο από το τριπλάσιο από το 1995. Η πιο γρήγορη αύξηση σημειώθηκε στις προηγμένες οικονομίες, αλλά οι αναδυόμενες αγορές και οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν πλέον μεγαλύτερο βαθμό οικονομικής ενσωμάτωσης.

Οι ιδρυτές του συστήματος Bretton Woods θεωρούσαν δεδομένο ότι οι ιδιωτικές κεφαλαιακές ροές δεν θα ξαναπαίξουν ξανά τον εξέχοντα ρόλο που είχαν διαδραματίσει στον 19ο και στις αρχές του 20ού αιώνα, οπότε το ΔΝΤ δάνειζε, παραδοσιακά, σε μέλη που αντιμετώπιζαν δυσκολίες τρεχουσών συναλλαγών.

Η τελευταία παγκόσμια κρίση αποκάλυψε μια ευθραυστότητα στις προηγμένες χρηματοπιστωτικές αγορές, η οποία σύντομα οδήγησε στη χειρότερη παγκόσμια ύφεση από τη Μεγάλη Ύφεση. Ξαφνικά, το ΔΝΤ κορέστηκε με αιτήματα για εναλλακτικές ρυθμίσεις και άλλες μορφές χρηματοοικονομικής και πολιτικής στήριξης.

Η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε ότι οι οικονομικοί πόροι του ΔΝΤ ήταν τόσο σημαντικοί όσο ποτέ και ήταν πιθανό να συρρικνωθούν πριν τελειώσει η κρίση. Με ευρεία υποστήριξη από χώρες - πιστωτές, η δανειοδοτική ικανότητα του Ταμείου τριπλασιάστηκε σε, περίπου, 750 δισεκατομμύρια δολάρια. Το ΔΝΤ, για να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά αυτά τα κεφάλαια, αναθεώρησε τις δανειοδοτικές του πολιτικές, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ενός ευέλικτου πιστωτικού ορίου για χώρες με ισχυρές οικονομικές αρχές και ιστορικό επιτυχούς εφαρμογής της πολιτικής. Άλλες μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι προσαρμοσμένες για να βοηθήσουν χώρες χαμηλού

εισοδήματος, επέτρεψαν στο ΔΝΤ να εκταμιεύσει πολύ μεγάλα ποσά, γρήγορα, με βάση τις ανάγκες των χωρών που δανείστηκαν και δεν περιορίστηκε αυστηρά από ποσοτώσεις¹², όπως στο παρελθόν (International Monetary Fund 2020e).

¹² Ως ποσόστωση ορίζουμε κάθε ποσοτικό περιορισμό που βάζει η κυβέρνηση μιας χώρας στις ποσότητες ή τις αξίες των αγαθών που αποτελούν αντικείμενο διεθνούς συναλλαγής. Οι ποσοτώσεις επιβάλλονται για να προστατέψουν την εγχώρια αγορά από το διεθνή ανταγωνισμό και η βασική τους συνέπεια είναι ο περιορισμός των εισαγωγών και μέσω αυτού η αύξηση της εγχώριας τιμής (Κατρανίδης 1995, 79)

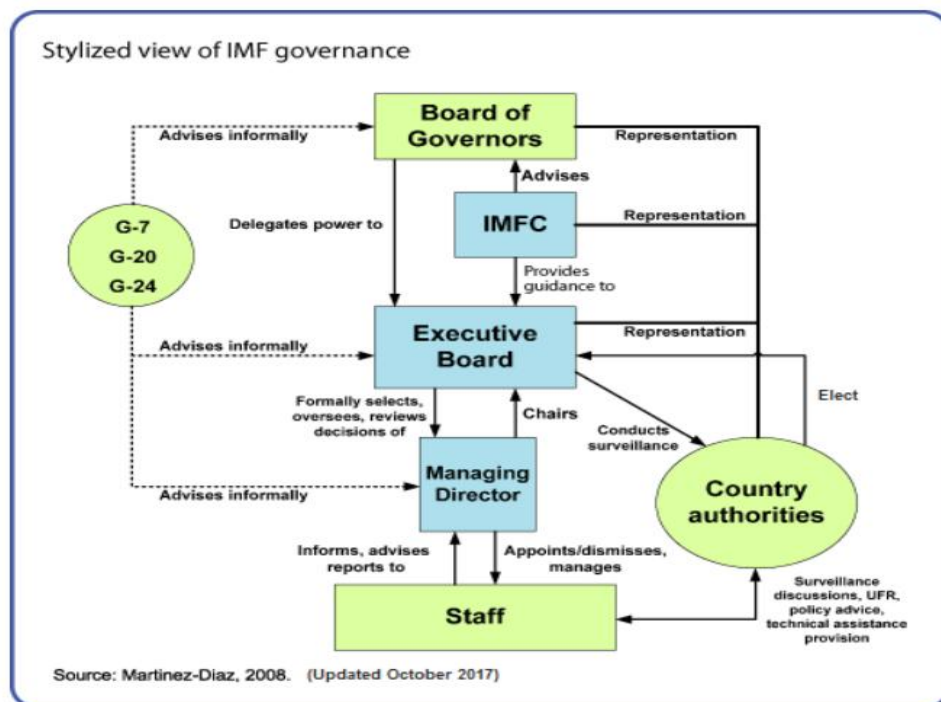
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΝΤ

Ο πρωταρχικός σκοπός του ΔΝΤ είναι να διασφαλίσει τη σταθερότητα του διεθνούς νομισματικού συστήματος - το σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών και διεθνών πληρωμών που επιτρέπει στις χώρες (και τους πολίτες τους) να συναλλάσσονται μεταξύ τους. Η εντολή του Ταμείου ενημερώθηκε το 2012 για να συμπεριλάβει όλα τα θέματα μακροοικονομικού και χρηματοπιστωτικού τομέα που αφορούν την παγκόσμια σταθερότητα (International Monetary Fund 2020f).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΝΤ

Η διακυβέρνηση του ΔΝΤ έχει εξελιχθεί στη διάρκεια του χρόνου επηρεαζόμενη από τις αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία, επιτρέποντας στον οργανισμό να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής πολιτικής. Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει τη σημερινή διοικητική δομή του ΔΝΤ.

Διάγραμμα 1: Το οργανόγραμμα του ΔΝΤ

Πηγή: Ιστοσελίδα ΔΝΤ (<https://www.imf.org/external/about/govstruct.htm>)

Συμβούλιο των Διοικητών (Board of Governors)

Το Συμβούλιο των Διοικητών είναι το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων του ΔΝΤ. Αποτελείται από έναν Διοικητή (Governor) και έναν αναπληρωτή Διοικητή (alternative governor) για κάθε χώρα μέλος. Ο Διοικητής διορίζεται από την κάθε χώρα ξεχωριστά και είναι συνήθως ο υπουργός Οικονομικών ή ο επικεφαλής της Κεντρικής Τράπεζας. Ενώ το Συμβούλιο των Διοικητών έχει μεταβιβάσει την πλειονότητα των αρμοδιοτήτων του στο Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board), διατηρεί το δικαίωμα να εγκρίνει αυξήσεις των ποσοστώσεων, να αποδεχθεί νέα μέλη, να απορρίψει μέλη και να τροποποιήσει τα Άρθρα της Αρχικής Συμφωνίας (Articles of Agreement)¹³ και τους εσωτερικούς κανονισμούς του Οργανισμού.

Το Συμβούλιο των Διοικητών, επίσης, εκλέγει και διορίζει Εκτελεστικούς Διευθυντές (Executive Directors) και είναι ο απόλυτος κριτής για θέματα που σχετίζονται με την ερμηνεία των Άρθρων της Συμφωνίας του ΔΝΤ. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου των Διοικητών θεμελιώνονται με βάση το άρθρο XII, τμήμα 2, της Αρχικής Συμφωνίας.

Το Συμβούλιο των Διοικητών του ΔΝΤ και το αντίστοιχο της Παγκόσμιας Τράπεζας συνεδριάζουν συνήθως μία φορά το χρόνο για να συζητήσουν το έργο των αντίστοιχων οργάνων τους. Οι συνεδριάσεις αυτές λαμβάνουν χώρα τον Σεπτέμβριο ή τον Οκτώβριο, συνήθως πραγματοποιούνται για δύο συνεχόμενα έτη στην Ουάσιγκτον και κατά το τρίτο έτος σε κάποια άλλη χώρα μέλος. Οι ετήσιες συνεδριάσεις συνήθως περιλαμβάνουν συνεδριάσεις ολομέλειας, κατά τη διάρκεια των οποίων οι Διοικητές διαβουλεύονται μεταξύ τους και εκθέτουν τις απόψεις των χωρών τους για τα τρέχοντα διεθνή και χρηματοοικονομικά θέματα. Κατά τη διάρκεια των συνελεύσεων, τα Συμβούλια των Διοικητών λαμβάνουν

¹³ Τα άρθρα καθορίζουν τους σκοπούς του Ταμείου, που περιλαμβάνουν την προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μέσω ενός μόνιμου ιδρύματος που παρέχει τους μηχανισμούς διαβούλευσης και συνεργασίας σε διεθνή νομισματικά προβλήματα. Τα άρθρα ορίζουν επίσης την εξουσία του Οργανισμού και των δικαιωμάτων - υποχρεώσεων των μελών του, τη δομή διακυβέρνησης και τους ρόλους των οργάνων του.

αποφάσεις για το πώς θα πρέπει να αντιμετωπιστούν τρέχοντα διεθνή νομισματικά ζητήματα και να εγκρίνουν τις αντίστοιχες αποφάσεις.

Στις ετήσιες συνεδριάσεις, συνήθως, προεδρεύει ένας Διοικητής της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΔΝΤ, με την προεδρία να αλλάζει μεταξύ των μελών κάθε χρόνο. Κάθε δύο χρόνια, κατά τη διάρκεια των ετήσιων συνόδων, οι Διοικητές της Τράπεζας και του Ταμείου εκλέγουν τους Εκτελεστικούς Διευθυντές στα αντίστοιχα Εκτελεστικά Συμβούλια.

Υπουργικές Επιτροπές (Ministerial Committees)

Το Συμβούλιο των Διοικητών πλαισιώνεται και δέχεται συμβουλές από δύο υπουργικές επιτροπές, τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοοικονομική Επιτροπή (International Monetary and Financial Committee - IMFC) και την Επιτροπή Ανάπτυξης (Development Committee).

Η Διεθνής Νομισματική και Χρηματοοικονομική Επιτροπή έχει 24 μέλη, που προέρχονται από το σύνολο των 188 Διοικητών του Ταμείου. Η δομή του αντανακλά εκείνη του Εκτελεστικού Συμβουλίου. Ως εκ τούτου, η ΔΝΧΕ εκπροσωπεί όλες τις χώρες - μέλη του Ταμείου. Συνεδριάζει 2 φορές τον χρόνο. Στις αρμοδιότητές εμπίπτει η υποβολή της προς το Συμβούλιο Διοικητών των παρακάτω:

- α. Εκθέσεων, αναφορικά με τη διαχείριση και τη λειτουργία του ΔΝΤ.
- β. Προτάσεων, αναφορικά με την ανάγκη και το περιεχόμενο της αναθεώρησης διατάξεων των Άρθρων της Συμφωνίας.

Στο τέλος των συνεδριάσεων εκδίδει ανακοίνωση, με την οποία συνοψίζει τις απόψεις της. Αυτές οι ανακοινώσεις παρέχουν καθοδήγηση για το πρόγραμμα εργασίας του ΔΝΤ.

Η Επιτροπή Ανάπτυξης είναι μια κοινή επιτροπή, επιφορτισμένη με την παροχή συμβουλών στο Συμβούλιο των Διοικητών του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας για θέματα που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη στις αναδυόμενες και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η Επιτροπή έχει 24 μέλη, συνήθως τους Υπουργούς Οικονομικών ή Ανάπτυξης των χωρών.

Και οι 2 παραπάνω επιτροπές συστάθηκαν από το Συμβούλιο των Διοικητών με ψήφισμα του 1974. Δεν είχαν δημιουργηθεί από τη σύσταση του Ταμείου.

Εκτελεστικό Συμβούλιο (The Executive Board)

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ αποτελείται από 24 μέλη και είναι υπεύθυνο για τις καθημερινές εργασίες του Ταμείου. Τα 24 μέλη του Συμβουλίου αντιπροσωπεύουν και τις 188 χώρες. Οι μεγάλες οικονομίες, όπως οι ΗΠΑ και η Κίνα, έχουν τη δική τους θέση στο τραπέζι του Εκτελεστικού Συμβουλίου αλλά οι περισσότερες χώρες είναι χωρισμένες σε εκλογικές περιφέρειες που εκπροσωπούν 4 ή περισσότερες χώρες. Οι αρμοδιότητες του Εκτελεστικού Συμβουλίου θεμελιώνονται με βάση το άρθρο XII, τμήμα 3, της Αρχικής Συμφωνίας (International Monetary Fund 2020g).

Διευθύνων Σύμβουλος (Managing Director)

Το Ταμείο έχει ένα Διευθύνοντα Σύμβουλο, ο οποίος ηγείται του προσωπικού και είναι ο Πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου. Τον βοηθάει ο πρώτος Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος και 2 άλλοι Αναπληρωτές Διευθύνοντες Σύμβουλοι. Η ομάδα διαχείρισης επιβλέπει το έργο του προσωπικού και διατηρεί υψηλά επίπεδα επικοινωνίας με τα μέλη των κυβερνήσεων, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς και άλλους οργανισμούς.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Ταμείου είναι υπεύθυνο για την εκλογή του Διευθύνοντα Συμβούλου. Οποιοσδήποτε Εκτελεστικός Διευθυντής μπορεί να υποβάλλει υποψηφιότητα για τη θέση. Οι αρμοδιότητες του Διευθύνοντα Συμβούλου θεμελιώνονται με βάση το άρθρο XII, τμήμα 4, της Αρχικής Συμφωνίας. Από τον Οκτώβριο 2019 μέχρι και σήμερα, Διευθύνων Σύμβουλος του ΔΝΤ είναι η Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, από τη Βουλγαρία.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΝΤ

Η Ελλάδα με το ΦΕΚ 315/27-12-1975 Τεύχος Α' επικύρωσε τα Άρθρα της Συμφωνίας και εισήλθε στο ΔΝΤ. Σύμφωνα με το Άρθρο Ι και την επίσημη μετάφρασή του στην ελληνική γλώσσα, ο σκοπός του είναι ¹⁴:

α. Η προαγωγή της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μέσω ενός μονίμου οργανισμού ο οποίος θα διαθέτει τον κατάλληλο μηχανισμό προς συνεννόηση και συνεργασία επί διεθνών νομισματικών προβλημάτων.

β. Η διευκόλυνση της επέκτασης και της ισορροπημένης ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου και η συμβολή του στην προώθηση και στη διατήρηση υψηλής στάθμης παροχής εργασίας και πραγματικού εισοδήματος εργασίας και στην ανάπτυξη των παραγωγικών πηγών όλων των μελών ως πρωταρχικών αντικειμενικών σκοπών οικονομικής πολιτικής.

γ. Η προαγωγή της συναλλαγματικής σταθερότητας, η διατήρηση κανονικών συναλλαγματικών διακανονισμών μεταξύ των μελών και η αποφυγή ανταγωνισμού υποτίμησης συναλλάγματος.

δ. Η ενίσχυση, μέσω της καθιέρωσης ενός πολυμερούς συστήματος πληρωμών σχετικών προς τις διάφορες τρέχουσες συναλλαγές μεταξύ των μελών και την άρση των, ως προς το εξωτερικό συνάλλαγμα, περιορισμών, οι παρεμποδίζουν την ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου.

ε. Η παροχή εμπιστοσύνης προς τα μέλη μέσω των πόρων του Ταμείου, με τη διάθεση αυτών για την εξασφάλιση και την παροχή στα μέλη της δυνατότητας για εξομάλυνση των ανωμαλιών στα ισοζύγια πληρωμών, χωρίς την προσφυγή σε μέτρα καταστρεπτικά της εθνικής ή διεθνούς ευημερίας.

ζ. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η συντόμευση της διάρκειας και η μείωση του βαθμού ελλείψεως ισορροπίας στο διεθνές ισοζύγιο πληρωμών των

¹⁴ ΦΕΚ 315/27-12-1945, Τεύχος Α'

μελών. Σε όλες του τις αποφάσεις, το Ταμείο, θα ενεργεί σύμφωνα με τους παραπάνω σκοπούς στο παρόν άρθρο.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΝΤ

Η βασική αποστολή του ΔΝΤ είναι η προώθηση της διεθνούς συναλλαγματικής συνεργασίας και η διασφάλιση της σταθερότητας. Επιπλέον βοηθά στην αντιμετώπιση των κρίσεων, συνεργάζεται με τα μέλη της για την προώθηση της ανάπτυξης και την ανακούφιση της φτώχειας. Τα βασικά εργαλεία που έχει στη διάθεσή του για να φέρει εις πέρας την αποστολή του, είναι τρία:

- Η παρακολούθηση της παγκόσμιας οικονομίας και των οικονομιών των χωρών μελών (surveillance).
- Η χορήγηση δανείων σε χώρες με δυσκολίες στο ισοζύγιο πληρωμών (lending).
- Η παροχή τεχνικής βοήθειας στα μέλη του (technical assistance).

Επιτήρηση (surveillance)

Όταν μια χώρα προσχωρήσει στο ΔΝΤ, συμφωνεί να θέσει τις οικονομικές και χρηματοοικονομικές της πολιτικές υπό τον έλεγχο της διεθνούς κοινότητας. Αναλαμβάνει επίσης τη δέσμευση να ακολουθήσει πολιτικές που ευνοούν την εύρυθμη οικονομική ανάπτυξη και τη λογική σταθερότητα των τιμών, για να αποφύγει τη χειραγώγηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών για αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και να παρέχει στο ΔΝΤ στοιχεία σχετικά με την οικονομία της. Η τακτική παρακολούθηση των οικονομιών από το ΔΝΤ και η σχετική παροχή συμβουλών πολιτικής αποσκοπούν στον εντοπισμό αδυναμιών που προκαλούν ή θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε χρηματοοικονομική ή οικονομική αστάθεια. Αυτή η διαδικασία είναι γνωστή ως *επιτήρηση*. Με βάση το εύρος η επιτήρηση διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες (International Monetary Fund 2020h):

α. Επιτήρηση χώρας

Η επιτήρηση της χώρας είναι μια συνεχής διαδικασία που καταλήγει σε τακτικές (συνήθως ετήσιες) ολοκληρωμένες διαβουλεύσεις με μεμονωμένα κράτη μέλη, με συζητήσεις μεταξύ τους, όπως απαιτείται. Οι διαβουλεύσεις είναι γνωστές ως "Διαβουλεύσεις βάσει του άρθρου IV" επειδή απαιτούνται από το άρθρο IV των άρθρων συμφωνίας του ΔΝΤ. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαβούλευσης, μια ομάδα οικονομολόγων του ΔΝΤ επισκέπτεται μια χώρα για να αξιολογήσει τις οικονομικές και χρηματοοικονομικές εξελίξεις και να συζητήσει τις οικονομικές και χρηματοοικονομικές πολιτικές της με αξιωματούχους της κυβέρνησης και της κεντρικής τράπεζας. Οι αποστολές προσωπικού του ΔΝΤ ολοκληρώνονται συχνά με συναντήσεις με βουλευτές και εκπροσώπους επιχειρήσεων, συνδικάτων και κοινωνίας των πολιτών.

Η ομάδα αναφέρει τα ευρήματά της στη διοίκηση του ΔΝΤ και στη συνέχεια τα παρουσιάζει για συζήτηση στην Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία εκπροσωπεί όλες τις χώρες μέλη του ΔΝΤ. Μια περίληψη των απόψεων του Διοικητικού Συμβουλίου διαβιβάζεται στη συνέχεια στην κυβέρνηση της χώρας. Κατ'αυτόν τον τρόπο, οι απόψεις της παγκόσμιας κοινότητας και τα διδάγματα της διεθνούς εμπειρίας αποδίδονται στις εθνικές πολιτικές. Περίληψη των περισσότερων συζητήσεων δημοσιεύονται στα Δελτία Τύπου και δημοσιεύονται στον ιστότοπο του ΔΝΤ, όπως και οι περισσότερες εκθέσεις ανά χώρα που εκπονήθηκαν από το προσωπικό (International Monetary Fund 2020i).

β. Περιφερειακή Επιτήρηση

Η περιφερειακή επιτήρηση περιλαμβάνει την εξέταση, από το ΔΝΤ, των πολιτικών που εφαρμόζονται στο πλαίσιο νομισματικών ενώσεων - συμπεριλαμβανομένης της ζώνης του ευρώ, της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Δυτικής Αφρικής, της Οικονομικής και Νομισματικής Κοινότητας της Κεντρικής Αφρικής και της Νομισματικής Ένωσης της Ανατολικής Καραϊβικής. Οι εκθέσεις των περιφερειακών οικονομικών προοπτικών προετοιμάζονται επίσης για να συζητηθούν οι οικονομικές εξελίξεις και βασικά ζητήματα πολιτικής στην Ασία-Ειρηνικό, την Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και την Κεντρική Ασία, την υποσαχάρια Αφρική και το Δυτικό Ημισφαίριο (International Monetary Fund 2020j).

γ. Παγκόσμια Επιτήρηση

Η παγκόσμια επιτήρηση συνεπάγεται αξιολογήσεις από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ σχετικά με τις παγκόσμιες οικονομικές τάσεις και εξελίξεις. Οι κύριες αξιολογήσεις βασίζονται στις εκθέσεις World Economic Outlook, στην Παγκόσμια Έκθεση Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας, η οποία καλύπτει τις εξελίξεις, τις προοπτικές και τα ζητήματα πολιτικής στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές και το Fiscal Monitor, το οποίο αναλύει τις τελευταίες εξελίξεις στα δημόσια οικονομικά. Και οι τρεις εκθέσεις δημοσιεύονται δύο φορές το χρόνο, με ενημερωμένες εκδόσεις σε τριμηνιαία βάση. Επιπλέον, η Εκτελεστική Επιτροπή πραγματοποιεί συχνότερες ανεπίσημες συζητήσεις σχετικά με τις παγκόσμιες οικονομικές και εξελίξεις στην αγορά (International Monetary Fund 2020k).

Δανεισμός (Lending)

Μια χώρα που αντιμετωπίζει σοβαρό οικονομικό πρόβλημα, δεν μπορεί να αποπληρώσει τις διεθνείς υποχρεώσεις της, θέτει πιθανά προβλήματα για τη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, το οποίο, το ΔΝΤ, δημιουργήθηκε για να προστατεύσει. Κάθε χώρα μέλος, πλούσια - μεσαίου εισοδήματος - φτωχή, μπορεί να απευθυνθεί στο ΔΝΤ για χρηματοδότηση εάν έχει έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών - δηλαδή, εάν δεν μπορεί να βρει επαρκή χρηματοδότηση με προσιτούς όρους στις κεφαλαιαγορές για να υλοποιήσει τις διεθνείς της πληρωμές και να διατηρήσει ένα ασφαλές επίπεδο αποθεματικών.

Τα δάνεια του ΔΝΤ έχουν σκοπό να βοηθήσουν τις χώρες μέλη να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών, να σταθεροποιήσουν τις οικονομίες τους και να αποκαταστήσουν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Αυτός ο ρόλος επίλυσης κρίσεων βρίσκεται στον πυρήνα του δανεισμού του ΔΝΤ. Ταυτόχρονα, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση επισήμανε την ανάγκη για αποτελεσματικά παγκόσμια δίκτυα χρηματοοικονομικής ασφάλειας που θα βοηθήσουν τις χώρες να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς κρίσεις. Το ΔΝΤ δεν είναι τράπεζα ανάπτυξης και, σε αντίθεση με την Παγκόσμια Τράπεζα και άλλους αναπτυξιακούς οργανισμούς, δεν χρηματοδοτεί έργα (International Monetary Fund 2020l).

Περίπου τέσσερις από τις πέντε χώρες μέλη έχουν χρησιμοποιήσει πίστωση από το ΔΝΤ τουλάχιστον μία φορά. Ωστόσο, το ποσό των δανείων που εκκρεμούν και ο αριθμός των δανειζομένων έχουν σημαντικές διακυμάνσεις με την πάροδο του χρόνου.

Στις δύο πρώτες δεκαετίες ύπαρξης του ΔΝΤ, περισσότερο από το ήμισυ των κεφαλαίων του δανεισμού του κατέληξαν σε βιομηχανικές χώρες. Αλλά από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, αυτές οι χώρες μπόρεσαν να καλύψουν τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες στις κεφαλαιαγορές. Το πετρελαϊκό σοκ της δεκαετίας του 1970 και η κρίση χρέους της δεκαετίας του 1980 οδήγησαν πολλές χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος να δανειστούν από το ΔΝΤ. Στη δεκαετία του 1990, η διαδικασία μετάβασης στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και οι κρίσεις στις αναπτυσσόμενες οικονομίες οδήγησαν σε περαιτέρω αύξηση της ζήτησης κεφαλαίων του ΔΝΤ. Το 2004, οι ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες παγκοσμίως δημιούργησαν τις προϋποθέσεις ώστε πολλές χώρες να αρχίσουν να αποπληρώνουν τα δάνεια τους στο ΔΝΤ. Κατά συνέπεια, η ζήτηση για κεφάλαια του Ταμείου μειώθηκε απότομα.

Όμως το 2008, το ΔΝΤ άρχισε να χορηγεί δάνεια σε χώρες που πλήττονταν από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Σήμερα, το ΔΝΤ έχει προγράμματα σε περισσότερες από 50 χώρες σε όλο τον κόσμο και έχει δεσμεύσει πόρους άνω των 325 δισεκατομμυρίων δολαρίων στις χώρες μέλη του από την έναρξη της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης.

Ενώ η χρηματοπιστωτική κρίση προκάλεσε νέα ζήτηση για χρηματοδότηση από το ΔΝΤ, η μείωση του δανεισμού που προηγήθηκε της χρηματοπιστωτικής κρίσης αντικατοπτρίζει επίσης την ανάγκη προσαρμογής των δανειοδοτικών μέσων του ΔΝΤ στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των χωρών μελών. Ως αντίδραση, το ΔΝΤ πραγματοποίησε μια ευρεία επανεξέταση των δανειακών διευκολύνσεων και των όρων με τους οποίους παρέχει δάνεια.

Τον Μάρτιο του 2009, το Ταμείο ανακοίνωσε μια σημαντική αναθεώρηση του δανειοδοτικού πλαισίου του, συμπεριλαμβανομένου του εκσυγχρονισμού των προϋποθέσεων, της εισαγωγής μιας νέας ευέλικτης πιστωτικής πολιτικής, της ενίσχυσης της ευελιξίας της τακτικής αναμονής δανεισμού του Ταμείου, του

διπλασιασμού των ορίων πρόσβασης στα δάνεια, της προσαρμογής των δομών κόστους για δανεισμός υψηλής πρόσβασης και προφύλαξης και του εξορθολογισμού των μέσων που σπάνια χρησιμοποιήθηκαν (International Monetary Fund 2020m).

Το άρθρο I του Καταστατικού του ΔΝΤ ορίζει ότι ο σκοπός του δανεισμού από το ΔΝΤ είναι «... να παρέχει εμπιστοσύνη στα μέλη θέτοντας τους γενικούς πόρους του Ταμείου προσωρινά στη διάθεσή τους υπό επαρκείς εγγυήσεις, παρέχοντας έτσι την ευκαιρία να διορθώσουν λάθη στο ισοζύγιο πληρωμών τους, χωρίς να καταφεύγουν σε μέτρα καταστροφικά της εθνικής ή διεθνούς ευημερίας».

Στην πράξη, ο σκοπός του δανεισμού του ΔΝΤ έχει αλλάξει δραματικά από τη δημιουργία του οργανισμού. Με την πάροδο του χρόνου, η οικονομική βοήθεια του ΔΝΤ εξελίχθηκε από τη βοήθεια των χωρών να αντιμετωπίσουν τις βραχυπρόθεσμες εμπορικές διακυμάνσεις έως την υποστήριξη της προσαρμογής και την αντιμετώπιση ενός ευρέος φάσματος προβλημάτων ισοζυγίου πληρωμών που προκύπτουν από όρους εμπορικών διαταραχών, φυσικών καταστροφών, καταστάσεων μετά τη σύγκρουση, ευρείας οικονομικής μετάβασης, μείωση της φτώχειας και οικονομική ανάπτυξη, αναδιάρθρωση κρατικών χρεών και τραπεζικές και νομισματικές κρίσεις που βασίζονται στην εμπιστοσύνη.

Σήμερα, ο δανεισμός του ΔΝΤ εξυπηρετεί τρεις βασικούς σκοπούς :

α. Μπορεί να διευκολύνει την προσαρμογή σε ποικίλες κρίσεις, βοηθώντας μια χώρα - μέλος να αποφύγει τη διατάραξη της οικονομικής προσαρμογής ή της χρεοκοπίας, κάτι που θα ήταν εξαιρετικά δαπανηρό, τόσο για την ίδια τη χώρα όσο και για άλλες χώρες μέσω των οικονομικών και χρηματοοικονομικών επιπτώσεων (γνωστή ως μετάδοση).

β. Τα προγράμματα του ΔΝΤ, ενεργώντας ως καταλύτης για άλλους δανειστές, μπορούν να βοηθήσουν στην αποδέσμευση από άλλες χρηματοδοτήσεις. Αυτό συμβαίνει επειδή το πρόγραμμα μπορεί να χρησιμεύσει ως απόδειξη ότι η χώρα έχει υιοθετήσει υγιείς πολιτικές, ενισχύοντας την αξιοπιστία της πολιτικής και αυξάνοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών.

γ. Ο δανεισμός του ΔΝΤ μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη των κρίσεων, διότι οι κρίσεις κεφαλαιακών λογαριασμών συνήθως επιφέρουν σημαντικό κόστος στις ίδιες τις χώρες αλλά και σε άλλες χώρες μέσω της μετάδοσης. Ο καλύτερος τρόπος για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα του κεφαλαιακού λογαριασμού είναι να επιλυθούν πριν εξελιχθούν σε μια πλήρη κρίση (International Monetary Fund 2020n).

Προϋποθέσεις δανεισμού

Όταν μια χώρα μέλος προσεγγίζει το ΔΝΤ για χρηματοδότηση, ενδέχεται να βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής κρίσης ή κοντά σε αυτή, με το νόμισμά της να δέχεται πιέσεις σε αγορές συναλλάγματος και τα διεθνή αποθέματά της να εξαντλούνται, την οικονομική δραστηριότητά της να παραμένει στάσιμη ή να μειώνεται και έναν μεγάλο αριθμό χρεοκοπημένων επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Σε δύσκολες οικονομικές περιόδους, το ΔΝΤ βοηθά τις χώρες να προστατεύσουν τις πιο ευάλωτες σε μια κρίση.

Το ΔΝΤ στοχεύει στη διασφάλιση ότι οι όροι που συνδέονται με τις εκταμιεύσεις δανείων του ΔΝΤ εστιάζονται και προσαρμόζονται επαρκώς στις διάφορες δυνατότητες των πολιτικών και των θεμελιωδών συστατικών των μελών. Για το σκοπό αυτό, το ΔΝΤ συζητά με τη χώρα τις οικονομικές πολιτικές που αναμένεται να εφαρμοστούν ώστε να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα πιο αποτελεσματικά. Το ΔΝΤ και η κυβέρνηση συμφωνούν σε ένα πρόγραμμα πολιτικών που αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένων, ποσοτικοποιημένων στόχων για την υποστήριξη των συνολικών στόχων του οικονομικού προγράμματος των αρχών. Για παράδειγμα, η χώρα μπορεί να δεσμευτεί για δημοσιονομικούς ή συναλλαγματικούς στόχους.

Τα δάνεια συνήθως εκταμιεύονται σε διάφορες δόσεις καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος, με κάθε δόση να εξαρτάται από την επίτευξη των στόχων. Τα προγράμματα διαρκούν συνήθως έως και 3 χρόνια, ανάλογα με τη φύση των προβλημάτων της χώρας, αλλά μπορούν να ακολουθηθούν από άλλο πρόγραμμα, εάν χρειαστεί. Η κυβέρνηση καταγράφει τις λεπτομέρειες του οικονομικού της προγράμματος σε «επιστολή προθέσεων» προς τον Διευθύνοντα Σύμβουλο του ΔΝΤ. Τέτοιες επιστολές μπορούν να αναθεωρηθούν εάν αλλάξουν οι συνθήκες.

Για χώρες που βρίσκονται σε κρίση, τα δάνεια του ΔΝΤ παρέχουν συνήθως μόνο ένα μικρό ποσοστό των κεφαλαίων που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση του ισοζυγίου πληρωμών τους. Ωστόσο, τα δάνεια του ΔΝΤ σηματοδοτούν το ότι οι οικονομικές πολιτικές μιας χώρας βρίσκονται στο σωστό δρόμο, γεγονός που καθησυχάζει τους επενδυτές και την επίσημη κοινότητα, βοηθώντας τις χώρες να βρουν επιπλέον χρηματοδότηση από άλλες πηγές (International Monetary Fund 2020o).

Βασικά μέσα δανεισμού

❖ Stand - By Arrangement (SBA)

Σε μια οικονομική κρίση, οι χώρες συχνά χρειάζονται χρηματοδότηση για να τους βοηθήσουν να ξεπεράσουν τα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών. Από τη δημιουργία του, τον Ιούνιο του 1952, το Stand-By Arrangement (SBA) του ΔΝΤ έχει χρησιμοποιηθεί συχνά από τις χώρες μέλη. Το SBA είναι το μέσο δανεισμού του ΔΝΤ για χώρες αναπτυσσόμενων αγορών. Τα ποσοστά δεν είναι ιδανικά, αν και είναι σχεδόν πάντα χαμηλότερα από αυτά που θα πλήρωναν οι χώρες για να αντλήσουν χρηματοδότηση από ιδιωτικές αγορές.

Το SBA αναβαθμίστηκε το 2009 ώστε να είναι πιο ευέλικτο και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των χωρών μελών. Τα όρια δανεισμού διπλασιάστηκαν με περισσότερα χρήματα διαθέσιμα εκ των προτέρων, και οι όροι βελτιώθηκαν και απλοποιήθηκαν. Επίσης, το νέο πλαίσιο επιτρέπει τον ευρύτερο δανεισμό υψηλής πρόσβασης σε προληπτική βάση.

❖ Flexible Credit Line (FCL)

Η ευέλικτη πιστωτική γραμμή (FCL) προορίζεται για χώρες με πολύ ισχυρές θεμελιώδεις αρχές, πολιτικές και ιστορικό εφαρμογής των πολιτικών. Αντιπροσωπεύει μια σημαντική αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο το ΔΝΤ παρέχει χρηματοδοτική βοήθεια, μετά από τις πρόσφατες βελτιώσεις, καθώς δεν έχει επακόλουθες (εκ των υστέρων) προϋποθέσεις και δεν έχει ανώτατο όριο στο μέγεθος της πίστωσης. Το FCL είναι ένα ανανεώσιμο πιστωτικό όριο, το οποίο κατά τη διακριτική ευχέρεια της χώρας, θα μπορούσε να είναι είτε 1-2 χρόνια, με επανεξέταση της επιλογής μετά το πρώτο έτος.

Υπάρχει η ευελιξία είτε να εκτιμηθεί το πιστωτικό όριο ως προληπτικό είτε να καθοριστεί ανά πάσα στιγμή μετά την έγκριση του FCL. Όταν μια χώρα πληροί τις προϋποθέσεις (σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια), μπορεί να αξιοποιήσει όλα τα διαθέσιμα κεφάλαια, κάτω από το πιστωτικό όριο, οποιαδήποτε στιγμή, καθώς οι εκταμιεύσεις δεν θα πραγματοποιούνται σταδιακά και θα εξαρτώνται από συγκεκριμένες πολιτικές όπως με τα παραδοσιακά προγράμματα που υποστηρίζονται από το ΔΝΤ. Αυτό δικαιολογείται από τις βάσεις δεδομένων των χωρών που πληρούν τις προϋποθέσεις για την FCL, οι οποίες παρέχουν την πεποίθηση ότι οι οικονομικές πολιτικές τους θα παραμείνουν ισχυρές ή ότι θα ληφθούν διορθωτικά μέτρα σε περίπτωση κρίσης.

❖ **Precautionary and Liquidity Line (PLL)**

Η γραμμή προφύλαξης και ρευστότητας (PLL) βασίζεται στα ισχυρά σημεία και διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της προληπτικής πιστωτικής γραμμής (Precautionary Credit Line - PCL). Το PLL παρέχει χρηματοδότηση για την κάλυψη πραγματικών ή εν δυνάμει αναγκών ισοζυγίου πληρωμών, χωρών με σωστές πολιτικές και προορίζεται να χρησιμεύσει ως ασφάλεια και να συνδράμει στην επίλυση κρίσεων.

Συνδυάζει μια διαδικασία μεγεθών (παρόμοια με εκείνη για το FCL) με εστιασμένες σε, εκ των υστέρων, προϋποθέσεις που στοχεύουν στην αντιμετώπιση προβλημάτων που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της πιστοποίησης. Οι απαιτήσεις πιστοποίησης σηματοδοτούν την ισχύ των πολιτικών των χωρών που πληρούν τις προϋποθέσεις, συμβάλλοντας έτσι στην εδραίωση της εμπιστοσύνης της αγοράς στα πλάνα πολιτικής της χώρας. Το PLL έχει σχεδιαστεί για να παρέχει ρευστότητα σε χώρες με υγιείς πολιτικές υπό ευρείες συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων χωρών που επηρεάζονται από περιφερειακή ή παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική πίεση.

❖ **Rapid Financing Instrument (RFI)**

Το μέσο ταχείας χρηματοδότησης (RFI) παρέχει ταχεία και χαμηλής πρόσβασης οικονομική βοήθεια σε χώρες μέλη που αντιμετωπίζουν επείγουσα ανάγκη ισοζυγίου πληρωμών, χωρίς την ανάγκη εφαρμογής πλήρους προγράμματος. Μπορεί να παρέχει υποστήριξη για την κάλυψη ενός ευρέος

φάσματος επείγουσών αναγκών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκύπτουν από κρίσεις στις τιμές των βασικών εμπορευμάτων, φυσικές καταστροφές, μεταπολεμικές καταστάσεις και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που οφείλονται στην ευθραυστότητα.

❖ **Extended Fund Facility (EFF)**

Η διευρυμένη διευκόλυνση κεφαλαίων (EFF) χρησιμοποιείται για να βοηθήσει τις χώρες να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες του ισοζυγίου πληρωμών που σχετίζονται, εν μέρει, με διαρθρωτικά προβλήματα που μπορεί να χρειαστούν περισσότερο χρόνο για να διορθωθούν από τις μακροοικονομικές ανισοροπίες. Ένα πρόγραμμα που υποστηρίζεται από εκτεταμένη ρύθμιση, συνήθως, περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση του τρόπου λειτουργίας των αγορών και των θεσμών, όπως μεταρρυθμίσεις στον φορολογικό και χρηματοπιστωτικό τομέα, ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων.

❖ **Trade Integration Mechanism (TIM)**

Ο μηχανισμός ενοποίησης του εμπορίου (TIM) επιτρέπει στο ΔΝΤ να παρέχει δάνεια στο πλαίσιο των διευκολύνσεων του σε αναπτυσσόμενη χώρα της οποίας το ισοζύγιο πληρωμών βρίσκεται σε δύσκολη θέση, λόγω της πολυμερούς ελευθέρωσης του εμπορίου, είτε επειδή τα έσοδα από εξαγωγές μειώνονται όταν χάνει την επιλεκτική πρόσβαση σε ορισμένες αγορές ή επειδή οι τιμές και οι εισαγωγές των τροφίμων αυξάνονται όταν καταργούνται οι γεωργικές επιδοτήσεις (International Monetary Fund 2020p).

Δανεισμός σε χώρες χαμηλού εισοδήματος

Το ΔΝΤ, προκειμένου να βοηθήσει τις χώρες χαμηλού εισοδήματος να αντιμετωπίσουν τον σοβαρό αντίκτυπο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, έχει ανανεώσει τις δανειοδοτικές διευκολύνσεις του για να τις καταστήσει πιο ευέλικτες και να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση οικονομικής βοήθειας από χώρες που έχουν ανάγκη. Αυτές οι αλλαγές άρχισαν να ισχύουν τον Ιανουάριο του 2010.

Τρεις τύποι δανείων δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του Ταμείου για την Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη (Poverty Reduction and Growth Trust -

PRGT) ως μέρος αυτής της ευρύτερης μεταρρύθμισης: η διευρυμένη πιστωτική διευκόλυνση (Extended Credit Facility), η ταχεία πιστωτική διευκόλυνση (Rapid Credit Facility) και η εφεδρική πιστωτική διευκόλυνση (Standby Credit Facility).

Η διευρυμένη πιστωτική διευκόλυνση (ECF) παρέχει οικονομική βοήθεια σε χώρες με παρατεταμένα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών. Το ECF διαδέχεται τη Διευκόλυνση για τη Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη (Poverty Reduction and Growth Facility - PRGF) ως το βασικό εργαλείο του Ταμείου για την παροχή LIC μεσοπρόθεσμης υποστήριξης, με υψηλότερα επίπεδα πρόσβασης, πιο ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης, πιο ευέλικτα χαρακτηριστικά σχεδιασμού προγράμματος, καθώς και βελτιωμένες και πιο εστιασμένες προϋποθέσεις.

Η ταχεία πιστωτική διευκόλυνση (RCF) παρέχει ταχεία οικονομική βοήθεια με ελάχιστες προϋποθέσεις σε χώρες χαμηλού εισοδήματος (LIC) που αντιμετωπίζουν επείγουσα ανάγκη βελτίωσης του ισοζυγίου πληρωμών. Το RCF εξορθολογίζει την επείγουσα βοήθεια του Ταμείου, παρέχει σημαντικά υψηλότερα επίπεδα ευνοϊκών όρων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί με ευελιξία σε ένα ευρύ φάσμα περιστάσεων και δίνει μεγαλύτερη έμφαση στους στόχους της μείωσης της φτώχειας και της ανάπτυξης της χώρας.

Η εφεδρική πιστωτική διευκόλυνση (SCF) παρέχει οικονομική βοήθεια σε χώρες χαμηλού εισοδήματος (LIC) με βραχυπρόθεσμες ανάγκες ισοζυγίου πληρωμών. Παρέχει υποστήριξη σε ένα ευρύ φάσμα περιστάσεων, επιτρέπει υψηλή πρόσβαση, έχει χαμηλό επιτόκιο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί προληπτικά και δίνει έμφαση, όπως και η RCF, στους στόχους της μείωσης της φτώχειας και της ανάπτυξης των χωρών.

Αρκετές χώρες χαμηλού εισοδήματος έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια ως προς την οικονομική σταθερότητα και δεν χρειάζονται πλέον οικονομική βοήθεια από το ΔΝΤ. Ωστόσο, πολλές από αυτές τις χώρες εξακολουθούν να αναζητούν τη συμβουλή του ΔΝΤ, καθώς και την παρακολούθηση και την έγκριση των οικονομικών τους πολιτικών που ακολουθούν. Το ΔΝΤ για να βοηθήσει αυτές τις χώρες, έχει δημιουργήσει ένα πρόγραμμα υποστήριξης και σηματοδότησης πολιτικής, που ονομάζεται Μέσο

Υποστήριξης Πολιτικής (Policy Support Instrument - PSI)¹⁵ (International Monetary Fund 2020a).

Ανακούφιση χρέους

Εκτός από τα δάνεια με ευνοϊκούς όρους, ορισμένες χώρες χαμηλού εισοδήματος έχουν επιλεγεί για διαγραφή χρεών, σύμφωνα με δύο βασικές πρωτοβουλίες:

➤ Η πρωτοβουλία για τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες (Heavily Indebted Poor Countries - HIPC), που καθιερώθηκε το 1996 και ενισχύθηκε το 1999, σύμφωνα με την οποία οι πιστωτές παρέχουν ελάφρυνση του χρέους, με συντονισμένο τρόπο, με σκοπό την αποκατάσταση της βιωσιμότητας του χρέους.

➤ Η Πολυμερής Πρωτοβουλία Ανακούφισης Χρέους (Multilateral Debt Relief Initiative - MDRI), σύμφωνα με την οποία το ΔΝΤ, η Διεθνής Ένωση Ανάπτυξης (International Development Association - IDA) της Παγκόσμιας Τράπεζας και το Αφρικανικό Ταμείο Ανάπτυξης (African Development Foundation - AfDF) ακύρωσαν το 100% των απαιτήσεων χρέους σε ορισμένες χώρες για να τους βοηθήσουν να επιτύχουν τους Αναπτυξιακούς Στόχους Της Χιλιετίας¹⁶ (International Monetary Fund 2020r).

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΕΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΟ ΔΝΤ (CONDITIONALITY)¹⁷

Όταν μια χώρα δανείζεται από το ΔΝΤ, η κυβέρνησή της συμφωνεί να προσαρμόσει την οικονομική της πολιτική για να ξεπεραστούν τα προβλήματα που την οδήγησαν να ζητήσει οικονομική βοήθεια από τη διεθνή κοινότητα. Αυτοί οι

¹⁵ Το Μέσο PSI προσφέρει σε χώρες χαμηλού εισοδήματος που δεν θέλουν/χρειάζονται χρηματοοικονομική βοήθεια ένα ευέλικτο εργαλείο που τους επιτρέπει να εξασφαλίζουν συμβουλές και υποστήριξη από το Ταμείο χωρίς συμφωνία δανεισμού.

¹⁶ Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (ΑΣΧ) είναι ένα σύνολο αναπτυξιακών στόχων που συμφωνήθηκαν από τη διεθνή κοινότητα, οι οποίοι επικεντρώνονται στη μείωση της φτώχειας και στη βελτίωση της ευημερίας των φτωχότερων στον κόσμο έως το έτος 2015

¹⁷ (International Monetary Fund 2020s)

όροι δανείου χρησιμεύουν επίσης ως εγγύηση για να διασφαλιστεί το Ταμείο ότι η χώρα θα είναι σε θέση να το αποπληρώσει, έτσι ώστε τα κεφάλαια να μπορούν να διατεθούν σε άλλα μέλη που έχουν ανάγκη.

Οι δανειοδοτικές μεταρρυθμίσεις που εγκρίθηκαν το 2009 βελτίωσαν τις προϋποθέσεις προσφυγής ενός κράτους στο ΔΝΤ, προκειμένου να διασφαλιστεί η εθνική κυριαρχία του κράτους σε ισχυρές και αποτελεσματικές πολιτικές.

Οι προϋποθέσεις δανειοδότησης, υπό την ευρεία τους έννοια, καλύπτουν τόσο τον σχεδιασμό προγραμμάτων που υποστηρίζονται από το ΔΝΤ - δηλαδή, τις μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές - αλλά και τα ειδικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της προόδου ως προς τους στόχους που επιτυγχάνει η χώρα σε συνεργασία με το ΔΝΤ. Οι προϋποθέσεις βοηθούν τις χώρες να επιλύουν προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών χωρίς να καταφεύγουν σε επιβλαβή μέτρα για την εθνική τους ή τη διεθνή ευημερία. Ταυτόχρονα, τα μέτρα αποσκοπούν στη διασφάλιση των κεφαλαίων του ΔΝΤ, εξασφαλίζοντας ότι το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας θα είναι αρκετά ισχυρό ώστε να μπορεί να αποπληρωθεί το δάνειο.

Όλες οι προϋποθέσεις στο πλαίσιο ενός προγράμματος που υποστηρίζεται από το ΔΝΤ πρέπει να είναι «μακροκριτικές» - δηλαδή, είτε κρίσιμες για την επίτευξη των στόχων του μακροοικονομικού προγράμματος είτε απαραίτητες για την εφαρμογή ειδικών διατάξεων, βάσει των άρθρων συμφωνίας του ΔΝΤ. Η χώρα μέλος έχει την πρωταρχική ευθύνη για την επιλογή, το σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών που θα κάνουν το, υποστηριζόμενο από το ΔΝΤ πρόγραμμα, επιτυχημένο. Το πρόγραμμα περιγράφεται στην επιστολή προθέσεων (η οποία συχνά επισυνάπτεται στο υπόμνημα οικονομικών και χρηματοοικονομικών πολιτικών). Οι στόχοι και οι πολιτικές του προγράμματος εξαρτώνται από τις πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της χώρας. Αλλά ο πρωταρχικός στόχος του είναι πάντα η αποκατάσταση ή η διατήρηση της βιωσιμότητας του ισοζυγίου πληρωμών και η μακροοικονομική σταθερότητα, ενώ θέτει τις βάσεις για διαρκή, υψηλής ποιότητας ανάπτυξη και, σε χώρες με χαμηλές τιμές ανάπτυξης, η μείωση της φτώχειας.

Οι περισσότερες χρηματοδοτήσεις του ΔΝΤ αφορούν σε εκταμιεύσεις με δόσεις που συνδέονται με αποδεδειγμένες δράσεις πολιτικής. Έτσι, το ΔΝΤ στοχεύει στην εξασφάλιση της συνεχούς προόδου κατά την εφαρμογή του προγράμματος και στη μείωση των κινδύνων για τα κεφάλαια του ΔΝΤ. Οι αξιολογήσεις των προγραμμάτων παρέχουν ένα πλαίσιο για την Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ, προκειμένου αυτή να αξιολογεί περιοδικά εάν το πρόγραμμα που υποστηρίζεται από το ΔΝΤ παράγει τα επιθυμητά αποτελέσματα και εάν απαιτούνται επιπλέον τροποποιήσεις για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος. Οι αξιολογήσεις συνδυάζονται με μια, εκ των υστέρων, αξιολόγηση (πληρούνται οι προϋποθέσεις του προγράμματος σύμφωνα με το συμφωνηθέν χρονοδιάγραμμα;) και με μία εκτίμηση μελλοντικής προοπτικής (χρειάζεται το πρόγραμμα να τροποποιηθεί υπό το φως νέων εξελίξεων;).

Οι εκταμιεύσεις στο πλαίσιο ενός προγράμματος, που υποστηρίζεται από το ΔΝΤ, μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο μετά την έγκρισή του ή την ολοκλήρωση των αξιολογήσεων από την Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ. Η έγκριση του προγράμματος ή οι αξιολογήσεις βασίζονται σε διάφορες δεσμεύσεις πολιτικής που έχουν συμφωνηθεί με τις αρχές της χώρας. Αυτές οι δεσμεύσεις μπορεί να έχουν διάφορες μορφές:

- Οι Προηγούμενες Ενέργειες είναι μέτρα που μια χώρα συμφωνεί να λάβει ενώπιον του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ΔΝΤ, το οποίο εγκρίνει τη χρηματοδότηση ή ολοκληρώνει μια αξιολόγηση. Οι Προηγούμενες Ενέργειες εξασφαλίζουν ότι το πρόγραμμα έχει τις απαραίτητες βάσεις για την επιτυχία, ή επανατοποθετείται μετά από αποκλίσεις από τις συμφωνηθείσες πολιτικές. Παραδείγματα αποτελούν η κατάργηση των ελέγχων τιμών ή η επίσημη έγκριση ενός προϋπολογισμού σύμφωνα με το δημοσιονομικό πλαίσιο του προγράμματος.

- Τα Ποσοτικά Κριτήρια Απόδοσης (Quantitative Performance Criteria -QPCs) είναι συγκεκριμένες και μετρήσιμες συνθήκες που πρέπει να πληρούνται για να ολοκληρωθεί μια αξιολόγηση. Τα QPCs σχετίζονται πάντα με μακροοικονομικές μεταβλητές, υπό τον έλεγχο των αρχών, όπως νομισματικά και πιστωτικά μεγέθη, διεθνή αποθεματικά, δημοσιονομικά αποθεματικά και εξωτερικός δανεισμός. Για παράδειγμα, ένα πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει ένα ελάχιστο επίπεδο καθαρών διεθνών αποθεματικών, ένα μέγιστο επίπεδο καθαρών αποθεματικών της κεντρικής τράπεζας ή ένα μέγιστο επίπεδο κρατικού δανεισμού.

- Ενδεικτικοί Στόχοι μπορούν να καθοριστούν, επιπλέον των QPCs, οι ποσοτικοί δείκτες για την αξιολόγηση της προόδου του κράτους- μέλους κατά την επίτευξη των στόχων ενός προγράμματος. Μερικές φορές αυτοί εφαρμόζονται, λόγω αδυναμίας εφαρμογής των QPCs ή λόγω της αβεβαιότητας των δεδομένων σχετικά με τις οικονομικές τάσεις (π.χ., για τους τελευταίους μήνες ενός προγράμματος). Καθώς μειώνεται η αβεβαιότητα, αυτοί οι στόχοι γίνονται μετατρέψιμοι σε QPCs, με κατάλληλες τροποποιήσεις.
- Τα Διαρθρωτικά Σημεία Αναφοράς είναι (αν και συχνά μη μετρήσιμα) μεταρρυθμιστικά μέτρα που είναι κρίσιμα για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος και χαρακτηρίζονται ως δείκτες για την αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος. Διαφέρουν ανάλογα με τα προγράμματα. Παραδείγματα αποτελούν τα μέτρα για τη βελτίωση της χρηματοδότησης τομεακών δραστηριοτήτων, για τη δημιουργία δικτύων κοινωνικής ασφάλισης ή για την ενίσχυση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών.

Εάν ένα QPC δεν πληρούται, η Εκτελεστική Επιτροπή μπορεί να εγκρίνει μια τυπική διακοπή, έτσι ώστε να επιτρέψει την αξιολόγηση να ολοκληρωθεί, εάν είναι πεπεισμένο ότι το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί με επιτυχία, ή επειδή η απόκλιση ήταν δευτερεύουσας σημασίας ή προσωρινή, ή ακόμα επειδή οι αρχές της χώρας έχουν να λαμβάνουν επιπλέον διορθωτικά μέτρα.

Δεν απαιτούνται διαρθρωτικά κριτήρια αναφοράς και ενδεικτικοί στόχοι όταν παρατηρείται ότι αυτά δεν πληρούνται μεμονωμένα αλλά αξιολογούνται στο πλαίσιο της συνολικής απόδοσης του προγράμματος. Η βάση δεδομένων του ΔΝΤ για την παρακολούθηση των ταμείων (Monitoring of Fund Arrangements - MONA¹⁸), η οποία είναι δημόσια διαθέσιμη, καλύπτει όλες τις πτυχές των προϋποθέσεων του προγράμματος.

Ο δανεισμός του ΔΝΤ περιλάμβανε πάντα όρους πολιτικής. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, οι προϋποθέσεις δανεισμού του ΔΝΤ επικεντρώθηκαν, σε

¹⁸Η βάση δεδομένων παρακολούθησης των ταμείων (MONA) περιέχει συγκρίσιμες πληροφορίες σχετικά με τους οικονομικούς στόχους και τα αποτελέσματα των ρυθμίσεων που υποστηρίζονται από το Ταμείο. Παρακολουθεί την απόδοση των χωρών όσον αφορά τις προγραμματισμένες αγορές και αξιολογήσεις, ποσοτικούς, διαρθρωτικούς και μακροοικονομικούς δείκτες.

μεγάλο βαθμό, στις μακροοικονομικές πολιτικές. Στη συνέχεια, η πολυπλοκότητα και το πεδίο εφαρμογής των διαρθρωτικών συνθηκών αυξήθηκαν, αντικατοπτρίζοντας την αυξανόμενη συμμετοχή του ΔΝΤ σε χώρες χαμηλών εισοδημάτων και σε χώρες μετάβασης, όπου σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα εμπόδισαν την οικονομική σταθερότητα και την ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια, το ΔΝΤ έχει γίνει ακόμα πιο ευέλικτο στον τρόπο με τον οποίο συνεργάζεται με χώρες στις οποίες υφίστανται ζητήματα που σχετίζονται με τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση των οικονομιών τους. Οι οδηγίες για τις προϋποθέσεις τροποποιήθηκαν το 2002, μετά από εκτεταμένη αναθεώρηση. Τον Μάρτιο του 2009, το ΔΝΤ εκσυγχρόνισε περαιτέρω το σύνολο των προϋποθέσεων δανεισμού στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης μεταρρύθμισης για την ενίσχυση της ικανότητάς του να προλαμβάνει και να επιλύει κρίσεις.

Ειδικότερα, τα κριτήρια δομικής απόδοσης που απαιτούν τυπικές παύσεις του προγράμματος καταργήθηκαν και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες έπρεπε να εστιάσουν και να προσαρμοστούν στις διαφορετικές πολιτικές των κρατών - μελών καθώς και στα οικονομικά σημεία εκκίνησης, καλύπτονται πλέον από αναθεωρήσεις της συνολικής απόδοσης του προγράμματος.

Στο πλαίσιο των ευρέων μεταρρυθμίσεων της δέσμης εργαλείων δανεισμού του ΔΝΤ το 2009, θεσπίστηκαν δύο νέες διευκολύνσεις, που βασίζονταν σε μεγάλο βαθμό στις «εκ των προτέρων» προϋποθέσεις. Αυτές είναι:

- Το ευέλικτο πιστωτικό όριο (FCL), το οποίο δε βασίζεται σε παραδοσιακές προϋποθέσεις προγράμματος αλλά σε αυστηρή προεπιλογή κριτηρίων (αναφέρονται επίσης ως «εκ των προτέρων» προϋποθέσεις).

- Η γραμμή προφύλαξης και ρευστότητας (PLL), η οποία παλαιότερα ονομάζονταν ως Προληπτική Πιστωτική Γραμμή και η οποία συνδυάζει στοιχεία τόσο εκ των προτέρων όσο και εκ των υστέρων προϋποθέσεων.

Σε καταστάσεις όπου ένα πλήρες οικονομικό πρόγραμμα είτε δεν είναι απαραίτητο είτε είναι ανέφικτο, το ΔΝΤ μπορεί να παράσχει οικονομική υποστήριξη για την κάλυψη επειγόντων αναγκών ισοζυγίου πληρωμών στο πλαίσιο του Μέσου Ταχείας Χρηματοδότησης (RFI) και του Ταμείου Ταχείας Πιστοποίησης (RCF).

Η Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ εξέτασε, τον Σεπτέμβριο 2012, τις απόψεις του προσωπικού που μελετάει τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις προϋποθέσεις για δανεισμό. Η αξιολόγηση κατέγραψε τις προσπάθειες του ΔΝΤ να αντλήσει διδάγματα από προηγούμενες αξιολογήσεις, έτσι ώστε να παρέχει καλύτερα στοχοθετημένο και ευέλικτο δανεισμό. Εντόπισε, με βάση κάποιους δείκτες σε προγράμματα (ειδικά κατά την περίοδο 2008-2011) να είναι γενικά καλύτερα προσαρμοσμένα τα προγράμματα αυτά στις ανάγκες κάθε χώρας, περισσότερο απλοποιημένα και επικεντρωμένα σε βασικούς τομείς εμπειρογνωμοσύνης του ΔΝΤ από ό, τι στο παρελθόν.

Τα προγράμματα είναι επίσης ευέλικτα και προσαρμοσμένα στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, γεγονός που βοήθησε στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος και, ταυτόχρονα, στη διασφάλιση της κοινωνικής προστασίας κατά τη διάρκεια κρίσεων (ιδίως στις χώρες χαμηλού εισοδήματος).

Ενώ η αξιολόγηση διαπίστωσε ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του ΔΝΤ ήταν γενικά κατάλληλες, εντούτοις εμφάνισε τομείς όπου ενδέχεται να ενισχυθεί περαιτέρω η εφαρμογή των απαιτούμενων υποκείμενων πολιτικών. Στη συνέχεια, η επιχειρησιακή καθοδήγηση προς το προσωπικό αναθεωρήθηκε με τις αλλαγές και επικεντρώθηκε, κυρίως, υπό όρους, σε θέματα «μακρο - κοινωνικής» (ή θέσεων εργασίας και ανάπτυξης), καλύτερης αξιοποίησης της επιτήρησης και τεχνικής βοήθειας στο σχεδιασμό προγραμμάτων και βελτίωσης των εταιρικών σχέσεων με άλλα ιδρύματα, κυρίως με περιφερειακές χρηματοδοτικές ρυθμίσεις.

Επιπλέον, η αξιολόγηση προσθέτει καθοδήγηση σχετικά με την προσέγγιση, που βασίζεται στην αναθεώρηση σχετικά με τους όρους νομισματικής πολιτικής, το 2004, στις χώρες με πλαίσιο στόχευσης πληθωρισμού ή εξελισσόμενα καθεστώτα νομισματικής πολιτικής, συνεπή με νέες μελέτες πολιτικής του ΔΝΤ για αυτά τα θέματα.

Η πολιτική περιορισμού του χρέους του ΔΝΤ αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των προϋποθέσεων του ΔΝΤ. Μια ανασκόπηση της πολιτικής στο έτος 2014 επεσήμανε την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή της, υπό το φως των εξελισσόμενων αναγκών των χωρών χαμηλού εισοδήματος, εν μέσω του μεταβαλλόμενου παγκόσμιου χρηματοοικονομικού τοπίου. Ως αντίδραση, μια νέα πολιτική εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2014 και τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 2015.

Η νέα πολιτική περιλαμβάνει όλο το δημόσιο χρέος και όχι μόνο το εξωτερικό δημόσιο χρέος, την ενοποίηση ευνοϊκών και μη ευνοϊκών όρων και παρέχει στενότερους δεσμούς μεταξύ των τρωτών σημείων του δημόσιου χρέους, της χρήσης και του προσδιορισμού των προϋποθέσεων δημοσίου χρέους.

Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα (ΕΤΔ) - Special Drawing Rights (SDR)¹⁹

Το έτος 1967 στο Συνέδριο του Ρίο της «Ομάδας των Δέκα», δηλ. των 10 πιο αναπτυγμένων οικονομικά χωρών - μελών του ΔΝΤ, προκρίθηκε η συμφωνία ότι έπρεπε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα ρευστότητας του υφιστάμενου οργανισμού με την αύξηση της δανειστικής του ικανότητας.

Έτσι, μετά από συζητήσεις δύο ετών, διαμορφώθηκε η συμφωνία και τον Ιανουάριο του 1970 τέθηκε σε εφαρμογή το πρόγραμμα των Ειδικών Τραβηκτικών Δικαιωμάτων (ΕΤΔ - SDR). Τα ΕΤΔ, γνωστά και ως *χάρτινος χρυσός* αποτελούν φυσική προέκταση των κανονικών τραβηκτικών δικαιωμάτων των κρατών - μελών. Συγκεκριμένα, το ΔΝΤ δημιούργησε πιστώσεις αξίας 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων, οι οποίες διανεμήθηκαν μεταξύ των κρατών - μελών ανάλογα με τις αρχικές τους συνεισφορές (quotas).

Το ΔΝΤ τηρεί λογαριασμούς ΕΤΔ για όλες τις χώρες - μέλη. Μία χώρα - μέλος μπορεί να κάνει χρήση των ΕΤΔ για την πληρωμή τυχόν οφειλή της σε άλλη χώρα. Το ΔΝΤ, επιδιώκοντας την αποκατάσταση ισορροπίας στα ισοζύγια πληρωμών των χωρών, ασκεί πίεση στα κράτη - μέλη του να επαναφέρουν το ισοζύγιο του λογαριασμού της σε ΕΤΔ. Γι αυτό και τα ποσά κατά τα οποία οι λογαριασμοί των χωρών υπολείπονται ή υπερβαίνουν το αρχικό ισοζύγιο επιβαρύνονται με τόκους.

Τα ΕΤΔ δεν χρησιμοποιούνται σε ιδιωτικές εμπορικές συναλλαγές αφού είναι νόμισμα χωρίς υλική υπόσταση. Χρησιμοποιούνται όμως για διευθετήσεις οφειλών μεταξύ κεντρικών νομισματικών αρχών. Στις οφειλές αυτές ισχύουν τα επιτόκια της αγοράς.

¹⁹ (Πουρναράκης 2004, 236-237)

ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΧΕΤΑΙ ΤΟ ΔΝΤ

Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η δυτική προσέγγιση για την απελευθέρωση της αγοράς, την ιδιωτικοποίηση, τη δημοσιονομική λιτότητα και το ελεύθερο εμπόριο, που είχε προκαλέσει την οικονομική ανάπτυξη στις ανεπτυγμένες χώρες - ειδικά στις Ηνωμένες Πολιτείες - επεκτάθηκε και σε αναπτυσσόμενες χώρες μέσω των Διεθνών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (ΔΧΟ). Δεδομένου ότι είχαν την έδρα τους στην Ουάσιγκτον, η στρατηγική των ΔΧΟ ονομάστηκε «συναίνεση της Ουάσιγκτον».

Η επιτυχία στην οικονομική ανάπτυξη των εκβιομηχανισμένων εθνών, σε σύγκριση με την αντίστοιχη έλλειψη οικονομικής ανάπτυξης των κομμουνιστικών χωρών, οδήγησε τους δυτικούς οικονομολόγους και πολιτικούς, βασιζόμενους στις θεωρίες τους, να προσελκύσουν πολλές αναπτυσσόμενες χώρες ώστε να τις ακολουθήσουν. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο η «συναίνεση της Ουάσιγκτον» παρουσιάστηκε ομοιόμορφα σε ένα ευρύ φάσμα εθνικών οικονομιών, συνέβαλε σε σοβαρά προβλήματα.

Οι επικριτές των δράσεων του ΔΝΤ αναφέρονται σε τέσσερις αλληλένδετες πτυχές της εφαρμογής της «συναίνεσης της Ουάσιγκτον».

Πρώτον, οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση δανείων είναι υπερβολικά παρεμβατικές και θέτουν σε κίνδυνο την οικονομική και πολιτική κυριαρχία των χωρών. Για παράδειγμα, ο Τζόζεφ Στίγκλιτς (Joseph Stiglitz), νικητής του βραβείου Νόμπελ στα οικονομικά και πρώην επικεφαλής οικονομολόγος της Παγκόσμιας Τράπεζας, έγραψε ότι οι συνθήκες αυτές, που συχνά αναφέρονται στο σύνολο τους ως «προϋποθέσεις», δεν είναι μόνο οι τυπικές που μπορεί να δανείζει κάποιος και περιμένει να εκπληρώσει ο οφειλέτης την υποχρέωσή του. Αντίθετα, λέει ο Stiglitz (2002), η «Προϋπόθεση» αναφέρεται σε πιο ισχυρούς όρους, εκείνους που συχνά μετατρέπουν το δάνειο σε εργαλείο πολιτικής».

Το ΔΝΤ έχει χρησιμοποιήσει τις προϋποθέσεις για να προκαλέσει σημαντικές αλλαγές, που ονομάζονται «διαρθρωτικές προσαρμογές», στις φορολογικές και νομισματικές πολιτικές των δανειοληπτικών χωρών, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων όπως τραπεζικοί κανονισμοί, κρατικά ελλείμματα και συνταξιοδοτική πολιτική. Ο Stiglitz αναφέρει το παράδειγμα της επιμονής του

ΔΝΤ ως προς την Κεντρική Τράπεζα της Κορέας, η οποία επικεντρώνεται στην καταπολέμηση του πληθωρισμού κατά τη διάρκεια της ασιατικής χρηματοπιστωτικής κρίσης του 1997, όχι επειδή η νομισματική πολιτική ήταν η αιτία της κρίσης, αλλά επειδή, σύμφωνα με το ΔΝΤ, η καταπολέμηση του πληθωρισμού πρέπει να είναι ο πρωταρχικός σκοπός μιας κεντρικής τράπεζας.

Σύμφωνα με τον Stiglitz, πολλές από αυτές τις αλλαγές είναι απλώς, πολιτικά, αδύνατες να επιτευχθούν επειδή θα προκαλούσαν υπερβολική εγχώρια αντιπολίτευση. Επισημαίνει ότι, ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες, η Federal Reserve Bank δεν είναι μόνο υπεύθυνη για την καταπολέμηση του πληθωρισμού, αλλά και για την προώθηση της απασχόλησης και της οικονομικής ανάπτυξης, καθώς μια απόπειρα ενός ισχυρού γερουσιαστή στα μέσα της δεκαετίας του 1990 να επικεντρώσει εκ νέου τον «οδικό χάρτη» της οικονομίας στον πληθωρισμό και μόνο, εκτοπίστηκε από τον Λευκό Οίκο.

Δεύτερον, οι επικριτές ισχυρίζονται ότι το ΔΝΤ επέβαλε τις πολιτικές της «συναίνεσης της Ουάσιγκτον» σε χώρες, χωρίς να κατανοήσει τα διακριτά χαρακτηριστικά των χωρών που κατέστησαν δύσκολη την εφαρμογή αυτών των περιπτώσεων ή ακόμη και αντιπαραγωγικών πολιτικών. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον Stiglitz, οι οικονομολόγοι του ΔΝΤ είχαν την εφαρμογή πολιτικής «ενός μεγέθους για όλους» με βάση την ακαδημαϊκή τους κατάρτιση, η οποία επικεντρώθηκε σε οικονομικά μοντέλα με μη ρεαλιστικές υποθέσεις για το πώς λειτουργούν οι πραγματικές οικονομίες.

Οι οικονομολόγοι, γενικά, δεν ειδικεύονται στις οικονομίες των χωρών των οποίων τις πολιτικές εποπτεύουν, συχνά δεν ζουν σε αυτές τις χώρες και εργάζονται ως επί το πλείστον από την Ουάσιγκτον, μη έχοντας αντίληψη για τις πολιτικές συνθήκες, υπό τις οποίες λειτουργούσαν οι κυβερνήσεις. Επομένως, όταν προκύπτουν κρίσεις, λέει ο Stiglitz (2001), το ΔΝΤ κατηγορεί ενστικτωδώς τις κυβερνήσεις των χωρών που υποφέρουν από τις κρίσεις.

Τρίτον, οι επικριτές λένε ότι οι πολιτικές επιβλήθηκαν ταυτόχρονα και όχι σε κάποια κατάλληλη σειρά. Για παράδειγμα, το ΔΝΤ απαιτεί από τις χώρες που δανείζει να ιδιωτικοποιήσουν τις κρατικές υπηρεσίες γρήγορα - δηλαδή, να τις πουλήσουν σε ιδιώτες επενδυτές αντί να λειτουργούν οι ίδιες τις υπηρεσίες, όπως

πχ. η παροχή νερού και οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας. Σύμφωνα με τον Stiglitz, αυτό είναι αποτέλεσμα του «φονταμενταλισμού της αγοράς» του ΔΝΤ, μιας τυφλής πίστης στην ελεύθερη αγορά, που αγνοεί το γεγονός ότι πρέπει να προετοιμαστεί το έδαφος για ιδιωτικοποίηση. Οι ιδιοκτήτες ενδιαφέρονται περισσότερο για την αποτελεσματική λειτουργία μιας εταιρείας, η οποία σημαίνει συχνά την αποχώρηση του προσωπικού.

Ωστόσο, λέει ο Stiglitz (2002), εάν το πρόγραμμα ανεργίας μιας χώρας καθώς και άλλα δίκτυα κοινωνικής ασφάλισης δεν αναπτυχθούν επαρκώς, το απολυθέν προσωπικό δεν θα έχει τρόπο να υποστηρίξει την οικογένειά του. «Η ιδιωτικοποίηση πρέπει να είναι μέρος ενός πιο ολοκληρωμένου προγράμματος, το οποίο συνεπάγεται τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε συνδυασμό με την αναπόφευκτη μείωση θέσεων εργασίας, που συχνά συνεπάγεται η ιδιωτικοποίηση. Συνεπώς, θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή μακροοικονομικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων των χαμηλών επιτοκίων, που βοηθούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Τέταρτον, το ΔΝΤ κατηγορείται ότι δεν ήταν ανοιχτό σε κριτική ή δημόσια εποπτεία όταν εργαζόταν σε αυτές τις πολιτικές, οδηγώντας σε αλαζονεία και σε έλλειψη σύνδεσης με την πραγματικότητα στις πληγείσες χώρες. Για παράδειγμα, ο Στίγκλιτς επισημαίνει ότι οι συμφωνίες μεταξύ του ΔΝΤ και των δανειζόμενων χωρών ήταν πάντα μυστικές από το ευρύ κοινό αυτών των χωρών.

Ταυτόχρονα, οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι των δανειοληπτικών χωρών συχνά ένιωθαν ανίσχυροι να αμφισβητήσουν τις πολιτικές του ΔΝΤ, πιστεύοντας ότι και μόνο το να θέσει μια ερώτηση θα το θεωρούσε το ΔΝΤ ως πρόκληση για τις αρχές του και θα έθετε κίνδυνο τα δάνεια που αυτό προσέφερε.

Επομένως, μια σημαντική έλλειψη εμπιστοσύνης χαρακτήρισε τις σχέσεις μεταξύ του Ταμείου και των δανειοληπτών του, καθώς το κοινό και οι κυβερνήσεις των χωρών του δανειολήπτη αισθάνονταν εκτός του πλαισίου των αποφάσεων που θα διαμορφώσουν το οικονομικό τους μέλλον.

Μερικοί αντίπαλοι του ΔΝΤ και της παγκοσμιοποίησης γενικά, προχωρούν ακόμη περισσότερο. Ισχυρίζονται ότι ολόκληρο το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι διεφθαρμένο και άδικο. Επικρίνουν όχι μόνο την εφαρμογή της «συναίνεσης της Ουάσιγκτον», αλλά και την ίδια την ύπαρξή της. Μια ομάδα, για παράδειγμα, που ονομάζεται «*50 Years Is Enough*», υποστηρίζει ότι το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) είναι αντιδημοκρατικοί θεσμοί, υπεύθυνοι για την εξαθλίωση του αναπτυσσόμενου κόσμου και λειτουργούν προς όφελος μόνο πλούσιων χωρών και πολυεθνικών εταιρειών. Αυτή η ομάδα επιθυμεί έναν άμεσο τερματισμό των πολιτικών του ΔΝΤ, μια ακύρωση όλων των εκκρεμών κρατικών χρεών στον αναπτυσσόμενο κόσμο και αποζημιώσεις για τη ζημία, κατά την άποψή τους, που έχουν προκαλέσει οι πολιτικές του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Κατόπιν των παραπάνω, τρεις απόψεις είναι δυνατές για το ρόλο του ΔΝΤ:

- Πρώτον, το ίδιο το ΔΝΤ θεωρεί τη δέσμευση για χρηστή δημοσιονομική διαχείριση, το δανεισμό χρημάτων και την παροχή εποπτείας και συμβουλών ότι βοηθούν τις χώρες να αποφύγουν την οικονομική κατάρρευση.
- Δεύτερον, οι επικριτές του ΔΝΤ ισχυρίζονται ότι οι πολιτικές του ΔΝΤ είναι συχνά κακώς σχεδιασμένες και μάλιστα αντιπαραγωγικές.
- Τρίτον, οι πιο ριζοσπαστικοί επικριτές του ΔΝΤ υποστηρίζουν ότι ολόκληρο το διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα, του οποίου το ΔΝΤ είναι ένας από τους κορυφαίους θεσμούς, πρέπει να ανασυγκροτηθεί προς όφελος των φτωχών κρατών του κόσμου (Globalization 101 n.d.).

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΝΕΟΣ ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ COVID-19

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΠΟΥ ΑΥΤΟΣ ΠΡΟΚΑΛΕΙ

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Organization - WHO), ειδικά τις πρώτες ημέρες εμφάνισης του φαινομένου της πανδημίας, επικρατούσε μια σύγχυση ως προς την ονομασία της νόσου του κοροναϊού και του ιού που την προκαλεί. Κατόπιν τούτου, ανακοινώθηκαν από τον ΠΟΥ τα επίσημα ονόματα για τον ιό που είναι υπεύθυνος (παλαιότερα γνωστός ως "νέο κοροναϊός 2019") και για την ασθένεια που προκαλεί, τα οποία είναι για την ασθένεια : νόσος κορωνοϊού (COVID-19), ενώ για τον ιό : σοβαρό σύνδρομο οξέος αναπνευστικού κοροναϊού 2 (SARS-CoV-2).

Στη συνέχεια, ο ΠΟΥ διευκρινίζει τον λόγο που ο ιός και η ασθένεια έχουν διαφορετικά ονόματα. Γενικά, οι ιοί και οι ασθένειες που προκαλούν, έχουν συχνά διαφορετικά ονόματα. Για παράδειγμα, ο ιός HIV είναι ο ιός που προκαλεί το AIDS. Οι άνθρωποι γνωρίζουν συχνά το όνομα μιας ασθένειας, αλλά όχι το όνομα του ιού που την προκαλεί. Υπάρχουν διαφορετικές διαδικασίες και σκοποί για την ονομασία ιών και ασθενειών.

Οι ιοί ονομάζονται με βάση τη γενετική τους δομή, με σκοπό να διευκολύνουν την ανάπτυξη διαγνωστικών εξετάσεων, εμβολίων και φαρμάκων. Οι ιολόγοι και η ευρύτερη επιστημονική κοινότητα έχουν αυτή την αρμοδιότητα, επομένως οι ιοί ονομάζονται από τη Διεθνή Επιτροπή Ταξινόμησης των Ιών (Committee on Taxonomy of Viruses - ICTV).

Οι ασθένειες ονομάζονται για να επιτρέψουν τη συζήτηση για την πρόληψη, τη διάδοση, τη μεταδοτικότητα, τη σοβαρότητα και τη θεραπεία. Η ετοιμότητα και η ανταπόκριση στις ανθρώπινες ασθένειες είναι ο ρόλος του ΠΟΥ, επομένως οι ασθένειες ονομάζονται επίσημα από τον ΠΟΥ στη Διεθνή Ταξινόμηση των Νόσων (International Classification of Diseases - ICD).

Η ICTV ανακοίνωσε το «σοβαρό σύνδρομο οξέος αναπνευστικού κοροναϊού 2 (SARS-CoV-2)» ως το όνομα του νέου ιού στις 11 Φεβρουαρίου 2020. Αυτό το όνομα επιλέχθηκε επειδή ο ιός σχετίζεται γενετικά με τον κοροναϊό που ευθύνεται

για την εμφάνιση του SARS του 2003. Αν και σχετίζονται, οι δύο ιοί είναι διαφορετικοί.

Ο ΠΟΥ ανακοίνωσε το «COVID-19» ως το όνομα αυτής της νέας ασθένειας, στις 11 Φεβρουαρίου 2020, σύμφωνα με τις οδηγίες που είχαν προηγουμένως αναπτυχθεί με τον Παγκόσμιο Οργανισμό για την Υγεία των Ζώων (World Organisation for Animal Health - OIE) και τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO) (World Health Organization n.d.).

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ COVID-19

Η τρέχουσα πανδημία COVID-19 προκαλείται από έναν κορονοϊό που ονομάζεται SARS-CoV-2. Οι κορωνοϊοί (CoV) είναι μια μεγάλη οικογένεια ιών, αρκετοί από τους οποίους προκαλούν αναπνευστικές ασθένειες στον άνθρωπο, από το κοινό κρυολόγημα έως τις πιο σπάνιες και σοβαρές ασθένειες όπως το σοβαρό οξύ αναπνευστικό σύνδρομο (Severe Acute Respiratory Syndrome - SARS) και το αναπνευστικό σύνδρομο της Μέσης Ανατολής (Middle East Respiratory Syndrome - MERS). Έχουν και τα δύο υψηλό ποσοστό θνησιμότητας και εντοπίστηκαν για πρώτη φορά το 2003 και το 2012, αντίστοιχα.

Τα CoV χωρίζονται σε τέσσερα γένη: alpha-, beta-, gamma- και delta-CoV. Όλα τα CoV που είναι γνωστό ότι προκαλούν ασθένειες στον άνθρωπο ανήκουν στο alpha- ή το beta-CoV. Πολλά από αυτά τα CoV μπορούν επίσης να μολύνουν αρκετά είδη ζώων. Γάτες έχουν μολυνθεί από SARS-CoV και τους ανθρώπους το 2002 και το MERS-CoV βρέθηκε σε μολυσμένες καμήλες και ανθρώπους το 2012. Ένας ιός που, συνήθως, μεταδίδεται από ένα ζώο σε έναν άνθρωπο ονομάζεται ζωονοσογόνος ιός. Όταν ένας ιός μεταδίδεται από ζώα στον άνθρωπο για πρώτη φορά, το συμβάν ονομάζεται διαρροή (spillover).

Όταν ανακαλύπτεται ένας νέος ιός, είναι σημαντικό να εντοπιστεί από πού προέρχεται. Αυτό είναι κρίσιμο για τους επιστήμονες, ώστε να μπορέσουν να αναγνωρίσουν και να απομονώσουν την πηγή για τον περιορισμό της διασποράς του ιού στον ανθρώπινο πληθυσμό. Βοηθά επίσης στην κατανόηση της δυναμικής στην αρχή της επιδημίας, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ενημέρωση των υπευθύνων για τη δημόσια υγεία. Η κατανόηση της προέλευσης του ιού

μπορεί επίσης να βοηθήσει στην ανάπτυξη θεραπευτικών και εμβολίων. Για να προσδιοριστεί η πηγή ή η προέλευση ενός ιού, είναι χρήσιμο να μελετηθεί η γενετική σύνθεση του ιού και να εξεταστεί αν μοιάζει με άλλους γνωστούς ιούς. Αυτό μπορεί να παρέχει κάποιες ενδείξεις ως προς την προέλευσή του.

Οι ιοί, που είναι γενετικά στενά συνδεδεμένοι, τείνουν να προέρχονται από παρόμοια πηγή ή παρόμοια γεωγραφική περιοχή. Το SARS-CoV-2, ο ιός που είναι υπεύθυνος για το COVID-19, ανήκει σε μια ομάδα γενετικά σχετιζόμενων ιών που περιλαμβάνουν SARS-CoV και έναν αριθμό άλλων CoV που απομονώνονται από πληθυσμούς νυχτερίδων. Το MERS-CoV ανήκει επίσης σε αυτήν την ομάδα αλλά είναι λιγότερο στενά συνδεδεμένη.

Είναι επίσης απαραίτητη η εκτεταμένη διερεύνηση και η συνέντευξη των πρώτων γνωστών ανθρώπινων περιπτώσεων της νόσου για ενδείξεις σχετικά με το πού βρισκονταν όταν είχαν μολυνθεί. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό παλαιότερων πιθανών περιπτώσεων και να περιορίσει τις γεωγραφικές περιοχές και τα χρονοδιαγράμματα έτσι ώστε να γίνουν πιο συγκεκριμένες έρευνες για τον προσδιορισμό της πηγής.

Επί του παρόντος, η ζωνοσογόνος πηγή του SARS-CoV-2 είναι άγνωστη. Οι πρώτες ανθρώπινες περιπτώσεις COVID-19, που προκάλεσε η νόσος του κορωνοϊού από το SARS-CoV-2, αναφέρθηκαν για πρώτη φορά από την πόλη Wuhan της Κίνας, τον Δεκέμβριο του 2019.

Αυτό που προκύπτει από τη γενετική σύνθεση του ιού SARS-CoV-2 είναι ότι όλοι οι SARS-CoV-2 που έχουν απομονωθεί από τον άνθρωπο έως σήμερα σχετίζονται στενά γενετικά με κορωνοϊούς που απομονώνονται από πληθυσμούς νυχτερίδων και πιο συγκεκριμένα, νυχτερίδες από το γένος *Rhinolophus*. Το SARS-CoV, η αιτία της επιδημίας του SARS το 2003, σχετίζεται επίσης στενά με τέτοιους κορωνοϊούς απομονωμένους από νυχτερίδες. Αυτές οι στενές γενετικές σχέσεις υποδηλώνουν ότι όλοι οι κορωνοϊοί έχουν την οικολογική τους προέλευση σε πληθυσμούς νυχτερίδων.

Οι νυχτερίδες, γένος *Rhinolophus*, βρίσκονται σε όλη την Ασία, την Αφρική, τη Μέση Ανατολή και την Ευρώπη. Το SARS-CoV-2 δεν σχετίζεται, γενετικά, με άλλους γνωστούς κορωνοϊούς που εντοπίζονται σε εκτρεφόμενα ή κατοικίδια ζώα.

Η ανάλυση των αλληλουχιών του γονιδιώματος²⁰ του ιού δείχνει επίσης ότι ο SARS-CoV-2 είναι πολύ καλά προσαρμοσμένος στους υποδοχείς ανθρώπινων κυττάρων, γεγονός που του επιτρέπει να εισβάλλει σε ανθρώπινα κύτταρα και να μολύνει, εύκολα, ανθρώπους.

Όλα τα δημοσιευμένα γενετικά αποτελέσματα του SARS-CoV-2 που απομονώνονται από ανθρώπινες περιπτώσεις είναι μεταξύ τους παρόμοια, υποδηλώνοντας ότι η έναρξη της επιδημίας προέκυψε από την εισαγωγή, μέσω ενός μόνο σημείου, στον ανθρώπινο πληθυσμό, τη στιγμή περίπου που ο ιός εντοπίστηκε για πρώτη φορά σε ανθρώπους στο Γουχάν της Κίνας. Οι αναλύσεις των δημοσιευμένων γενετικών αποτελεσμάτων υποδηλώνουν, επιπλέον, ότι η διαρροή από μια ζωική πηγή στους ανθρώπους συνέβη το τελευταίο τρίμηνο του 2019.

Αυτό που έγινε γνωστό από τις έρευνες των πρώτων επισήμων περιπτώσεων COVID-19 στον άνθρωπο, στα τέλη Δεκεμβρίου 2019, για την κατανόηση της επιδημιολογίας του COVID-19 και την αρχική πηγή της επιδημίας, είναι ότι μεγάλο ποσοστό των αρχικών περιπτώσεων είχε άμεση σύνδεση με την Χονδρική Αγορά Θαλασσινών Χουάν στην πόλη Γιουχάν, όπου πωλούνται θαλασσινά, άγρια και εκτρεφόμενα. Πολλοί από τους αρχικούς ασθενείς ήταν είτε ιδιοκτήτες στάβλων, υπάλληλοι της αγοράς, είτε τακτικοί επισκέπτες σε αυτήν την αγορά.

Περιβαλλοντικά δείγματα που ελήφθησαν από αυτήν την αγορά τον Δεκέμβριο του 2019 ήταν θετικά για το SARS-CoV-2, υποδηλώνοντας περαιτέρω ότι η αγορά στην πόλη Wuhan ήταν η πηγή αυτής της επιδημίας ή έπαιξε κομβικό ρόλο στην αρχική διάδοση της επιδημίας. Η αγορά έκλεισε την 1η Ιανουαρίου 2020, καθαρίστηκε και απολυμάνθηκε. Ο ιός θα μπορούσε να έχει εισαχθεί στον

²⁰ Τόσο στη μοριακή βιολογία, όσο και στη γενετική, με τον όρο γονιδίωμα ή γένωμα (genome) χαρακτηρίζεται το σύνολο του γενετικού υλικού που βρίσκεται σε ένα κύτταρο ή φέρεται σε ένα άτομο. Ειδικότερα, χρήση του όρου αυτού γίνεται σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις αναφορών επί των γονιδίων και των μηχανισμών αυτών.

ανθρώπινο πληθυσμό από μια πηγή ζώων στην αγορά ή από έναν μολυσμένο άνθρωπο, ο οποίος θα μπορούσε να έχει εισαγάγει τον ιό στην αγορά και ο ιός μπορεί τότε να ενισχύθηκε στο περιβάλλον της αγοράς.

Μεταγενέστερες έρευνες για τα πρώτα ανθρώπινα περιστατικά έχουν διαπιστώσει ότι τα συμπτώματα είχαν αρχίσει περίπου την 1η Δεκεμβρίου 2019. Ωστόσο, αυτές οι περιπτώσεις δεν είχαν άμεση σχέση με την αγορά χονδρικών θαλασσινών της Χουάν και, ως εκ τούτου, ενδέχεται να έχουν μολυνθεί τον Νοέμβριο μέσω επαφής με παλαιότερες περιπτώσεις που δεν ανιχνεύθηκαν (ο χρόνος επώασης²¹ μεταξύ της ημερομηνίας έκθεσης και της ημερομηνίας εμφάνισης συμπτωμάτων μπορεί έως 14 ημέρες). Πρόσθετες μελέτες βρίσκονται σε εξέλιξη για το κατά πόσον οι μη αναγνωρισμένες λοιμώξεις στον άνθρωπο μπορεί να έχουν συμβεί ήδη από την αρχή μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου 2019.

Σε αυτή την περίπτωση, δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί με ακρίβεια πώς οι άνθρωποι στην Κίνα μολύνθηκαν αρχικά με SARS-CoV-2. Ωστόσο, όλα τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι ο SARS-CoV-2 έχει φυσική ζωική προέλευση και δεν είναι χειραγωγιμένος ή κατασκευασμένος ιός. Ο ιός SARS-CoV-2, πιθανότατα, έχει την οικολογική του δεξαμενή σε νυχτερίδες.

Το SARS-CoV, ο ιός που προκάλεσε το ξέσπασμα του SARS το 2003 και πιθανότατα είχε επίσης την οικολογική του δεξαμενή σε νυχτερίδες, προέκυψε από μια δεξαμενή ζώων (γάτες, άγρια ζώα εκτροφής) στους ανθρώπους και στη συνέχεια εξαπλώθηκε μεταξύ των ανθρώπων. Με παρόμοιο τρόπο, εκτιμάται ότι το SARS-CoV-2 διέφυγε από τον ζωικό φράγμα και άρχισε, αρχικά, να μολύνει τους ανθρώπους από άλλο ζώο ξενιστή. Δεδομένου ότι υπάρχει, συνήθως, πολύ περιορισμένη στενή επαφή μεταξύ ανθρώπων και νυχτερίδων, είναι πιο πιθανό ότι η μετάδοση του SARS-CoV-2 στους ανθρώπους να έγινε μέσω ενός ενδιάμεσου ξενιστή, δηλαδή από ένα άλλο είδος ζώου που είναι πιο πιθανό να προσεγγιστεί

²¹ Η Περίοδος επώασης (ή λανθάνουσα περίοδος) είναι ο χρόνος ο οποίος μεσολαβεί από την έκθεση ενός ατόμου σε παθογόνο οργανισμό, σε μια χημική ουσία ή σε κάποιο είδος ακτινοβολίας μέχρι την εμφάνιση των πρώτων συμπτωμάτων από την έκθεση αυτή. Σε μια τυπική μολυσματική ασθένεια, η περίοδος επώασης είναι η περίοδος που χρειάζεται ο παθογόνος οργανισμός ώστε να εμφανίσει στον ξενιστή τα πρώτα συμπτώματα

από τον άνθρωπο. Αυτός ο ενδιάμεσος ζωικός ξενιστής θα μπορούσε να είναι κάποιο κατοικίδιο ζώο, άγριο ζώο ή εξημερωμένο άγριο ζώο και το οποίο, έως τώρα, δεν έχει εντοπιστεί.

Ορισμένες έρευνες στην περιοχή που πιστεύεται ότι είναι η πηγή της επιδημίας στην Κίνα βρίσκονται σε εξέλιξη ή προγραμματίζονται. Σε αυτές περιλαμβάνονται έρευνες για ανθρώπινες περιπτώσεις με εμφάνιση συμπτωμάτων εντός και γύρω από το Wuhan στα τέλη του 2019, περιβαλλοντική δειγματοληψία από αγορές και αγροκτήματα σε περιοχές όπου εντοπίστηκαν τα πρώτα περιστατικά σε ανθρώπους, καθώς και λεπτομερή αρχεία για την πηγή και τα είδη άγριας ζωής και των εκτρεφόμενων ζώων που πωλούνται σε αυτές τις αγορές.

Μέχρι να εντοπιστεί και να ελεγχθεί η πηγή αυτού του ιού, υπάρχει κίνδυνος επανεισαγωγής του ιού στον ανθρώπινο πληθυσμό καθώς και ο κίνδυνος νέων εστιών όπως αυτές που βιώνουμε αυτήν τη στιγμή.

Ο ΠΟΥ για να προσδιορίσει την πηγή του SARS-CoV-2 συνεχίζει να συνεργάζεται με εμπειρογνώμονες, κράτη μέλη και άλλους εταίρους για τον εντοπισμό κενών και ερευνητικών προτεραιοτήτων για τον έλεγχο του COVID-19, που προκαλείται από τον SARS-CoV-2, συμπεριλαμβανομένου του προσδιορισμού της πηγής του SARS-CoV-2 στην Κίνα. Ο ΠΟΥ παρέχει επίσης συμβουλές σε χώρες και άτομα σχετικά με μέτρα πρόληψης και ελέγχου που είναι ειδικά για το COVID-19 (WHO 2020).

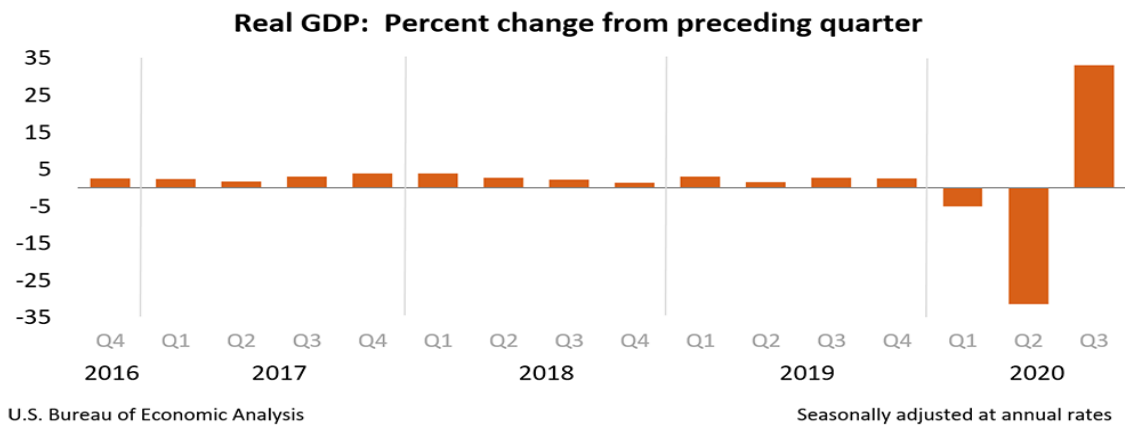
ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ COVID-19 ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ο κορωνοϊός είχε γκρεμίσει τους παγκόσμιους «οικονομικούς γίγαντες» (αναπτυγμένες χώρες)

α. ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Γενικά, η αμερικανική οικονομία έχει αποδειχτεί τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα ανθεκτική, έχοντας επιβιώσει από την ευρωπαϊκή κρίση χρέους, χωρίς ιδιαίτερους κλυδωνισμούς, καθώς και από άλλα γεγονότα που τάραξαν την παγκόσμια οικονομία. Παρόλα αυτά, η αμερικανική οικονομία επηρεάστηκε σοβαρά από την πανδημία.

Το πραγματικό ΑΕΠ των ΗΠΑ συρρικνώθηκε, καθόσον το εποχικά προσαρμοσμένο ετήσιο επιτόκιο²² (SEASONALLY ADJUSTED ANNUAL RATE - SAAR), το πρώτο τρίμηνο του 2020, μειώθηκε κατά 4,8%. Η τιμή αυτή αποτελεί το χειρότερο αποτέλεσμα από το τελευταίο τρίμηνο του 2008. Επιπλέον, η κατάσταση επιδεινώθηκε το δεύτερο τρίμηνο του 2020, όταν το ποσοστό μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ έλαβε τη χαμηλότερη τιμή, με βάση τα ιστορικά οικονομικά δεδομένα των ΗΠΑ (-31,7%). Όμως, το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 33,1% το τρίτο τρίμηνο του 2020, καθώς συνεχίστηκαν οι προσπάθειες για επανέναρξη της λειτουργίας των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων που αναβλήθηκαν ή περιορίστηκαν λόγω της πανδημίας COVID-19 (Gross Domestic Product 2020).

Διάγραμμα 2 Η ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι πάνω από 20 εκατομμύρια Αμερικανοί εργαζόμενοι έχασαν τις δουλειές τους τον Απρίλιο του 2020 και το ποσοστό ανεργίας έφτασε τα επίπεδα στο 14,7%.

²² Η εποχικά προσαρμοσμένη ετήσια τιμή είναι μια προσαρμογή επιτοκίων που χρησιμοποιείται για οικονομικά ή επιχειρηματικά δεδομένα, όπως αριθμοί πωλήσεων ή στοιχεία απασχόλησης, η οποία επιχειρεί να αφαιρέσει εποχιακές διακυμάνσεις στα δεδομένα. Τα περισσότερα δεδομένα επηρεάζονται από την εποχή του έτους και η προσαρμογή για την εποχικότητα σημαίνει ότι μπορούν να πραγματοποιηθούν πιο ακριβείς σχετικές συγκρίσεις μεταξύ διαφορετικών χρονικών περιόδων.

β. ΕΥΡΟΖΩΝΗ

Η ευρωζώνη αποτελεί περίπτωση ενός άλλου οικονομικά «πεσμένου γίγαντα». Το πρώτο τρίμηνο του 2020, το ΑΕΠ της μειώθηκε κατά 14,4% SAAR, καθώς το lockdown επιβλήθηκε στα μέσα Μαρτίου και η οικονομική δραστηριότητα κυμάνθηκε περίπου κάτω από το ένα τρίτο των κανονικών επιπέδων. Το επίπεδο δραστηριότητας είχε μειωθεί τον Μάιο, με την εκτίμηση ότι οι περιορισμοί θα μειωνόντουσαν σταδιακά τις επόμενες εβδομάδες, με ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγής.

Με άλλα λόγια, το δεύτερο τρίμηνο του 2020, το οποίο χαρακτηρίστηκε από μέτρα περιορισμού της πανδημίας COVID-19 στα περισσότερα κράτη μέλη, το εποχιακά προσαρμοσμένο ΑΕΠ μειώθηκε κατά 12,1% στη ζώνη του ευρώ και κατά 11,9% στην ΕΕ, σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο 2020, σύμφωνα με τη Eurostat, τη στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές ήταν μακράν οι μεγαλύτερες μειώσεις του ΑΕΠ που παρατηρήθηκαν από την έναρξη των χρονοσειρών το έτος 1995. Το πρώτο τρίμηνο του 2020, το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 3,6% στη ζώνη του ευρώ και κατά 3,2% στην ΕΕ (EUROSTAT 2020).

γ. ΙΑΠΩΝΙΑ

Σύμφωνα με διασταυρωμένες εκτιμήσεις, το ΑΕΠ της Ιαπωνίας συρρικνώθηκε κατά 28,1% σε εποχικά προσαρμοσμένους ετήσιους όρους (SAAR) το δεύτερο τρίμηνο του 2020, κάτω από το 27,8% της προκαταρκτικής εκτίμησης και υπερέβαινε κατά πολύ τη συρρίκνωση του 2,3% που παρατηρήθηκε στο πρώτο τρίμηνο του 2020. Το ΑΕΠ, σε ετήσια βάση, μειώθηκε κατά 9,9% το 2ο τρίμηνο, πιο κάτω από την πτώση του 7,8% που είναι η προκαταρκτική εκτίμηση και αυξήθηκε κατακόρυφα σε σχέση με την πτώση του 1,8% του πρώτου τριμήνου (Vogado 2020). Η καθημερινή αύξηση του αριθμού των μολύνσεων οδήγησε την κυβέρνηση να παρατείνει το χαρακτηρισμό της έκτακτης ανάγκης για το κράτος για έναν επιπλέον μήνα μετά τις 6 Μαΐου.

δ. ΚΙΝΑ

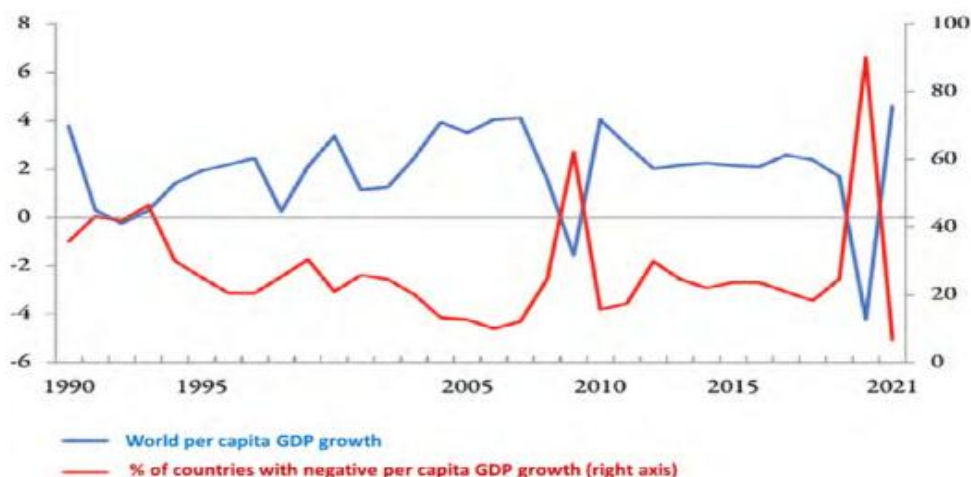
Η Κίνα, με τη σειρά της, υπέστη μια πρώτη ξαφνική κρίση που προκλήθηκε από το ξέσπασμα της πανδημίας, τον Φεβρουάριο 2020 (Canuto, 2020α). Υπήρξε ανάκαμψη τον Μάρτιο 2020, αλλά δεν ήταν αρκετή για να επιτρέψει την επιστροφή στα προηγούμενα επίπεδα του ΑΕΠ, με τις προοπτικές στον κατασκευαστικό τομέα να επιδεινώνονται τον Μάιο του 2020.

Η εξομάλυνση διαμέσου της εγχώριας καταναλωτικής ζήτησης και του τομέα των υπηρεσιών θα ήταν καθοριστικής σημασίας και θα αποτελούσε την κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάκαμψης της Κίνας κατά το δεύτερο τρίμηνο, αλλά οι συνθήκες ζήτησης δεν ήταν πολύ υποστηρικτικές σε όλο αυτό. Η πτώση των κινέζικων εξαγωγών τον Μάιο του 2020 αντικατοπτρίζει τον παγκόσμιο χαρακτήρα της κρίσης και εκφράζει τον περιορισμό της ανάκαμψης σε οποιαδήποτε μεμονωμένη χώρα. Ακόμα και στο εσωτερικό, είναι αξιοσημείωτη η διστακτικότητα από τους Κινέζους να χρησιμοποιήσουν υπηρεσίες, ακόμα και μετά την άρση της καραντίνας.

Συμπερασματικά, η μεγάλη διακύμανση μεταξύ των αρνητικών ποσοστών του ΑΕΠ, στο πρώτο τρίμηνο του έτους 2020, των οικονομικών γιγάντων, δηλ. ΗΠΑ (- 4,9%), Ευρωζώνη (-14,4%) και Κίνα (-34,7%), μπορεί να σχετίζονται με τους διαφορετικούς χρόνους δημιουργίας των εστιών COVID-19. Αλλά όλα αυτά τα κράτη είχαν διέλθει από μια δύσκολη εξάμηνη περίοδο.

Σύμφωνα με την ίδια Έκθεση, η συντριπτική πλειοψηφία (90%) όλων των χωρών πρόκειται να παρουσιάσουν μείωση του ΑΕΠ το 2020. Η ανάκαμψη το 2021 δεν αναμενόταν να είναι αρκετή, ώστε να αντισταθμίσει την μείωση του τρέχοντος ΑΕΠ. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις προηγμένες οικονομίες, στο τέλος του έτους 2021, εκτιμήθηκε ότι θα παραμείνει χαμηλότερο από τον Δεκέμβριο του 2019.

Το βάθος και η σοβαρότητα της κρίσης επισημάνθηκαν στις προβλέψεις της Έκθεσης του ΔΝΤ (World Economic Outlook), που κυκλοφόρησε στα μέσα Απριλίου 2020. Το ΔΝΤ εκτιμούσε ότι το παγκόσμιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα μειωθεί κατά 4,2% το 2020, σε σύγκριση με τη μείωση 1,6% του 2009, κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης (Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3 Το παγκόσμιο κκ ΑΕΠ σε σχέση με το ποσοστό των κρατών με αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης

Οι αναδυόμενες αγορές²³ και οι αναπτυσσόμενες οικονομίες, με τη σειρά τους, αντιμετωπίζουν μια κατάσταση «τέλειας καταιγίδας» και, στις περισσότερες περιπτώσεις, η απόδοση θα είναι ακόμη πιο ζοφερή (Canuto, 2020b).

Κορωνοϊός και αναπτυσσόμενες χώρες

Γενικά

Το παγκόσμιο αποτύπωμα του κορωνοϊού είναι προφανές. Αλλά στις αναπτυσσόμενες χώρες, εκτός από τις προκλήσεις της αντιμετώπισης των εστιών COVID-19 σε τοπικό επίπεδο, η οικονομική κρίση προηγήθηκε της άφιξης του ιού στην επικράτειά τους. Η απόλυτη κρίση προέκυψε μετά από την Έκθεση με τις προβλέψεις για μείωση του ΑΕΠ για το 2020, που κυκλοφόρησε το ΔΝΤ τον Απρίλιο 2020.

Η οριζοντίωση των καμπυλών πανδημίας και ύφεσης κορωνοϊού τείνει να είναι πιο δύσκολη στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η οριζοντίωση της καμπύλης μόλυνσης - δηλαδή, της επιβράδυνσης του ποσοστού μόλυνσης και λοιμώξεων -

²³ Οι χώρες εκείνες οι οποίες έχουν μερικά χαρακτηριστικά αναπτυγμένων αγορών, αλλά παρολαυτά δεν εκπληρώνουν τα κριτήρια για να αξιολογηθούν ως αναπτυγμένες αγορές και οδεύουν στο να γίνουν. Οι αναδυόμενες αγορές αποτελούν μικτές οικονομίες ή οικονομίες ελεύθερης αγοράς. Συνήθως επενδύουν σε παραγωγική δυναμικότητα και εκβιομηχάνιση (GRinvest n.d.).

είναι απαραίτητη για την αποφυγή υπερφόρτωσης της κλινικής νοσοκομειακής ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ενώ λοιπόν, οι πλούσιες χώρες έχουν, κατά μέσο όρο, περισσότερα από τέσσερα νοσοκομειακά κρεβάτια για κάθε χίλιους κατοίκους, ο αριθμός αυτός μειώνεται στο 0,6 σε χώρες χαμηλού εισοδήματος. Η ικανότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης των ασθενών με COVID-19 μειώνεται ακόμα περισσότερο.

Οι πολιτικές κοινωνικής απομόνωσης είναι επίσης πιο δύσκολο να εφαρμοστούν, όταν σημαντικό μέρος του πληθυσμού ζει σε παραγκουπόλεις. Ακόμα, είναι δύσκολο να βρεθούν εφαρμόσιμες μορφές απομόνωσης, λόγω έλλειψης τεχνολογίας και ικανότητας εφαρμογής, όπως αντιθέτως συμβαίνει πχ. στη Σιγκαπούρη, τη Νότια Κορέα ή τη Γερμανία.

Τα μέτρα για τον περιορισμό της πανδημίας μέσω της κοινωνικής/σωματικής απόστασης έχουν ιδιαίτερα επηρεάσει τα τμήματα του πληθυσμού των οποίων το εισόδημα εξαρτάται από τη σωματική τους δραστηριότητα.

Μια ακόμη δυσκολία προκύπτει από την ανεπίσημη εργασία στις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς τα επίπεδα της άτυπης απασχόλησης κυμαίνονται από 50% έως 90% του συνόλου της απασχόλησης. Οι παράτυποι εργαζόμενοι δεν έχουν παροχές όπως ασφάλιση ανεργίας, ασφάλιση υγείας ή διακοπές επί πληρωμή. Η ανεπίσημη εργασία δεν λαμβάνεται υπόψη κατά τις πολιτικές ανακούφισης και αποκατάστασης, οι οποίες στοχεύουν στην επίσημη εργασία, όπως πχ. η αύξηση της ασφάλισης ανεργίας, η μείωση των φόρων μισθοδοσίας και η επέκταση των αποδοχών ιατρικής άδειας, με αποτέλεσμα οι όποιες πολιτικές καταλήγουν να είναι περιορισμένης εμβέλειας.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες, γενικά, δεν έχουν τη δημοσιονομική ικανότητα για να αντισταθμίσουν την μεγάλη κρίση. Τα χρέη τους υπόκεινται περισσότερο σε αναντιστοιχίες συναλλαγματικών ισοτιμιών και λήξης συναλλαγών. Οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις τους είναι χαμηλές και οι χρηματοοικονομικές αγορές τους είναι λιγότερο ισχυρές. Επιπλέον, αυτό που συνέβη τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο και χαρακτηρίστηκε ως «Πτήση προς την ποιότητα (flight to quality)» στις

χρηματοπιστωτικές αγορές, κατέστησε πιο δύσκολο τον δανεισμό για την κάλυψη των δημοσίων ελλειμμάτων.

Ακόμη, πριν ο νέος κορωνοϊός φτάσει στη Λατινική Αμερική, Αφρική και σε άλλες περιοχές - οι οικονομικές του επιπτώσεις είχαν ήδη γίνει αισθητές μέσω εξωτερικών κρίσεων. Εκτός από τις διαταραχές του εφοδιασμού που προέρχονται από τις μη διαθέσιμες εισαγωγές, οι οποίες είναι βασικές για την αξία των τοπικών αλυσίδων, οι τιμές των εμπορευμάτων, ο τουρισμός και τα εμβάσματα έχουν καταρρεύσει (Canuto, 2020b). Επιπλέον, μία ακόμα διάσταση της κρίσης του κορωνοϊού έχει επίσης προσβάλλει τις αναπτυσσόμενες χώρες, η χρηματοοικονομική κρίση.

Εξωτερική χρηματοοικονομική κρίση

Αρχικά, η πανδημία και οι οικονομικές της συνέπειες έχουν προκαλέσει κρίση στις χρηματοοικονομικές αγορές στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι υποβαθμισμένες προοπτικές κερδών και η αυξημένη αβεβαιότητα οδήγησε σε μια ευρεία αλλαγή σύνθεσης χαρτοφυλακίου από επικίνδυνα περιουσιακά στοιχεία στα ασφαλή καταφύγια των βραχυπρόθεσμων ομολόγων του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ.

Δεδομένων των υψηλών επιπέδων χρηματοοικονομικής μόχλευσης²⁴ των προηγούμενων ετών - συμπεριλαμβανομένων και των μη τραπεζικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων²⁵, που έχουν εξελιχθεί σε σημαντικούς

²⁴ Χρηματοοικονομική μόχλευση είναι και ένας δείκτης (ratio) ο οποίος εκφράζει το χρέος μιας επιχείρησης ως ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου. Υποδεικνύει δηλαδή τον βαθμό κατά τον οποίο ένας επενδυτής ή μια εταιρία χρησιμοποιεί το χρήμα που έχει δανεισθεί (euretirio.com).

²⁵ Στα ιδρύματα αυτά περιλαμβάνονται οι ασφαλιστικές εταιρίες, τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης του ν. 3029/2002, τα αμοιβαία κεφάλαια του ν. 3283/2004, οι ανώνυμες εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου (ΑΕΕΧ) του ν. 3371/2005, οι ανώνυμες εταιρίες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία του ν. 2778/1999 (ΑΕΕΑΠ), οι εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, οι εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, οι εταιρίες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών και οι εταιρίες παροχής πιστώσεων (Τράπεζα της Ελλάδος 2020).

διαμορφωτές της αγοράς - οι διαδοχικές κλήσεις περιθωρίου (margin call)²⁶ προκάλεσαν τεράστιες πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων και επιδείνωσαν τις πτωτικές τάσεις των τιμών τους.

Η Federal Reserve θέσπισε μία δέσμη μέτρων αντιμετώπισης της κατάστασης, δημιουργώντας νέα κανάλια ή ενισχύοντας τα υφιστάμενα για να βεβαιωθεί ότι η ρευστότητα θα μεταφερθεί σε όλους τους παράγοντες του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αντί να «αναζωογονήσει» τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων, προτίμησε την αποφυγή της χρεοκοπίας και να μη «βραχυκυκλωθούν» όλοι οι αρνητικοί βρόχοι ανατροφοδότησης και τα κανάλια μετάδοσης, τα οποία, διαφορετικά, θα έπλητταν την πραγματική οικονομία.

Οι συνέπειες της κατάστασης αυτής στις αναδυόμενες αγορές ήταν πολύ σημαντικές. Η αναζήτηση ασφάλειας που προκλήθηκε από την προηγηθείσα αβεβαιότητα και φόβο, οδήγησε σε ένα ισχυρό κύμα εκροών κεφαλαίου από τις αναδυόμενες αγορές και τις υποτιμήσεις των νομισμάτων τους. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Διεθνούς Οικονομικών (Institute of International Finance - IIF), οι ξένοι επενδυτές έχουν «σηκώσει» 83 δισεκατομμύρια δολάρια από τις αναδυόμενες αγορές από την αρχή της κρίσης, τη μεγαλύτερη εκροή κεφαλαίων που έχει ποτέ έχει καταγραφεί. Οι ανησυχίες σχετικά με την ικανότητα αποπληρωμής του χρέους και τις ανάγκες ρευστότητας σε δολάρια των αναδυόμενων αγορών έχουν αυξηθεί, καθιστώντας πολύ πιθανή την ξαφνική διακοπή της ροής κεφαλαίων στις αναδυόμενες οικονομίες από τις προηγμένες οικονομίες.

Οι φτωχότερες αναπτυσσόμενες χώρες, με τη σειρά τους, έχουν δημιουργήσει μεγάλα και μη βιώσιμα ξένα χρέη στο πρόσφατο παρελθόν. Η

²⁶ Για κάθε συναλλαγή του στην αγορά του Forex (**Foreign Exchange Market**, δηλαδή της αγοράς ξένου συναλλάγματος), ο επενδυτής θα πρέπει να καταθέτει ένα μίνιμουμ ποσό, το οποίο ονομάζεται περιθώριο. Το περιθώριο αποτελεί ουσιαστικά την εγγύηση του επενδυτή για να πραγματοποιήσει τη συναλλαγή και είναι το ποσό αυτό που ρισκάρει σε κάθε περίπτωση. Σε πολλές συναλλαγές, το ύψος του περιθωρίου είναι προκαθορισμένο και υπάρχει ένα μίνιμουμ ποσό, το οποίο θα πρέπει να αποτελεί το περιθώριό του, όσο η συναλλαγή είναι ανοιχτή. Στην περίπτωση, βέβαια, που η συγκεκριμένη συναλλαγή αρχίζει να παρουσιάζει ζημία, το περιθώριο αυτό αρχίζει και μειώνεται. Έτσι, μόλις το ποσό που έχει οριστεί ως περιθώριο από τον επενδυτή κατέβει κάτω από αυτό του προκαθορισμένου μίνιμουμ, η online εταιρία Forex θα του ζητήσει να το αναπληρώσει ή να κλείσει τη συναλλαγή. Αυτή η μέθοδος ονομάζεται κλήση περιθωρίου ή margin call (forextrader.gr 2015).

εξυπηρέτηση αυτών των χρεών, σε μια περίοδο περικοπών των πηγών αναχρηματοδότησης, έχει γίνει δυσκολότερη, καθώς οι τιμές των εμπορευμάτων και ο τουρισμός έχουν υποχωρήσει. Όλα αυτά συμβαίνουν σε μια εποχή που αυτές οι χώρες πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της οριζοντίωσης των εσωτερικών καμπυλών πανδημίας και ύφεσης. Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα κάλεσαν τις κυβερνήσεις των προηγμένων χωρών να προσφέρουν ελάφρυνση του χρέους των φτωχότερων κρατών, για να τα βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν το ξέσπασμα του κορωνοϊού.

Δεδομένων των περιορισμών τόσο της ρευστότητας όσο και της μακροπρόθεσμης χρηματοοικονομικής πρόβλεψης από πολυμερή θεσμικά όργανα, που τίθενται κατά τους ισολογισμούς τους, ο Hausmann (Hausmann, Ricardo; 2020) παρουσίασε μερικές ιδέες για τη δράση του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας, ως φορέων για την επέκταση της εμβέλειας της κεντρικής τράπεζας στις πολιτικές των προηγμένων οικονομιών προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Για παράδειγμα, οι γραμμές ανταλλαγής (swap lines)²⁷ της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ με τις κεντρικές τράπεζες άλλων χωρών θα μπορούσαν να επεκταθούν σε περισσότερες από αυτές τις συμφωνίες που ήδη έχουν υπογραφεί (Αυστραλία, Βραζιλία, Δανία, Κορέα, Μεξικό, Νορβηγία, Νέα Ζηλανδία, Σιγκαπούρη και Σουηδία). Η επέκταση θα μπορούσε να γίνει είτε άμεσα είτε με τη διαμεσολάβηση του ΔΝΤ.

Μια άλλη προσέγγιση θα μπορούσε να είναι η συμπερίληψη στην ποσοτική χαλάρωση των κεντρικών τραπεζών των προηγμένων οικονομιών, της απόκτησης λιγότερο επικίνδυνων ομολόγων αναδυόμενων αγορών, που θα ανοίξει το χώρο στα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να επικεντρωθούν στις φτωχότερες χώρες.

²⁷ Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής είναι αφενός η αντιστάθμιση των κινδύνου συναλλάγματος, αφού στη λήξη της σύμβασης, χωρίς να ληφθεί υπόψη η τότε ισχύουσα ισοτιμία, ανταλλάσσονται τα αρχικά ποσά των δύο θέσεων, όπως αυτά διαμορφώνονται με την ισοτιμία της αρχικής ανταλλαγής και αφετέρου η αποκομιδή οφέλους που μπορεί να προκύψει από τις διαφορές των επιτοκίων και από τις διαφορές μεταξύ των τρεχουσών και προθεσμιακών (spot και forward) ισοτιμιών (Ευθύμογλου και Μπάλλας 1995, 174).

Οι φτωχότερες, αναπτυσσόμενες χώρες, αντίθετα, έχουν συσσωρεύσει υψηλά και μη βιώσιμα ξένα χρέη στο πρόσφατο παρελθόν. Η βιωσιμότητα αυτών των χρεών, σε περιόδους λιτότητας από τις πηγές αναχρηματοδότησης, έχει αμφισβητηθεί, καθώς οι τιμές των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών τουρισμού έχουν υποχωρήσει.

Στην πιο πρόσφατη συνάντησή τους τον Απρίλιο, οι χώρες που απαρτίζουν την G20, συμφώνησαν στην πρόταση του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας να αναστείλουν την εξυπηρέτηση χρεών των φτωχότερων κρατών με τους επίσημους διμερείς πιστωτές τους, τουλάχιστον μέχρι το τέλος του έτους 2020. Επίσης, πρότειναν στους ιδιώτες πιστωτές να αναλάβουν παρόμοιες πρωτοβουλίες. Η ξένη βοήθεια θα είναι απαραίτητη, περισσότερο από ποτέ, ώστε αυτές οι χώρες να μπορέσουν, παρά τις δυσκολίες, να προσπαθήσουν να εξομαλύνουν τις καμπύλες πανδημίας και ύφεσης.

Εκτός από τις οικονομικές κρίσεις, υπήρξαν μειώσεις των εμβασμάτων, των τουριστικών εσόδων, και στις τιμές των εμπορευμάτων (Canuto, How Coronavirus Poses New Risks to Latin America Sputtering Economies 2020). Ο συνδυασμός αυτών των κρίσεων με τις δυσκολίες που σχετίζονται με την ισοπέδωση των εγχώριων καμπυλών λοίμωξης έχει διαμορφώσει την «τέλεια καταιγίδα» για τις αναπτυσσόμενες χώρες, που προκάλεσε η ασθένεια COVID-19 (Canuto, More Than One Coronavirus Curve to Manage – Infection, Recession and External Finance 2020).

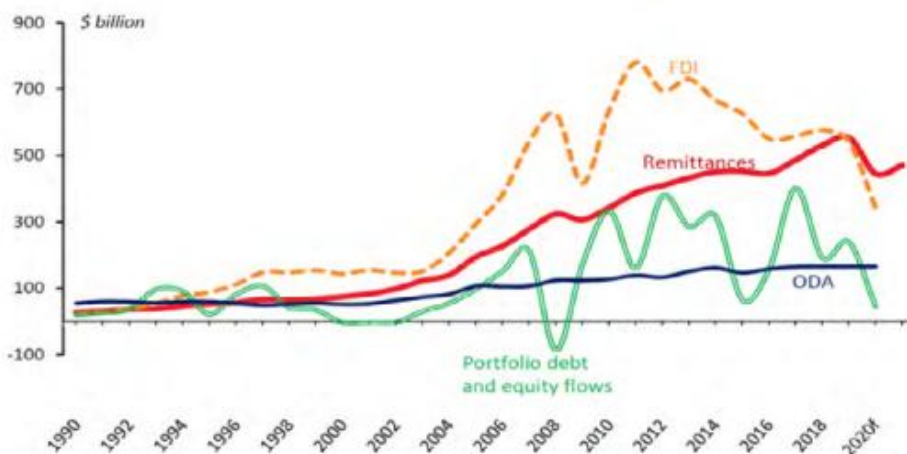
Εμβάσματα, ξένο κεφάλαιο και βοήθεια

Στις 22 Απριλίου 2020, η Παγκόσμια Τράπεζα (Canuto, How Coronavirus Poses New Risks to Latin America Sputtering Economies 2020) δημοσίευσε το «Δελτίο Μετανάστευσης και Ανάπτυξης 32». Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι το 2019 υπήρχαν 272 εκατομμύρια διεθνείς μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων 26 εκατομμυρίων προσφύγων.

Οι ξένοι εργαζόμενοι είναι συχνά οι πρώτοι που χάνουν τη δουλειά τους σε περιόδους κρίσης και τα εμβάσματα που αποστέλλονται από μετανάστες στις χώρες καταγωγής τους, σε όλο τον κόσμο, προβλέπεται να μειωθούν κατά περισσότερο από 100 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2020. Το παγκόσμιο

οικονομικό lockdown, το οποίο προκάλεσε, ξαφνικά, πολλές απώλειες θέσεων εργασίας σε ολόκληρο τον κόσμο, αναμένεται να οδηγήσει σε μείωση κατά 20% των εμβασμάτων σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Αυτό ισοδυναμεί με πτώση - ρεκόρ από 554 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019 σε 445 δισεκατομμύρια δολάρια το 2020.

Το έτος 2019, τα εμβάσματα ανήλθαν στο 8,9%, περίπου, του ΑΕΠ στις φτωχότερες χώρες. Ήταν η πρώτη φορά, στην πάροδο του χρόνου, που ξεπέρασαν τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) (Foreign Direct Investment - FDI) ως πηγή εισροών χρημάτων σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος.

Source: World Bank, Migration and Development Brief 32, April 2020.

Διάγραμμα 4 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (FDI), Εμβάσματα (Remittances), Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ODA) και Χρέος Χαρτοφυλακίου - Ροές Ιδίων Κεφαλαίων (Portfolio debt and equity flows)

Το FDI αναμένεται να μειωθεί ακόμη περισσότερο από τα εμβάσματα, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις τοπικές υφέσεις και την αναστολή διεξαγωγής του διεθνούς εμπορίου. Η έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας εκτιμά ότι οι ΑΞΕ σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος θα μειωθούν περισσότερο από 35%. Οι ιδιωτικές ροές χαρτοφυλακίου (private portfolio flows), οι οποίες πραγματοποιούνται από τους επενδυτές για την μείωση του κινδύνου με την αύξηση της διαφορετικότητας των τίτλων, μέσω των χρηματιστηριακών αγορών και των ομολόγων, ενδέχεται να συρρικνωθούν πάνω από το 80%, ενώ η Επίσημη

Αναπτυξιακή Βοήθεια (Official Development Assistance - ODA)²⁸ θα διατηρήσει τη σταθερή της πορεία.

Μεταξύ των χωρών που εξαρτώνται από τα εμβάσματα του εξωτερικού και είναι ευάλωτες στη συνεχιζόμενη μείωση, υπάρχουν κράτη όπως η Σομαλία, η Αϊτή και το Νότιο Σουδάν, καθώς και μικρά νησιωτικά έθνη όπως η Τόνγκα, με εμβάσματα που αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ένα τρίτο του ΑΕΠ σε ορισμένες χώρες. Μεγαλύτερες χώρες, όπως η Ινδία, το Πακιστάν, η Αίγυπτος, η Νιγηρία, το Μεξικό και οι Φιλιππίνες, θα πληγούν επειδή τα εμβάσματα έχουν εξελιχθεί σε μια σημαντική πηγή της εξωτερικής χρηματοδότησής τους.

Τα εμβάσματα μεταναστών αποτελούν θεμελιώδη πηγή εισοδήματος για τα φτωχά νοικοκυριά σε πολλές χώρες και η πτώση των ροών το έτος 2020 θα αυξήσει τη φτώχεια. Τα εμβάσματα στην Ευρώπη και η Κεντρική Ασία αναμένεται να μειωθούν ακόμη περισσότερο, φθάνοντας περίπου στο 28% στο τέλος του έτους 2020, ενώ τα εμβάσματα στην Υποσαχάρια Αφρική προβλέπεται να μειωθούν κατά 23,1%. Γενικά, όλες οι περιοχές θα αντιμετωπίσουν απότομες μειώσεις στα εμβάσματα εξωτερικού.

Στην περίπτωση των ΑΞΕ, η Παγκόσμια Έκθεση Επενδύσεων από τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD²⁹) έτους 2020, δείχνει τη ζοφερή εικόνα, με την κρίση της πανδημίας COVID-19 να εκτιμάται ότι θα προκαλέσει μεγάλη μείωση στις επενδύσεις. Οι παγκόσμιες ροές προβλεπόταν ότι θα συρρικνωθούν έως και 40% στο τέλος του έτους 2020, από τη συνολική αξία των 154 τρισεκατομμυρίων δολαρίων του έτους 2019. Οι ΑΞΕ αναμενόταν ότι θα

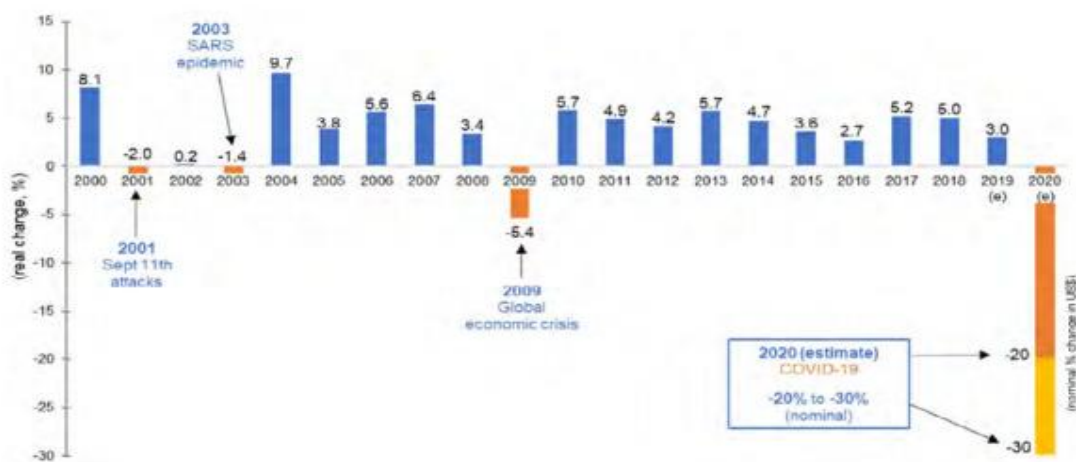
²⁸ Το ισοδύναμο δωρεάς ODA είναι ένα μέτρο της εισφοράς του συμβαλλόμενου. Οι επιχορηγήσεις, τα δάνεια και άλλες συνεισφορές που εισέρχονται στον υπολογισμό του μέτρου του ισοδύναμου επιχορήγησης της ODA υπάγονται στις "εισφορές της ODA" (OECD n.d.)

²⁹ Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) είναι η διάσκεψη και το επίκεντρο, στο πλαίσιο του ΟΗΕ, που στοχεύει στην ανάπτυξη και άλλα συναφή ζητήματα στους τομείς του εμπορίου, της οικονομίας, της τεχνολογίας, των επενδύσεων και της αειφόρου ανάπτυξης. Στοχεύει κυρίως στην μεγιστοποίηση των ευκαιριών για εμπόριο, επενδύσεις και ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς και να τις βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις από την παγκοσμιοποίηση ώστε να γίνουν μέρος της παγκόσμιας οικονομίας σε δίκαιη βάση.

είναι κάτω από το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια, για πρώτη φορά από το 2005, με επιπλέον μείωση από 5% έως 10% το 2021. Επίσης, εκτιμήθηκε η αντιστροφή της κατάστασης στην προ-πανδημική τάση, σε ένα αισιόδοξο σενάριο, το έτος 2022.

Το εισόδημα από το διεθνή τουρισμό

Στις 26 Μαρτίου 2020, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO, 2020) ανακοίνωσε εκτιμήσεις μείωσης των διεθνών τουριστικών αφίξεων το 2020, σε σύγκριση με το 2019, από 20% έως 30%. Αυτό θα μεταφραζόταν σε απώλεια διεθνών τουριστικών εσόδων από 300 δισεκατομμύρια δολάρια έως 450 δισεκατομμύρια δολάρια, σχεδόν το ένα τρίτο των 1,5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων εσόδων από τον τουρισμό που προέκυψαν το έτος 2019.

Source: UNWTO (e) estimate.

Διάγραμμα 5 Εισπράξεις από Διεθνή Τουρισμό

Σύμφωνα με δεδομένα της Παγκόσμιας Τράπεζας, οι χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος κατέγραψαν στον τομέα του διεθνή τουρισμού πάνω από 420 δισεκατομμύρια δολάρια εισπράξεις το έτος 2019 και θα επηρεάζοντουσαν σε μεγάλο βαθμό από τη μείωση του έτους 2020.

Οι τιμές των βασικών εμπορευμάτων

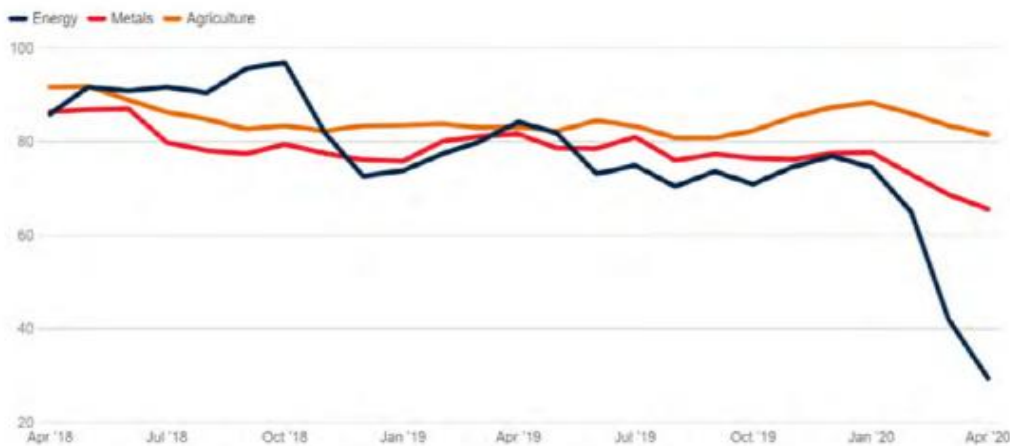
Η Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την αγορά προϊόντων Απριλίου 2020 (Commodity Markets Outlook April 2020) είχε παρουσιάσει πώς η παγκόσμια

οικονομική κρίση της πανδημίας θα οδηγήσει σε πτώση τις τιμές των περισσότερων βασικών προϊόντων και αναμενόταν να οδηγήσει σε σημαντικά χαμηλότερες τιμές στο τέλος του έτους 2020. Λόγω της διακοπής της οικονομικής δραστηριότητας, οι παγκόσμιες αγορές εμπορευμάτων ήταν πιθανό να συνέχιζαν να είναι υποτονικές για τους επόμενους μήνες. Η αναδυόμενη αγορά και οι αναπτυσσόμενες οικονομίες εξαρτώνται ισχυρά από τα εμπορεύματα και ανήκουν στις πιο ευάλωτες χώρες λόγω των οικονομικών επιπτώσεων από την πανδημία.

Η ενέργεια επηρεάστηκε περισσότερο και η γεωργία λιγότερο. Οι τιμές των περισσότερων μετάλλων μειώθηκαν το πρώτο τρίμηνο του 2020, αντανakλώντας την κατάρρευση της παγκόσμιας βιομηχανικής ζήτησης, λόγω της πανδημίας COVID-19. Αν και οι μέσες μειώσεις στις τιμές των μετάλλων ήταν λιγότερο σοβαρές από ότι στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, οι ξαφνικές οικονομικές παύσεις είχαν επιδεινώσει την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων, όπως ο χαλκός και ο ψευδάργυρος και οι τιμές των μετάλλων συνολικά αναμενόταν να υποτιμηθούν το έτος 2020. Η επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης στην Κίνα - που αντιπροσωπεύει το ήμισυ της παγκόσμιας ζήτησης μετάλλων - είχε επηρεάσει τις βιομηχανικές τιμές μετάλλων.

Οι τιμές των περισσότερων βασικών τροφίμων είχαν μειωθεί ως συνέπεια των μέτρων περιορισμού της διάδοσης της πανδημίας COVID-19, αν και θα μπορούσε να συνδεθεί η πτώση των τιμών με την παραγωγή ρεκόρ για ορισμένα σιτηρά και τις ευνοϊκές καιρικές συνθήκες σε βασικές περιοχές παραγωγής. Οι τιμές του ρυζιού είναι η μόνη σημαντική εξαίρεση, οι οποίες αυξήθηκαν μετά τις ανακοινώσεις των περιορισμών στις εξαγωγές από ορισμένους παραγωγούς της Ανατολικής Ασίας.

Ο μεγαλύτερος αντίκτυπος της πανδημίας του COVID-19 ήταν στην αγορά αργού πετρελαίου, καθώς τα δύο τρίτα της παραγωγής του πετρελαίου χρησιμοποιούνται στον κλάδο των μεταφορών. Σύμφωνα με την έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, λόγω των περιορισμών στα ταξίδια και της μείωσης της συνολικής ζήτησης, η κατανάλωση αργού πετρελαίου αναμενόταν να είναι σχεδόν κατά 10% χαμηλότερη το έτος 2020 από ότι το έτος 2019.

Source: World Bank (2020), Commodity Markets Outlook, April.

Διάγραμμα 6 Τιμές Εμπορικών Αγαθών

Οι τιμές του αργού πετρελαίου προβλεπόταν να κυμανθούν στα 35 δολάρια το βαρέλι στο τέλος του έτους 2020, αντικατοπτρίζοντας την άνευ προηγουμένου κατάρρευση της ζήτησης πετρελαίου. Οι τιμές του αργού πετρελαίου Brent³⁰ μειώθηκαν κατά 70% από τον Ιανουάριο 2020. Η μεγάλη περικοπή της παραγωγής από τον OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries) και άλλους παραγωγούς πετρελαίου απέτυχε να αυξήσει τις τιμές τον Απρίλιο 2020.

Οι τιμές του φυσικού καουτσούκ και της πλατίνας, υλικά που χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό από τον κλάδο των μεταφορών, επίσης είχαν μειωθεί.

Δεδομένου του μεγέθους των πολλαπλών κρίσεων που έχει επιφέρει η COVID-19 στις αναπτυσσόμενες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών (όπως οι λοιμώξεις κορωνοϊού και οι καμπύλες ύφεσης), καθώς και των εξωτερικών κρίσεων (όπως τα εμβάσματα μεταναστών, ο τουρισμός και οι τιμές των εμπορευμάτων), ο αριθμός των ανθρώπων στον κόσμο που ζουν κάτω από

³⁰ Το πετρέλαιο BRENT είναι ένας συνδυασμός από 15, διαφορετικής προέλευσης, τύπων πετρελαίου και χρησιμοποιείται κυρίως για την παραγωγή βενζίνης. Η τιμή του ιστορικά διαπραγματεύεται με ένα premium της τάξης των \$4 με \$5 ανά βαρέλι σε σχέση με το πετρέλαιο τύπου OPEC BASKET

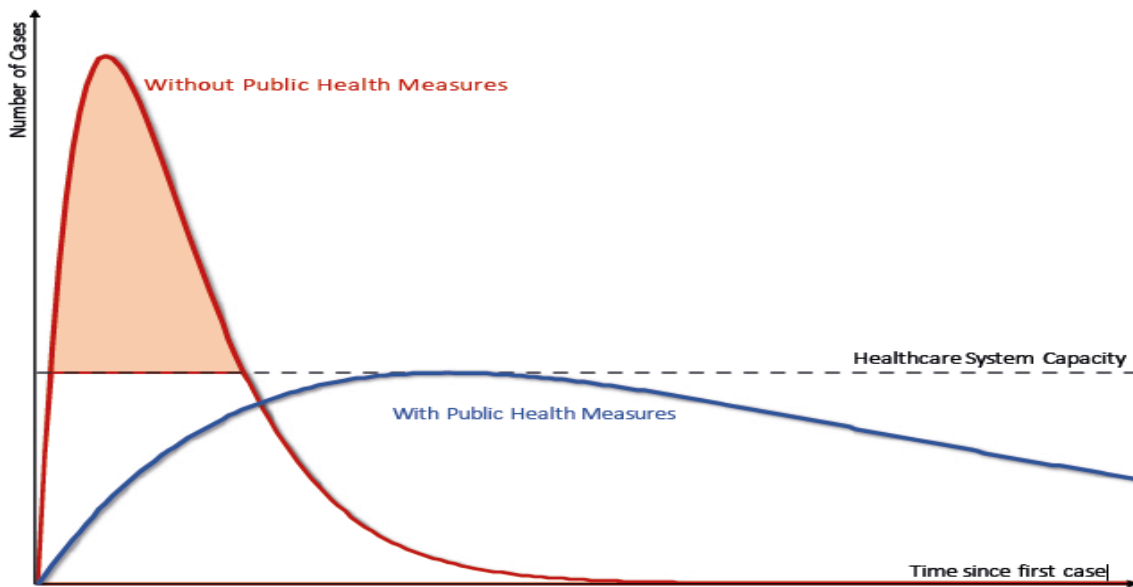
το όριο της ακραίας φτώχειας (1,90 \$ την ημέρα) αυξανόταν, ως μια αντιστροφή της κανονικής εξέλιξης των πρόσφατων εποχών. Η Παγκόσμια Τράπεζα προέβλεπε αύξηση, τουλάχιστον κατά 49 εκατομμύρια ανθρώπων, κάτω από αυτό το όριο της ακραίας φτώχειας το έτος 2020, εξανεμίζοντας τα θετικά αποτελέσματα που προέκυψαν από το 2017 (Canuto, The Impact of Coronavirus on the Global Economy 2020).

Από την μελέτη των παραπάνω επιμέρους επιπτώσεων στα διεθνή χρηματοοικονομικά, στα εμβάσματα εξωτερικού, στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, στο διεθνή τουρισμό και στο διεθνές εμπόριο, κατά την υπό εξέταση χρονική περίοδο από τις αρχές του έτους 2020 μέχρι τον Μάιο 2020, προκύπτει ότι τα κράτη, ανεξαρτήτως της τοποθέτησής τους στην παγκόσμια κλίμακα ανάπτυξης, εισήλθαν σε μία πρωτοφανή κρίση. Το κάθε κράτος εφάρμοσε, σε μεγάλο ή μικρό βαθμό, πολιτικές αντιμετώπισης της πανδημίας.

ΟΙ ΚΑΜΠΥΛΕΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΥΦΕΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η κρίση του κορωνοϊού αποτελεί, κυρίως, ζήτημα δημόσιας υγείας, που απαιτεί πολιτικές καραντίνας, οι οποίες έχουν αναπόφευκτα προκαλέσει κρίση στην οικονομική δραστηριότητα. Ένας σημαντικός λόγος που συνηγορεί στην πολιτική καραντίνας είναι η επικρατούσα αντίληψη ότι, δεδομένης της επιδημιολογικής δυναμικής της μόλυνσης, τόσο περισσότερο εκτίθεται κάποιος στον κορωνοϊό όσο περισσότερο βρίσκεται σε μέρη όπου έχουν ήδη εντοπιστεί κρούσματα.

Αντίστοιχα, σε ένα σενάριο τύπου απραξίας «do - nothing scenario» οι υπάρχουσες τοπικές μονάδες κλινικής φροντίδας τείνουν να κορεστούν από τον μεγάλο αριθμό ατόμων που χρειάζονται περίθαλψη και, ως εκ τούτου, τα ποσοστά θνησιμότητας θα είναι υψηλότερα. Συνεπώς, οι πολιτικές που αποσκοπούν στην οριζοντίωση της καμπύλης πανδημίας και στην εξοικονόμηση χρόνου είναι ζωτικής σημασίας, ανεξάρτητα από το αν μειώνουν, σε απόλυτο αριθμό, τις μολύνσεις.

Διάγραμμα 7 Η οριζοντίωση της καμπύλης πανδημίας

Το διάγραμμα 7 του Gourrinchas (Gourrinchas 2020) απεικονίζει το θέμα. Ακόμα κι αν υποθεθεί ότι ο συνολικός αριθμός λοιμώξεων είναι ίδιος με ή χωρίς πολιτικές περιορισμού της δημόσιας υγείας, η θνησιμότητα μειώνεται εάν η καμπύλη είναι οριζοντιωμένη.

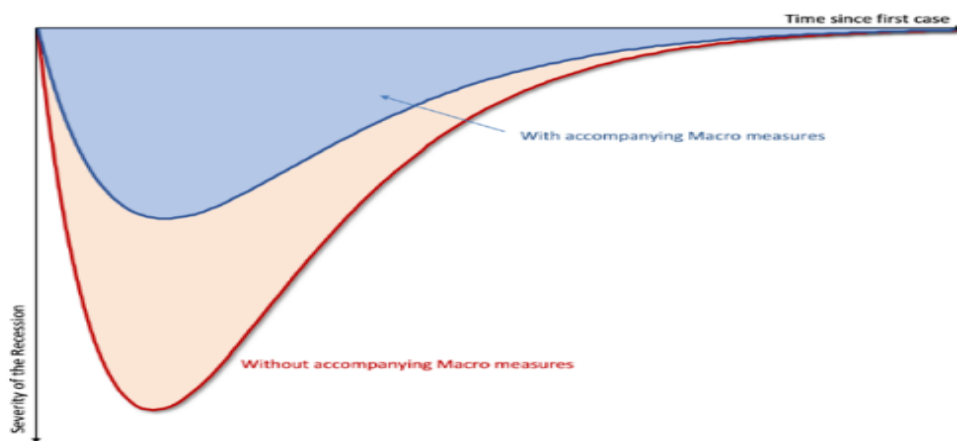
Δύο βασικοί τύποι πολιτικών για τον περιορισμό ή την επιβράδυνση της εξάπλωσης του κορωνοϊού ήταν υπό διερεύνηση. Η μία ήταν ο εντοπισμός και η απομόνωση των ατόμων που είχαν μολυνθεί. Αυτήν την πολιτική εφαρμόσες η Σιγκαπούρη, η Ταϊβάν και η Νότια Κορέα. Υπάρχουν δύο προϋποθέσεις για μια τέτοια προσέγγιση, ώστε να εφαρμοστεί επιτυχώς: πρέπει αφενός να υπάρχει ικανότητα από την κυβέρνηση για χρήση τεχνολογίας και πληροφοριών για την παρακολούθηση ατόμων και αφετέρου ικανότητα εκτέλεσης εκτεταμένων δοκιμών κορωνοϊού για τον πληθυσμό. Αυτή η πολιτική δεν εφαρμόστηκε στις περισσότερες χώρες.

Ο άλλος τύπος πολιτικής είναι η υιοθέτηση κοινωνικής αποστασιοποίησης, με διάφορες διαβαθμίσεις των αποστάσεων και των μέτρων επιβολής από την κυβέρνηση, δηλαδή η ελαχιστοποίηση των διαπροσωπικών επαφών μέσω ταξιδιών, προσωρινή αναστολή λειτουργίας εργοστασίων και σχολείων και οι επίσημες συστάσεις ή οδηγίες για να παραμείνουν οι άνθρωποι στο σπίτι τους. Αυτή η οριζόντια προσέγγιση πρέπει να περιλαμβάνει κάποια οριοθέτηση

«βασικών δραστηριοτήτων» που δεν συμπεριλαμβάνονται στους περιορισμούς φυσικής κινητικότητας. Η πανδημία του κορωνοϊού οδήγησε σε αρνητικά αποτελέσματα τόσο στη συνολική ζήτηση όσο και στη συνολική προσφορά στην οικονομία. Αν και τόσο η ζήτηση όσο και η προσφορά θα επηρεαστούν αρνητικά σε ένα σενάριο απραξίας («do - nothing scenario»), ο αντίκτυπος τείνει να επιδεινώνεται από πολιτικές κοινωνικού απομονωτισμού.

Η ύφεση λόγω κορωνοϊού έχει διασπαστική φύση που μπορεί να αφήσει αρνητικά κατάλοιπα, εμποδίζοντας την επιστροφή στο σημείο όπου βρισκόταν η οικονομία πριν από την κρίση. Αξιόπιστες εταιρείες με προσωρινή αδυναμία ρευστότητας μπορεί ξαφνικά να χρεοκοπήσουν, η ανεργία αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς και η ζήτηση και τα έσοδα των μικρών επιχειρήσεων εξαφανίστηκαν ταχύτατα.

Με βάση τα παραπάνω, έχει προκύψει ένας εξαιρετικός ρόλος για το κράτος, αυτός του εγγυητή της ασφάλειας από την καταστροφή που είναι στο προσκήνιο, παρέχοντας δημοσιονομική υποστήριξη - πρόσθετους πόρους σε συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, παροχή εισοδήματος σε άτομα που πλήττονται από κρίσεις, φορολογικές ελαφρύνσεις και πίστωση με ευνοϊκές συνθήκες σε ευάλωτες επιχειρήσεις. Αυτά τα έκτακτα και προσωρινά μέτρα έχουν ως στόχο την ελαχιστοποίηση των επακόλουθων συνεπειών της προσωρινής αλλά σοβαρής ξαφνικής αναστολής της κανονικότητας της οικονομίας.

Source: Gourinchas (2020).

Διάγραμμα 8 Η οριζοντίωση της καμπύλης ύφεσης

Το διάγραμμα 8 απεικονίζει μια τέτοια οριζοντίωση της καμπύλης ύφεσης, που συμβαίνει σε συνδυασμό με την οριζοντίωση της καμπύλης πανδημίας.

Το ερώτημα που τίθεται είναι αν υπάρχει αντιστάθμιση μεταξύ της μείωσης της θνησιμότητας μέσω των πολιτικών περιορισμού και της απώλειας παραγωγής ως συνέπεια αυτών των πολιτικών.

Μελετώντας την ιστορική εμπειρία της πανδημίας της γρίπης του 1918 (Correia, Luck and Verner 2020), προκύπτει ότι σε πόλεις όπου έλαβαν χώρα νωρίτερα μη φαρμακευτικές παρεμβάσεις, μπορεί να εμφάνισαν χειρότερες οικονομικές επιδόσεις από άλλες πόλεις όμως αναπτύχθηκαν ταχύτερα μετά το τέλος της πανδημίας. Σύμφωνα με τους Correia et al (Correia, Luck και Verner 2020), «μη φαρμακευτικές παρεμβάσεις συνετέλεσαν όχι μόνο σε χαμηλότερη θνησιμότητα αλλά και σε μετριασμό των δυσμενών οικονομικών συνεπειών μιας πανδημίας». Η καταστροφή που προκάλεσε η πανδημία, λόγω της δυναμικής που τη χαρακτηρίζει, από την εφαρμογή μίας πολιτικής απραξίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως οικονομικά καλύτερη από αυτή της πολιτικής απομόνωσης (Canuto, The Impact of Coronavirus on the Global Economy 2020).

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Η παγκόσμια οικονομία, μετά την πανδημία, εκτιμάται ότι θα χαρακτηρίζεται από τρία στοιχεία: την παγκόσμια αύξηση του επιπέδου δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, τη συνεχώς επιταχυνόμενη ψηφιοποίηση και τη μερική αναστροφή της παγκοσμιοποίησης.

Η παγκόσμια αύξηση του επιπέδου δημόσιου και ιδιωτικού χρέους προκύπτει από τον ρόλο του δημόσιου τομέα ως απόλυτου εγγυητή ασφάλειας για καταστροφές, τις κυβερνητικές πολιτικές για την εξομάλυνση των καμπυλών πανδημίας και της ύφεση του κορωνοϊού. Αυτά τα στοιχεία θα αφήσουν μια κληρονομιά μαζικού χρέους του δημόσιου τομέα σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα χαμηλότερα φορολογικά έσοδα και οι υψηλότερες κοινωνικές και υγειονομικές δαπάνες αντικατοπτρίζουν τα κόστη της επιλογής της προσπάθειας αποφυγής εκτεταμένης καταστροφής της παραγωγικής και βιοποριστικής ζωής των ανθρώπων κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Από την πλευρά του ιδιωτικού τομέα, το χρέος θα αποτελεί τη λύση για να επιβιώσει ο ιδιωτικός τομέας από την ξαφνική διακοπή, εάν το αποτέλεσμα δεν είναι η πτώχευση. Το κόστος της κάλυψης υψηλότερων επιπέδων δημόσιου χρέους θα μετριαστεί από την προσδοκώμενη διατήρηση των χαμηλών βασικών επιτοκίων στις περισσότερες προηγμένες χώρες. Ωστόσο, ακόμη και κυβερνήσεις με τις καλύτερες αξιολογήσεις πιστωτικού κινδύνου θα αντιμετωπίσουν τη συσσώρευση χρέους. Το άγχος του χρέους είναι πιθανό να αυξηθεί σε πολλές άλλες περιπτώσεις.

Οι περικοπές δαπανών για τον περιορισμό των δημοσιονομικών ελλειμμάτων θα είναι πολύ επίπονες, όσον αφορά το πολιτικό κεφάλαιο, ειδικά μετά από μια κρίση που θα αφήσει υψηλότερα επίπεδα εισοδηματικής ανισότητας, και η οποία συμβαίνει μετά από μια πρόσφατη περίοδο συγκράτησης δαπανών σε πολλές χώρες.

Μεταξύ των προηγμένων οικονομιών, η τάση, τις τελευταίες δεκαετίες, ήταν η μείωση των εταιρικών και προσωπικών φόρων εισοδήματος. Η αντιστροφή αυτών των μειώσεων είναι μια προφανής επιλογή για την κάλυψη του δημοσιονομικού κενού που προκαλείται από τον κορωνοϊό. Οι τρέχουσες δημογραφικές τάσεις επισήμαναν ήδη την ανάγκη εξεύρεσης νέων τρόπων κάλυψης των συνεχώς αυξανόμενων δημοσίων δαπανών. Η κρίση του κορωνοϊού θα επιταχύνει αυτήν την αναζήτηση. Ωστόσο, για την αποφυγή δημοσιονομικών πολέμων μεταξύ χωρών που υπονομεύουν αυτήν τη στρατηγική, η πολυεθνική σιωπηρή ή ρητή συνεργασία θα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση.

Όσον αφορά στο δημόσιο και το εξωτερικό χρέος των φτωχότερων χωρών, η μεγαλύτερη ένταση και η συχνότητα των πιέσεων θα είναι πλέον γεγονός. Το εξωτερικό χρέος των φτωχών χωρών είχε ήδη αυξηθεί σημαντικά από την παγκόσμια οικονομική κρίση 2008 - 2009. Η αναβολή της G20 για την πληρωμή των επισήμων διμερών της χρεών το έτος 2020, μείωσε το κόστος των υπηρεσιών βραχυπρόθεσμα, αλλά το χρέος θα συνεχίσει να συσσωρεύεται και τα χρέη θα πρέπει ακόμη να αντιμετωπιστούν μετά την πανδημία. Ένα βασικό στοιχείο από αυτή την άποψη θα είναι ο ρόλος της Κίνας ως πιστωτής (Canuto, *The Impact of Coronavirus on the Global Economy 2020*).

Το δεύτερο αποτέλεσμα του κορωνοϊού θα είναι η επιτάχυνση της ψηφιοποίησης στις παραγωγικές διαδικασίες και στην παροχή δημοσίων υπηρεσιών. Οι διαδικασίες ψηφιοποίησης που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια της πανδημίας και των περιορισμών τείνουν να παραμείνουν και σε μεγάλο βαθμό να επεκταθούν οριστικά σε τομείς όπως η εκπαίδευση. Σε κάποιο βαθμό, φαινόμενα όπως η τηλε - εργασία που προκύπτει κατά τη διάρκεια της κρίσης δεν θα επανέλθουν πλήρως. Αυτό θα είναι η καταστροφή των «αναλογικών» θέσεων εργασίας, ενώ οι θέσεις εργασίας και οι ευκαιρίες για επιχειρηματικότητα απαιτούν προϋποθέσεις ψηφιακής εκπαίδευσης. Η προσαρμογή του εργατικού δυναμικού σε αυτή τη νέα πραγματικότητα θα είναι μεταξύ των προκλήσεων που επιφέρει η COVID-19.

Ένα τρίτο χαρακτηριστικό που θα εμφανιστεί μετά τον κορωνοϊό είναι η πιθανή αποτυχία της παραγωγικής διασυννοριακής ολοκλήρωσης, η οποία σηματοδότησε την παγκοσμιοποίηση, δεκαετίες πριν από την παγκόσμια οικονομική κρίση και έκτοτε δέχεται πιέσεις για αντιστροφή.

Η παγκοσμιοποίηση, σε ορισμένες περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένου του ιατρικού εξοπλισμού και των φαρμάκων, εκτός από την υψηλή τεχνολογία, την υπεροχή της αποτελεσματικότητας και της ελαχιστοποίησης του κόστους, θα προκρίνει την ασφάλεια έναντι των κινδύνων που διαταράσσουν τη διαθεσιμότητα των εισαγωγών.

Η πανδημία του κορωνοϊού θα μπορούσε επίσης να τονίσει την «κινούμενη αντίφαση» μεταξύ της ενίσχυσης του αναπροσανατολισμού εντός των χωρών και την ανάγκη συντονισμού των πολιτικών μεταξύ χωρών. Η αντιμετώπιση των προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένων μελλοντικών πανδημιών, της κλιματικής αλλαγής, της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, της τρομοκρατίας και της μετανάστευσης, θα απαιτήσουν περισσότερη πολυμέρεια και πολύ λιγότερο εθνικισμό. Αυτό σημαίνει ότι τα μαθήματα του κορωνοϊού, που έχει ενθαρρύνει τις εθνικές λύσεις, πρέπει να διαβαστούν προσεκτικά (Canuto, The Impact of Coronavirus on the Global Economy 2020).

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΚΡΑΤΗ, COVID-19 ΚΑΙ ΔΝΤ

ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΔΝΤ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ COVID-19

Γενικά, οι αιτίες των κρίσεων που οδηγούν ένα κράτος στην προσφυγή στο ΔΝΤ είναι ποικίλες και περίπλοκες και μπορεί να είναι εσωτερικές, εξωτερικές ή και τα δύο.

Οι εγχώριοι παράγοντες περιλαμβάνουν ακατάλληλες δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε:

- Μεγάλες οικονομικές ανισορροπίες (όπως μεγάλα τρεχούμενα ισοζύγια και δημοσιονομικά ελλείμματα³¹ και υψηλά επίπεδα εξωτερικού και δημόσιου χρέους).
- Συναλλαγματική ισοτιμία που καθορίζεται σε λανθασμένο επίπεδο, η οποία μπορεί να διαβρώσει την ανταγωνιστικότητα και να οδηγήσει σε επίμονα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών και απώλεια επίσημων αποθεματικών.
- Ένα αδύναμο χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο μπορεί να δημιουργήσει οικονομικές ακμές και αποτυχίες.

Οι εξωτερικοί παράγοντες περιλαμβάνουν κρίσεις που κυμαίνονται από φυσικές καταστροφές έως μεγάλες μεταβολές στις τιμές των εμπορευμάτων. Πρόκειται για κοινές αιτίες κρίσεων, ιδίως για χώρες χαμηλού εισοδήματος, οι οποίες έχουν περιορισμένη ικανότητα προετοιμασίας για τέτοιες κρίσεις και εξαρτώνται από ένα στενό φάσμα προϊόντων εξαγωγής. Επίσης, σε μια ολοένα και πιο παγκοσμιοποιημένη οικονομία, οι απότομες αλλαγές στο κλίμα της αγοράς μπορούν να οδηγήσουν σε αστάθεια της ροής κεφαλαίων. Ακόμη και χώρες με υγιείς πολιτικές αρχές θα μπορούσαν να επηρεαστούν σοβαρά από τον αντίκτυπο

³¹ Ο ορθός τρόπος μέτρησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων δεν είναι a priori καθορισμένος, αλλά εξαρτάται από τους σκοπούς της οικονομικής ανάλυσης. Με άλλα λόγια «το δημοσιονομικό έλλειμμα» ως ενιαίος ορισμός δεν υπάρχει. Αυτό που υπάρχει είναι ένας αριθμός εναλλακτικών μέτρων του δημοσιονομικού ελλείμματος, καθένα από τα οποία συνδέεται με ορισμένα πλεονεκτήματα και με ορισμένες αδυναμίες (Βαβούρας 1995, 49)

των οικονομικών κρίσεων και των πολιτικών σε άλλες χώρες (International Monetary Fund 2020).

Είτε η αιτία είναι εγχώριας είτε εξωτερικής προέλευσης, οι κρίσεις μπορούν να λάβουν πολλές διαφορετικές μορφές:

- Προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών, τα οποία εμφανίζονται όταν ένα έθνος δεν είναι σε θέση να πληρώσει για βασικές εισαγωγές ή να εξυπηρετήσει την αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους
- Χρηματοοικονομικές κρίσεις, οι οποίες προέρχονται από ρευστά ή αφερέγγυα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Δημοσιονομικές κρίσεις, οι οποίες προκαλούνται από υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα και χρέος.

Συχνά, οι χώρες που προσφεύγουν στο ΔΝΤ αντιμετωπίζουν περισσότερους από έναν τύπους κρίσεων καθώς οι προκλήσεις σε έναν τομέα εξαπλώνονται σε ολόκληρη την οικονομία. Οι κρίσεις γενικά οδηγούν σε απότομη επιβράδυνση της ανάπτυξης, υψηλότερη ανεργία, χαμηλότερα εισοδήματα και μεγαλύτερη αβεβαιότητα που προκαλούν βαθιά ύφεση.

Σε περιπτώσεις οξείας κρίσης, οι αθετήσεις υποχρεώσεων ή η αναδιάρθρωση του κρατικού χρέους μπορεί να καταστούν αναπόφευκτες (International Monetary Fund 2020).

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΤΟ ΔΝΤ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΤΟΥ CORONAVIRUS

Το ΔΝΤ ανταποκρίνεται στην κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού με μία άνευ προηγουμένου ταχύτητα και μέγεθος χρηματοοικονομικής βοήθειας, για να βοηθήσει τις χώρες να προστατεύσουν τις ζωές και τα προς το ζην των ανθρώπων, ειδικά των πιο ευάλωτων.

Εκτός από την παροχή συμβουλών πολιτικής και τεχνικής βοήθειας, οι δράσεις του Ταμείου επικεντρώνονται σε έξι σημεία:

1. Χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης.

Το ΔΝΤ ανταποκρίθηκε σε έναν άνευ προηγουμένου αριθμό προσκλήσεων για χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης, από 102 χώρες μέχρι τον Οκτώβρη του 2020.

Το Ταμείο διπλασίασε την πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις έκτακτης ανάγκης που διαθέτει [το Ταμείο Ταχείας Πιστώσεως (RCF) και το Μέσο Ταχείας Χρηματοδότησης (RFI)], επιτρέποντάς του να ανταποκριθεί στην αναμενόμενη ζήτηση χρηματοδότησης περίπου 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτές οι χρηματοδοτήσεις επιτρέπουν στο Ταμείο να παρέχει επείγουσα βοήθεια χωρίς να χρειάζεται να έχει ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Η χρηματοδότηση έχει ήδη εγκριθεί από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ με ταχύτητα ρεκόρ για περισσότερες από 76 χώρες, συνολικού ύψους περίπου 31 δισεκατομμυρίων δολαρίων, έως τα τέλη Σεπτεμβρίου. Τον Ιούνιο 2020, το ΔΝΤ ενέκρινε την πρώτη εφεδρική ρύθμιση από την αρχή της πανδημίας.

Το Ταμείο εργάζεται επίσης για να αυξήσει την ικανότητά του να παρέχει ευνοϊκή χρηματοδότηση με μηδενικό επιτόκιο σε φτωχότερες χώρες, χαμηλού εισοδήματος, στο πλαίσιο της διευκόλυνσης για το Ταμείο για την Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη (PRGT). Το ΔΝΤ στοχεύει να συγκεντρώσει 17 δισεκατομμύρια δολάρια σε νέους πόρους PRGT και, χάρη στις δεσμεύσεις μεγάλων κρατών, συμπεριλαμβανομένων την Ιαπωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, την Κίνα, την Ισπανία, την Αυστραλία και τον Καναδά, είναι πολύ κοντά στην επίτευξη του στόχου του.

2. Επιχορηγήσεις για την ελάφρυνση του χρέους.

Τον Απρίλιο 2020, η Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ ενέκρινε άμεση ελάφρυνση της εξυπηρέτησης του χρέους σε 29 χώρες, στο πλαίσιο του ανανεωμένου Προγράμματος Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (Catastrophe Containment and Relief Trust - CCRT) του ΔΝΤ, ως μέρος της αντίδρασης του Ταμείου για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19.

Αυτό παρέχει επιχορηγήσεις στα φτωχότερα μέλη του Ταμείου για να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους για το χρέος του ΔΝΤ, σε μια αρχική φάση τους επόμενους έξι μήνες και θα τους βοηθήσει να διοχετεύσουν περισσότερους από τους λιγοστούς οικονομικούς πόρους τους σε ζωτικές ιατρικές και άλλες προσπάθειες αντιμετώπισης της κρίσης. Το Ταμείο συγκεντρώνει επί του παρόντος χρήματα με στόχο την σημαντική αύξηση του CCRT, έτσι ώστε να μπορέσει να επεκτείνει τη διάρκεια της ελάφρυνσης χρέους, με την μορφή επιχορηγήσεων, στα πιο ευάλωτα μέλη του, έως και δύο χρόνια. Το Ταμείο εργάζεται για να αυξήσει το CCRT σε 1,4 δισεκατομμύρια δολάρια, ώστε να μπορεί να παρέχει διειρητική απαλλαγή από το χρέος βάσει επιχορηγήσεων.

3. Απαιτήση για ελάφρυνση του χρέους από διμερή δάνεια.

Η Διευθύνουσα Σύμβουλος του ΔΝΤ και ο Πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας αναγνώρισαν τη μεγάλη επιβάρυνση που αντιμετωπίζουν οι χώρες με χαμηλό εισόδημα, λόγω κρίσης και στις 25 Μαρτίου 2020 κάλεσαν τους διμερείς πιστωτές να αναστείλουν τις πληρωμές τους από εξυπηρέτηση χρέους από τις φτωχότερες χώρες.

Η G20 απάντησε σε αυτήν την πρόσκληση, συμφωνώντας για την αναστολή της υπηρεσίας χρέους με επίσημη διμερή πίστωση στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας Αναστολής Υπηρεσίας Χρέους (DSSI). Στα τέλη Σεπτεμβρίου 2020, το 60% των χωρών (44 από 73 χώρες) είχαν ήδη υποβάλει αίτηση για αναστολή των επίσημων διμερών πληρωμών χρέους και τα αιτήματα συνεχίζουν να εισέρχονται.

Σύμφωνα με τα στοιχεία των πιστωτών της G20, από τις 8 Σεπτεμβρίου 2020, τα αιτήματα που ελήφθησαν βάσει του DSSI ισοδυναμούν με αναστολή της εξυπηρέτησης χρέους περίπου 5 δισεκατομμυρίων δολαρίων για το 2020. Αυτό θα χρησιμεύσει ως μια ισχυρή πρωτοβουλία ταχείας δράσης που θα συμβάλει πολύ στην προάσπιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και στη διατήρηση των μέσων διαβίωσης από εκατομμύρια ευάλωτους ανθρώπους.

Το Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα και η G20 κάλεσαν επίσης τους πιστωτές του ιδιωτικού τομέα να συμμετάσχουν σε παρόμοια ελάφρυνση του χρέους με συγκρίσιμους όρους, κάτι που θα μπορούσε να προσθέσει επιπλέον 7 δισεκατομμύρια δολάρια ελάφρυνσης.

Το Διεθνές Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικής (IIF), επίσης, ανταποκρίθηκε σε αυτήν την πρόσκληση, συνιστώντας στους μεγάλους πιστωτές του ιδιωτικού τομέα να αποπληρώνονται τα χρέη τους με παρόμοιο τρόπο και τον Μάιο 2020, το IIF κυκλοφόρησε τους Όρους Αναφοράς για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε εθελοντική βάση.

4. Ενίσχυση ρευστότητας.

Το Ταμείο ενέκρινε επίσης την καθιέρωση Βραχυπρόθεσμης Γραμμής Ρευστότητας (SLL) για την περαιτέρω ενίσχυση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ασφάλειας. Η διευκόλυνση είναι μια περιστρεφόμενη και ανανεώσιμη βάση στήριξης για χώρες μέλη με πολύ ισχυρές πολιτικές και βασικές αρχές που χρειάζονται βραχυπρόθεσμη ήπια υποστήριξη ισοζυγίου πληρωμών.

Συγκεκριμένα, τρεις χώρες - Περού, Κολομβία και Χιλή - έχουν νέες ρυθμίσεις στο πλαίσιο της ευέλικτης πιστωτικής γραμμής με διευκολύνσεις συνολικού ύψους περίπου 46 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτό συμβαδίζει με τις πολύ ισχυρές οικονομικές αρχές των χωρών αυτών.

5. Προσαρμογή των υφιστάμενων δανειοδοτικών ρυθμίσεων.

Το Ταμείο αυξάνει επίσης τα υφιστάμενα προγράμματα δανεισμού για την κάλυψη επειγόντων νέων αναγκών που προκύπτουν από τον κορωνοϊό, επιτρέποντας έτσι τη διοχέτευση των υφιστάμενων πόρων για τις απαραίτητες δαπάνες για ιατρικά εφόδια, ιατρικό εξοπλισμό και για τον περιορισμό της επιδημίας.

6. Ανάπτυξη ικανοτήτων.

Ως αντίδραση στην πανδημία, το ΔΝΤ παρέχει συμβουλές πολιτικής σε πραγματικό χρόνο και υποστήριξη ανάπτυξης ικανοτήτων σε περισσότερες από 160 χώρες για την αντιμετώπιση επειγόντων ζητημάτων όπως: διαχείριση μετρητών, χρηματοοικονομική εποπτεία, ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και οικονομική διακυβέρνηση.

Με άλλα λόγια, το Ταμείο συνεργάζεται με φορολογικές αρχές και γραφεία προϋπολογισμού σε πολλές χώρες για να τους βοηθήσει να

αποκαταστήσουν τις επιχειρήσεις και να ενισχύσουν την υποστήριξη σε επιχειρήσεις και ιδιώτες, χωρίς να διακυβεύονται οι διασφαλίσεις και η ανάληψη ευθύνης.

Οι τεχνικοί εμπειρογνώμονες του ΔΝΤ συνεργάζονται επίσης με χώρες για την αναθεώρηση και την ενημέρωση των στρατηγικών διαχείρισης του χρέους τους. Το Ταμείο έχει επίσης διαθέσει διαδικτυακά μαθήματα σε κυβερνητικούς αξιωματούχους και μέλη του ευρύτερου κοινού με εκτεταμένα χρονοδιαγράμματα εγγραφής και ολοκλήρωσης. Επιπλέον, το ΔΝΤ κυκλοφόρησε το Κανάλι Μάθησης στο YouTube, προσφέροντας σύντομα, στοχευμένα και κατά παραγγελία βίντεο μάθησης (International Monetary Fund 2020).

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΦΥΓΑΝ ΣΤΟ ΔΝΤ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19

Το ΔΝΤ παρέχει οικονομική βοήθεια και ελάφρυνση των χρεών σε χώρες μέλη που αντιμετωπίζουν τις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας COVID-19. Στους παρακάτω πίνακες γίνεται μία καταγραφή, ανά περιοχή, των κρατών που προσέφυγαν για οικονομική βοήθεια στο ΔΝΤ. Η παρεχόμενη οικονομική ενίσχυση εγκρίθηκε από την Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ από τα τέλη Μαρτίου 2020 στο πλαίσιο των διαφόρων δανειοδοτικών διευκολύνσεων και της εξυπηρέτησης του χρέους που χρηματοδοτήθηκαν από το Πρόγραμμα Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (CCRT).

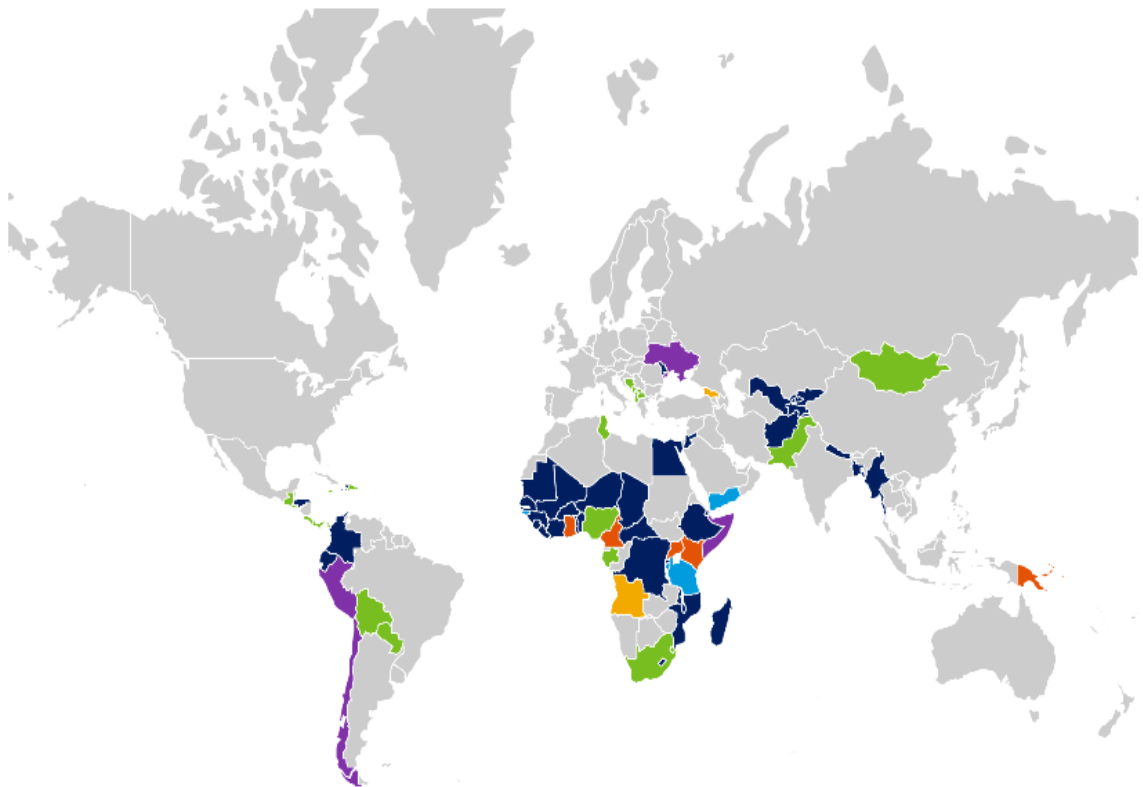
Παγκόσμιος χάρτης με τα κράτη που αιτήθηκαν οικονομική βοήθεια από το ΔΝΤ εξαιτίας της πανδημίας COVID - 19

Στον παρακάτω χάρτη γίνεται μία απεικόνιση των κρατών που ζήτησαν βοήθεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, σε παγκόσμιο επίπεδο.

Εκ πρώτης όψεως, παρατηρείται ότι πρόκειται για κράτη που ανήκουν στις αναπτυσσόμενες περιφέρειες, κατά βάση και πιο συγκεκριμένα σε χώρες τις νοτιοδυτικής Αμερικής, της Αφρικής, καθώς και κάποιες χώρες που βρίσκονται σε Ευρώπη και Ασία, με κάποια κοινά χαρακτηριστικά, όσον αφορά στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν.

Συνεπώς, ένα από τα κοινά χαρακτηριστικά των κρατών που προσέφυγαν στο ΔΝΤ για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 είναι το χαμηλό εισόδημα, το οποίο συμπαρασύρει προς τα κάτω και τους υπόλοιπους δείκτες, οικονομικούς και κοινωνικούς.

Άρα, πρόκειται για κράτη με παρόμοια χαρακτηριστικά, που αντιμετωπίζουν ανάλογα οικονομικά προβλήματα και κοινωνικές προκλήσεις. Η πανδημία προκύπτει ως πολλαπλασιαστής αυτών των προβλημάτων, με δυσχερείς συνέπειες για τα αναπτυσσόμενα κράτη, τα οποία βρέθηκαν στο «μάτι του κυκλώνα» ή με άλλη έκφραση «εντός της τέλει καταγίδας».

- **Περιορισμός Καταστροφής και Εμπιστοσύνη Ανακούφισης (CCRT)**
- **Νέες Συμφωνίες**
- **Μέσο Ταχείας Χρηματοδότησης (RFI)**
- **Αύξηση της υφιστάμενης συμφωνίας**
- **Πολλαπλή βοήθεια**
- **Διευκόλυνση Ταχείας Χρηματοδότησης (RCF)**

Χάρτης 1 Παγκόσμιος χάρτης με τα κράτη που αιτήθηκαν οικονομική βοήθεια από το ΔΝΤ εξαιτίας της πανδημίας COVID - 19

Πηγή: ΔΝΤ

Γεωγραφική κατανομή των κρατών και οι αντίστοιχες χρηματοοικονομικές ενισχύσεις που αιτήθηκαν³²

1. *Ασία και Ειρηνικός*

A/A	Κράτος	Τύπος επείγουσας χρηματοδότησης	Εγκεκριμένο ποσό (SDR)	Εγκεκριμένο ποσό (US\$)	Ημερομηνία έγκρισης
1	Μπαγκλαντές	Rapid Credit Facility (RCF)	177.77 εκατ.	244 εκατ.	29-Μαϊ-20
		Rapid Financing Instrument (RFI)	355.53 εκατ.	488 εκατ.	
2	Μαλδίβες	Rapid Credit Facility (RCF)	21.2 εκατ.	28.9 εκατ.	22-Απρ-20
3	Μογγολία	Rapid Financing Instrument (RFI)	72.3 εκατ.	99 εκατ.	3-Ιουν-20
4	Μιανμάρ	Rapid Financing Instrument (RFI)	172.3 εκατ.	237.7 εκατ.	26-Ιουν-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	86.1 εκατ.	118.8 εκατ.	
5	Νεπάλ	Rapid Credit Facility (RCF)	156.9 εκατ.	214 εκατ.	6-Μαϊ-20
6	Παπούα Νέα Γουινέα	Rapid Credit Facility (RCF)	263.2 εκατ.	363.6 εκατ.	9-Ιουν-20
7	Σαμόα	Rapid Credit Facility (RCF)	16.2 εκατ.	22.03 εκατ.	24-Απρ-20
8	Νησιά Σολομώντα	Rapid Credit Facility (RCF)	6.93 εκατ.	9.5 εκατ.	1-Ιουν-20
		Rapid Financing Instrument (RFI)	13.87 εκατ.	19 εκατ.	
Συνολικό ποσό που εγκρίθηκε για τις χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού			1.342,3 εκατ.	1.844,53 εκατ.	

³²Emergency financing by region (International Monetary Fund 2020)

2. Ευρώπη

A/A	Κράτος	Τύπος επείγουσας χρηματοδότησης	Εγκεκριμένο ποσό (SDR)	Εγκεκριμένο ποσό (US\$)	Ημερομηνία έγκρισης
1	Αλβανία	Rapid Financing Instrument (RFI)	139.3 εκατ.	190.5 εκατ.	10-Απρ-20
2	Βοσνία Ερζεγοβίνη	Rapid Financing Instrument (RFI)	265.2 εκατ.	361 εκατ.	20-Απρ-20
3	Κόσσοβο	Rapid Financing Instrument (RFI)	41.3 εκατ.	56.5 εκατ.	10-Απρ-20
4	Δημοκρατία της Μολδαβίας	Rapid Credit Facility (RCF)	57.5 εκατ.	78.4 εκατ.	17-Απρ-20
		Rapid Financing Instrument (RFI)	115 εκατ.	156.7 εκατ.	
5	Μαυροβούνιο	Rapid Financing Instrument (RFI)	60.5 εκατ.	83.7 εκατ.	24-Ιουν-20
6	Δημοκρατία της Β. Μακεδονίας	Rapid Financing Instrument (RFI)	140.3 εκατ.	191.83 εκατ.	10-Απρ-20
7	Ουκρανία	Stand-By Arrangement (SBA)	3,600 εκατ.	5,000 εκατ.	9-Ιουν-20
Συνολικό ποσό που εγκρίθηκε για τις χώρες της Ευρώπης			4,419.1 εκατ.	6,118.63 εκατ.	

3. Μέση Ανατολή και Κεντρική Ασία

Α/Α	Κράτος	Τύπος επείγουσας χρηματοδότησης	Εγκεκριμένο ποσό (SDR)	Εγκεκριμένο ποσό (US\$)	Ημερομηνία έγκρισης
1	Ισλαμική Δημοκρατία του Αφγανιστάν	Rapid Credit Facility (RCF)	161.9 εκατ.	220 εκατ.	29-Απρ-20
2	Δημοκρατία της Αρμενίας	Augmentation of SBA	128.8 εκατ.	175 εκατ.	18-Μαϊ-20
3	Τζιμπουτί	Rapid Credit Facility (RCF)	31.8 εκατ.	43.4 εκατ.	8-Μαϊ-20
4	Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου	Rapid Financing Instrument (RF)	2,037.1 εκατ.	2,772 εκατ.	11-Μαϊ-20
		Stand-By Arrangement (SBA)	3,763.64 εκατ.	5,200.00 εκατ.	26-Ιουν-20
5	Γεωργία	Augmentation of Extended Fund	273.6 εκατ.	375.60 εκατ.	1-Μαϊ-20
6	Ιορδανία	Rapid Financing Instrument (RF)	291.55 εκατ.	396 εκατ.	20-Μαϊ-20
		Extended Fund Facility (EFF)	926.37 εκατ.	1,300.00 εκατ.	26-Μαρ-20
7	Δημοκρατία του Κιργιστάν	Rapid Financing Instrument (RF)	59.2 εκατ.	80.6 εκατ.	26-Μαρ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	29.6 εκατ.	40.3 εκατ.	26-Μαρ-20
		Rapid Financing Instrument (RF)	59.2 εκατ.	80.7 εκατ.	8-Μαϊ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	29.6 εκατ.	40.4 εκατ.	8-Μαϊ-20
8	Ισλαμική Δημοκρατία της Μαυριτανίας	Augmentation of ECF	20.24 εκατ.	28.70 εκατ.	2-Σεπ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	95.68 εκατ.	130 εκατ.	23-Απρ-20
9	Πακιστάν	Rapid Financing Instrument (RF)	1,015.5 εκατ.	1,386 εκατ.	16-Απρ-20
10	Σομαλία	Extended Credit Facility (ECF) κα	292.4 εκατ.	395.55 εκατ.	25-Μαρ-20
11	Δημοκρατία του Τατζικιστάν	Rapid Credit Facility (RCF)	139.2 εκατ.	189.50 εκατ.	6-Μαϊ-20
12	Τυνησία	Rapid Financing Instrument (RF)	545.2 εκατ.	745 εκατ.	10-Απρ-20
13	Δημοκρατία του Ουζμπεκιστάν	Rapid Financing Instrument (RF)	183.55 εκατ.	249.30 εκατ.	18-Μαϊ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	92.05 εκατ.	125.03 εκατ.	18-Μαϊ-20
Συνολικό ποσό που εγκρίθηκε για τις χώρες της Μ. Ανατολής και της Κ. Ασίας			10,176.18 εκατ.	13,973.08 εκατ.	

4. Υποσαχάρια Αφρική

A/A	Κράτος	Τύπος επείγουσας χρηματοδότησης	Εγκεκριμένο ποσό (SDR)	Εγκεκριμένο ποσό (US\$)	Ημερομηνία έγκρισης
1	Αγκόλα	Augmentation of EFF	540.4 εκατ.	765.66 εκατ.	16-Σεπ-20
2	Μπενίν	Augmentation of ECF	76.01 εκατ.	103.3 εκατ.	15 -Μαΐ-2020
3	Μπουρκίνα Φάσο	Rapid Credit Facility (RCF)	84.28 εκατ.	115.3 εκατ.	14-Απρ-20
4	Πράσινο Ακρωτήριο	Rapid Credit Facility (RCF)	23.7 εκατ.	32 εκατ. 3	22-Απρ-20
5	Καμερούν	Rapid Credit Facility (RCF)	165.6 εκατ.	226 εκατ. 3	4 Μαΐ 2020
6	Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία	Rapid Credit Facility (RCF)	27.85 εκατ.	38 εκατ. 3	20-Απρ-20
7	Τσαντ	Rapid Credit Facility (RCF)	49.07 εκατ.	68.49 εκατ.	22-Ιουλ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	84.12 εκατ.	115.1 εκατ.	14-Απρ-20
8	Κομόρες	Rapid Credit Facility (RCF)	2.97 εκατ.	4.05 εκατ.	22-Απρ-20
		Rapid Financing Instrument (RFI)	5.93 εκατ.	8.08 εκατ.	22-Απρ-20
9	Δημοκρατία του Κονγκό	Rapid Credit Facility (RCF)	266.5 εκατ.	363.27 εκατ.	22-Απρ-20
10	Ακτή Ελεφαντοστού	Rapid Credit Facility (RCF)	216.8 εκατ.	295.4 εκατ.	17-Απρ-20
		Rapid Financing Instrument (RFI)	433.6 εκατ.	590.8 εκατ.	
11	Σουαζιλάνδη	Rapid Financing Instrument (RFI)	78.5 εκατ.	110.4 εκατ.	29-Ιουλ-20
12	Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Αιθιοπίας	Rapid Financing Instrument (RFI)	300.7 εκατ.	411 εκατ.	30-Απρ-20
13	Γκαμπόν	Rapid Financing Instrument (RFI)	108 εκατ.	147 εκατ.	9-Απρ-20
		Rapid Financing Instrument (RFI)	108 εκατ.	152 εκατ.	31-Ιουλ-20

14	Γκάμπια	Rapid Credit Facility (RCF)	15.55 εκατ.	21.3 εκατ.	15-Απρ-20
		Extended Credit Facility (ECF)	35 εκατ.	47.1 εκατ.	23-Μαρ-20
15	Γκόνα	Rapid Credit Facility (RCF)	738 εκατ.	1,000 εκατ.	13-Απρ-20
16	Γουινέα	Rapid Credit Facility (RCF)	107.1 εκατ.	148 εκατ.	19-Ιουν-20
17	Κένυα	Rapid Credit Facility (RCF)	542.8 εκατ.	739 εκατ.	6 -Μαΐ-2020
18	Λιβερία	Rapid Credit Facility (RCF)	36.17 εκατ.	49.98 εκατ. 3	5-Ιουν-20
19	Λεσότο	Rapid Financing Instrument (RFI)	23.24 εκατ.	32.6 εκατ.	29-Ιουλ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	11.66 εκατ.	16.5 εκατ.	29-Ιουλ-20
20	Δημοκρατία της Μαδαγασκάρης	Rapid Credit Facility (RCF)	122.2 εκατ.	165.99 εκατ.	3-Απρ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	122.2 εκατ.	171.9 εκατ.	30-Ιουλ-20
21	Μαλί	Rapid Credit Facility (RCF)	146.67 εκατ.	200.41 εκατ.	30-Απρ-20
22	Μαλάουι	Rapid Credit Facility (RCF)	66.44εκατ..	91 εκατ.	1 Μαΐου 2020
		Rapid Credit Facility (RCF)	72.31 εκατ	101.96 εκατ.	2-Οκτ-20
23	Δημοκρατία της Μοζαμβίκης	Rapid Credit Facility (RCF)	227.2 εκατ.	309 εκατ.	24-Απρ-20
24	Νίγηρας	Rapid Credit Facility (RCF)	83.66 εκατ.	114.49 εκατ.	14-Απρ-20
25	Νιγηρία	Rapid Financing Instrument (RFI)	2,454.5 εκατ.	3,400 εκατ.	28-Απρ-20

26	Ρουάντα	Rapid Credit Facility (RCF)	80.1 εκατ.	111.06 εκατ.	11-Ιουν-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	80.1 εκατ.	109.4 εκατ.	2-Απρ-20
27	Σάο Τομέ και Πρινσίπε	Rapid Credit Facility (RCF)	9.03 εκατ.	12.29 εκατ.	21-Απρ-20
		Augmentation of ECF	1.48 εκατ.	2.08 εκατ.	27-Ιουλ-20
28	Σενεγάλη	Rapid Financing Instrument (RFI)	215.73 εκατ.	294.7 εκατ.	13-Απρ-20
		Rapid Credit Facility (RCF)	107.87 εκατ.	147.4 εκατ.	
29	Σεϋχέλλες	Rapid Financing Instrument (RFI)	22.9 εκατ.	31.23 εκατ.	8 Μαΐου 2020
30	Σιέρα Λεόνε	Rapid Credit Facility (RCF)	103.7 εκατ.	143 εκατ.	3-Ιουν-20
31	Νότια Αφρική	Rapid Financing Instrument (RFI)	3,051.2 εκατ.	4,300 εκατ.	27-Ιουλ-20
32	Τόγκο	Augmentation of ECF	71.49 εκατ.	97.1 εκατ.	3-Απρ-20
33	Ουγκάντα	Rapid Credit Facility (RCF)	361 εκατ.	491.5 εκατ.	6- Μαΐ -20
Συνολικό ποσό που εγκρίθηκε για τις χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής			11,481.33 εκατ.	15,895.45 εκατ.	

5. Δυτικό Ημισφαίριο

A/A	Κράτος	Τύπος επείγουσας χρηματοδότησης	Εγκεκριμένο ποσό (SDR)	Εγκεκριμένο ποσό (US\$)	Ημερομηνία έγκρισης
1	Μπαχάμες	Rapid Financing Instrument (RFI)	182.4 εκατ.	250 εκατ.	1-Ιουλ-20
2	Μπαρμπάντος	Augmentation of EFF	66 εκατ.	90.84 εκατ.	3-Ιουλ-20
3	Βολιβία	Rapid Financing Instrument (RFI)	240.1 εκατ.	327 εκατ.	17-Απρ-20
4	Χιλή	Flexible Credit Line (FCL)	17,443 εκατ.	23,930 εκατ.	29-Μαΐ-20
5	Κολομβία	Flexible Credit Line (FCL)	7,849.6 εκατ.	10,748.30 εκατ.	1-Μαΐ-20
		Augmentation of Flexible Credit Line (FCL)	4,417.4 εκατ.	6,200 εκατ.	25-Σεπ-20
6	Κόστα Ρίκα	Rapid Financing Instrument (RFI)	369.4 εκατ.	508 εκατ.	29-Απρ-20
7	Άγιος Δομήνικος	Rapid Credit Facility (RCF)	10.28 εκατ.	14 εκατ.	28-Απρ-20
8	Δομηνικανή Δημοκρατία	Rapid Financing Instrument (RFI)	477.4 εκατ.	650 εκατ.	29-Απρ-20

9	Εκουαδόρ	Rapid Financing Instrument (RFI)	469.7 εκατ.	643 εκατ.	1-Μαΐ-20
		Extended Fund Facility (EFF)	4,615 εκατ.	6,500 εκατ.	30-Σεπ-20
10	Ελ Σαλβαδόρ	Rapid Financing Instrument (RFI)	287.2 εκατ.	389 εκατ.	14-Απρ-20
11	Γρενάδα	Rapid Credit Facility (RCF)	16.4 εκατ.	22.4 εκατ.	28-Απρ-20
12	Γουατεμάλα	Rapid Financing Instrument (RFI)	428.6 εκατ.	594 εκατ.	10-Ιουλ-20
13	Αϊτή	Rapid Credit Facility (RCF)	81.9 εκατ.	111.6 εκατ.	17-Απρ-20
14	Ονδούρα	Augmentation of SBA and SCF	162.37 εκατ.	223 εκατ.	1-Ιουλ-20
15	Τζαμάικα	Rapid Financing Instrument (RFI)	382.9 εκατ.	520 εκατ.	15-Μαΐ-20
16	Παναμάς	Rapid Financing Instrument (RFI)	376.8 εκατ.	515 εκατ.	15-Απρ-20
17	Παραγουάη	Rapid Financing Instrument (RFI)	201.4 εκατ.	274 εκατ.	21-Απρ-20
18	Περού	Flexible Credit Line (FCL)	8,007 εκατ.	11,000 εκατ.	28-Μαΐ-20
19	Αγία Λουκία	Rapid Credit Facility (RCF)	21.4 εκατ.	29.2 εκατ.	28-Απρ-20
20	Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες	Rapid Credit Facility (RCF)	11.7 εκατ.	16 εκατ.	20-Μαΐ-20
Συνολικό ποσό που εγκρίθηκε για τις γλώσσες του Δυτικού Ημισφαιρίου			46,117.95 εκατ.	63,555.34 εκατ.	

Ελάφρυνση εξυπηρέτησης χρέους από το Πρόγραμμα Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (CCRT)

A/A	Κράτος	Τύπος επείγουσας χρηματοδότησης	Εγκεκριμένο ποσό (SDR)	Εγκεκριμένο ποσό (USD)	Ημερομηνία έγκρισης
1	Ισλαμική Δημοκρατία του Αφγανιστάν	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	2.40 εκατ.	3.28 εκατ.	13-Απρ-20
2	Μπενίν	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	7.43 εκατ.	10.17 εκατ.	13-Απρ-20
3	Μπουρκίνα Φάσο	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	8.74 εκατ.	11.96 εκατ.	13-Απρ-20
4	Μπουρουντί	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	5.48 εκατ.	7.63 εκατ.	20-Ιουλ-20
5	Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	2.96 εκατ.	4.05 εκατ.	13-Απρ-20

6	Κομόρες	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	0.97 εκατ.	1.33 εκατ.	13-Απρ-20
7	Δημοκρατία του Κονγκό	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	14.85 εκατ.	20.32 εκατ.	13-Απρ-20
8	Τζιμπουτί	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	1.69 εκατ.	2.3 εκατ.	8-Μαϊ-20
9	Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Αιθιοπίας	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	8.56 εκατ.	12 εκατ.	30-Απρ-20
10	Γκάμπια	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	2.10 εκατ.	2.87 εκατ.	13-Απρ-20
11	Γουινέα	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	16.37 εκατ.	22.4 εκατ.	13-Απρ-20
12	Γουινέα Μπισάου	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	1.08 εκατ.	1.48 εκατ.	13-Απρ-20
13	Αϊτή	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	4.10 εκατ.	5.61 εκατ.	13-Απρ-20
14	Λιβερία	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	11.63 εκατ.	15.92 εκατ.	13-Απρ-20
15	Δημοκρατία της Μαδαγασκάρης	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	3.06 εκατ.	4.19 εκατ.	13-Απρ-20
16	Μαλάουι	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	7.20 εκατ.	9.85 εκατ.	13-Απρ-20

17	Μαλί	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	7.30 εκατ.	9.99 εκατ.	13-Απρ-20
18	Δημοκρατία της Μοζαμβίκης	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	10.89 εκατ.	14.9 εκατ.	13-Απρ-20
19	Νεπάλ	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	2.85 εκατ.	3.9 εκατ.	13-Απρ-20
20	Νίγηρας	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	5.64 εκατ.	7.72 εκατ.	13-Απρ-20
21	Ρουάντα	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	8.01 εκατ.	10.96 εκατ.	13-Απρ-20
22	Σάο Τομέ και Πρινσίπε	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	0.11 εκατ.	0.15 εκατ.	13-Απρ-20
23	Σιέρα Λεόνε	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	13.36 εκατ.	18.28 εκατ.	13-Απρ-20
24	Νησιά Σολομώντα	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	0.06 εκατ.	0.08 εκατ.	13-Απρ-20
25	Δημοκρατία του Τατζικιστάν	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	7.83 εκατ.	10.72 εκατ.	13-Απρ-20
26	Τανζανία	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	10.28 εκατ.	14.3 εκατ.	10-Ιουν-20
27	Τόγκο	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	3.74 εκατ.	5.12 εκατ.	13-Απρ-20
28	Δημοκρατία της Υεμένης	Catastrophe Containment and Relief Trust (CCRT)	14.44 εκατ.	19.76 εκατ.	13-Απρ-20
Σύνολο ποσού για ανακούφιση εξυπηρέτησης χρέους μέσω του CCRT			183.13 εκατ.	251.24 εκατ.	

Μηχανισμοί παροχής βοήθειας από το ΔΝΤ στις χώρες για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19³³

Τα κράτη μέλη μπορούν να έχουν πρόσβαση σε διευκολύνσεις δανεισμού του ΔΝΤ, με ευνοϊκούς ή μη ευνοϊκούς όρους. Όμως, η πρόσβαση στο ΔΝΤ δεν είναι εγγυημένη και βασίζεται, μεταξύ άλλων στοιχείων, στις απαιτήσεις βιωσιμότητας του χρέους.

Η πρόσβαση στη *μη ευνοϊκή χρηματοδότηση* γίνεται μέσω του Λογαριασμού Γενικών Πόρων (General Resources Account - GRA) :

- Το ήμισυ χρηματοδοτείται από ένα σύστημα ποσοστώσεων³⁴.
- Τα υπόλοιπα χρηματοδοτούνται από δεσμευμένους πόρους από χώρες - μέλη και ιδρύματα, μέσω των Νέων Ρυθμίσεων για Δανεισμό και
- από Διμερείς Συμφωνίες Δανεισμού.

Η διαφημιζόμενη «δύναμη ενός τρισεκατομμυρίου» του ΔΝΤ, ή περίπου 970 δισεκατομμύρια δολάρια, είναι οι κοινοί διαθέσιμοι πόροι μέσω αυτών των τριών στοιχείων.

Ωστόσο, μέχρι τον Ιούλιο του 2020, οι αναδυόμενες αγορές και οι αναπτυσσόμενες οικονομίες (Emerging Market And Developing Economies - EMDE) θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση μόνο στο 40% αυτών των πόρων ή σε 388,5 δισ. δολάρια, καθώς η πρόσβαση κάθε χώρας διέπεται από ετήσιο όριο 145% της ποσόστωσης και αθροιστικό όριο 435%³⁵.

Η πρόσβαση σε αυτά τα κεφάλαια, συνήθως, απαιτεί ένα πρόγραμμα ΔΝΤ, σύμφωνα με το οποίο τα κεφάλαια αυτά εκταμιεύονται σε δόσεις, για περίοδο έως

³³ (Stubbs, et al. 2020)

³⁴ Οι ποσοστώσεις ή quotas αντικατοπτρίζουν τη σχετική θέση των χωρών στην παγκόσμια οικονομία (π.χ., το όριο των Ηνωμένων Πολιτειών είναι 17,45% ενώ στο Μπουρούντι είναι 0,03%)

³⁵ Αυτό το όριο πρόσβασης δεν αποτελεί το ανώτατο όριο για τη χρηματοδότηση ενός μέλους. Αντιθέτως, χρησιμεύει ως κατώφλι πέρα από το οποίο ενεργοποιείται ένα σύνολο διαδικαστικών απαιτήσεων. Το ΔΝΤ θεωρεί, με βάση τους δικούς του κανονισμούς, ότι η χώρα ενέχει μεγαλύτερο ρίσκο και γι' αυτό τον λόγο χρησιμοποιεί το δυσμενέστερο σενάριο στην ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους (DSA) της, π.χ. υψηλότερο μέσο επιτόκιο δανεισμού.

και τεσσάρων ετών, αφού προηγηθούν οι αντίστοιχες αξιολογήσεις της προόδου από προσωπικό με κριτικές που συνδέονται με τις προτάσεις πολιτικής.

Το μόνο κανάλι χρηματοδότησης του Λογαριασμού Γενικών Πόρων, το οποίο δεν απαιτεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα, είναι το Μέσο Ταχείας Χρηματοδότησης (RFI) αλλά πριν από την πανδημία τα ετήσια όρια πρόσβασης σε χρηματοδότηση χωρίς όρους ήταν χαμηλότερα, στο 50% της ποσόστωσης.

Στην *ευνοϊκή χρηματοδότηση* υπάρχει πρόσβαση μέσω μιας σειράς Λογαριασμών Πίστεως (Trust Account), διαθέσιμους σε κράτη - μέλη που πληρούν τις προϋποθέσεις, κυρίως με κριτήρια χαμηλού εισοδήματος.

Πρώτον, το Ταμείο για την Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη (PRGT), το οποίο παρέχει:

- α. Ένα δάνειο ταχείας πρόσβασης: τη διευκόλυνση ταχείας πίστωσης - (RCF)
- β. Δάνεια βάσει δόσης που υπόκεινται σε προγράμματα υπό όρους.

Το PRGT χρηματοδοτείται κυρίως μέσω εθελοντικών συνεισφορών από χώρες μέλη, αντί για συνδρομές ποσοτώσεων και το 2018 θα μπορούσε να υποστηρίξει έναν ετήσιο μέσο δανεισμό 1,7 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Το PRGT, πριν από την πανδημία, είχε ετήσιο όριο πρόσβασης σε αυτό 100% και σωρευτικό όριο 300% της ποσόστωσης, ενώ το ετήσιο όριο για τη διευκόλυνση ταχείας πίστωσης (RCF) ήταν στο 50% της ποσόστωσης.

Δεύτερον, το Πρόγραμμα Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (CCRT) παρέχει ανακούφιση από τη ροή του χρέους για την εξυπηρέτησή του, που οφείλεται στο ΔΝΤ, σε χώρες που επηρεάζονται από την υγεία ή περιβαλλοντικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης για έως και δύο χρόνια (Fund 2020). Το CCRT, βασικά, χρηματοδοτείται με ποσά που απομένουν από την Πολυμερή Πρωτοβουλία Ανακούφισης Χρέους και χρησιμοποιήθηκε για να βοηθήσει τις χώρες που είχαν πληγεί από τον Έμπολα, με 100 εκατομμύρια δολάρια, το έτος 2015, αφήνοντας 200 εκατομμύρια δολάρια στο ταμείο.

Τρίτον, το ταμείο για δράσεις ακραίας φτώχειας και ανάπτυξης για τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες παρέχει δάνεια ή επιχορηγήσεις με τον φαινομενικό στόχο της μείωσης των επιπέδων χρέους, με την Πρωτοβουλία ισχυρά χρεωμένων φτωχών χωρών. Χρηματοδοτείται μέσω χορηγίες, συνεισφορές και δανεισμούς δωρητών ή από μεταφορές από άλλους λογαριασμούς του ΔΝΤ και επί του παρόντος διαθέτει 339 εκατομμύρια \$.

Ενέργειες της Διευθύνουσας Συμβούλου και του Διοικητικού Συμβουλίου του ΔΝΤ για τη λήψη μέτρων ανακούφισης των κρατών από την πανδημία του COVID-19

Στις 2 Μαρτίου 2020, η Διευθύνουσα Σύμβουλος του ΔΝΤ Kristalina Georgieva εξέδωσε κοινή δήλωση με τον Πρόεδρο της Παγκόσμιας Τράπεζας David Malpass, ανακοινώνοντας ότι θα βοηθήσουν, από κοινού, στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει ο Covid-19 «με ιδιαίτερη προσοχή στις φτωχές χώρες, χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα μέσα στο μέγιστο δυνατό βαθμό».

Ακολούθως, στις 13 Απριλίου 2020, η Kristalina Georgieva εξέδωσε ανακοίνωση, σύμφωνα με την οποία η Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ ενέκρινε την άμεση απαλλαγή από την εξυπηρέτηση του χρέους σε 25 από τις χώρες μέλη του ΔΝΤ στο πλαίσιο του ανανεωμένου Προγράμματος Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (CCRT), ως μέρος της αντίδρασης του Ταμείου για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των συνεπειών από την πανδημία του COVID- 19.

Το μέτρο αυτό θα παρείχε επιχορηγήσεις στα φτωχότερα και πιο ευάλωτα μέλη του ΔΝΤ, έτσι ώστε να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους για το χρέος τους προς το Ταμείο, για μια αρχική φάση τους επόμενους έξι μήνες και θα τους βοηθούσε να διοχετεύσουν περισσότερους από τους λιγιστούς οικονομικούς πόρους τους σε ζωτικές ιατρικές και άλλες προσπάθειες ανακούφισης.

Το CCRT θα παρείχε περίπου 500 εκατομμύρια δολάρια, ως ανακούφιση από υπηρεσίες χρέους βάσει επιχορηγήσεων, συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης ύψους 185 εκατομμυρίων δολαρίων από το Ηνωμένο Βασίλειο και 100 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ που παρείχε η Ιαπωνία ως άμεσα διαθέσιμους πόρους. Άλλα κράτη, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας και των Κάτω Χωρών, προχώρησαν επίσης με σημαντικές συνεισφορές.

Η πρόθεση της Διευθύνουσας Συμβούλου του ήταν η αναπλήρωση των πόρων του Ταμείου και η ενίσχυση της ικανότητάς του να παρέχει πρόσθετη ελάφρυνση της υπηρεσίας χρέους για δύο ολόκληρα χρόνια στις φτωχότερες χώρες μέλη του.

Οι χώρες που έλαβαν την ελάφρυνση της εξυπηρέτησης του χρέους είναι: το Αφγανιστάν, το Μπενίν, η Μπουρκίνα Φάσο, η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, το Τσαντ, οι Κομόρες, το Κονγκό, η Δομινικανή Δημοκρατία, η Γκάμπια, η Γουινέα, η Γουινέα - Μπισάου, η Αϊτή, η Λιβερία, η Μαδαγασκάρη, το Μαλάουι, το Μάλι, η Μοζαμβίκη, το Νεπάλ, ο Νίγηρας, η Ρουάντα, το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, η Σιέρα Λεόνε, οι Νήσοι Σολομώντος, το Τατζικιστάν, το Τόγκο και η Υεμένη (International Monetary Fund 2020).

Στη συνέχεια, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε στις 15 Απριλίου 2020 την ελάφρυνση της εξυπηρέτησης του χρέους για 25 χώρες μέλη που έχουν επιλεγθεί για υποστήριξη από το CCRT. Η έγκριση θα επέτρεπε την εκταμίευση επιχορηγήσεων από το CCRT, για αποπληρωμή του συνολικού χρέους που θα οφειλότανι στο ΔΝΤ τους επόμενους έξι μήνες, με πιθανές παρατάσεις, έως και δύο χρόνια το πολύ, από τις 14 Απριλίου 2020, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρχει επαρκής διαθεσιμότητα κεφαλαίων.

Η αρχική ανακούφιση που δόθηκε σε αυτές τις χώρες ανέρχεται στα 157,1 εκατομμύρια SDR (213,4 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ), προκειμένου να απελευθερωθούν οικονομικοί πόροι, ώστε να κατευθυνθούν προς ζωτικές ιατρικές και άλλες προσπάθειες ανακούφισης από τις επιπτώσεις της πανδημίας.

Αυτή η επείγουσα προσπάθεια συγκέντρωσης χρημάτων, η οποία θα επέτρεπε στο CCRT να παρέχει ανακούφιση από την εξυπηρέτηση του χρέους για δύο ολόκληρα χρόνια, θα απαιτούσε δέσμευση περίπου 1,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Οι συνδρομητές, όπως προαναφέρθηκε, έχουν ήδη αυξήσει τις δεσμεύσεις και τις συνεισφορές τους. Η επιλογή των κρατών για υποστήριξη CCRT περιορίζεται σε χώρες μέλη του ΔΝΤ με ετήσιο κατά κεφαλήν ΑΕΕ κάτω από το λειτουργικό όριο της Παγκόσμιας Τράπεζας (ή διπλάσιο από το όριο για τα μικρά κράτη), γενικά τις φτωχότερες και τις πιο ευάλωτες χώρες μέλη.

Έτσι λοιπόν, οι εκτελεστικοί διευθυντές αποφάσισαν ότι, από τις 14 Απριλίου 2020, η πανδημία COVID - 19 είναι καταστροφική για τη δημόσια υγεία και προκαλεί σοβαρή οικονομική αναστάτωση, τέτοια ώστε επισύρει τη συμμετοχή του Ταμείου. Η κρίση δημιουργεί ανάγκες ισοζυγίου πληρωμών σε τέτοια κλίμακα που απαιτεί συντονισμένες διεθνείς προσπάθειες για τη στήριξη των φτωχότερων και πιο ευάλωτων χωρών, μέσω ουσιαστικής πρόσθετης στήριξης επιχορηγήσεων για την ελάφρυνση των χρεών. Οι διευθυντές ενέκριναν επίσης τις τεχνικές τροποποιήσεις στο CCRT, το οποίο θα διευκόλυνε την επιχειρησιακή υλοποίηση της παροχής βοήθειας για την ελάφρυνση του χρέους.

Οι διευθυντές συμφώνησαν ότι το CCRT διαθέτει επαρκείς οικονομικούς πόρους για να παραχωρήσει μια πρώτη δόση επιχορηγήσεων για την ελάφρυνση της εξυπηρέτησης του χρέους στις 29 χώρες με εκκρεμή πίστωση στο Ταμείο, τους επόμενους έξι μήνες. Συμφώνησαν ότι 25 από αυτές τις χώρες που ζήτησαν τέτοια βοήθεια πληρούν τα συγκεκριμένα κριτήρια για την απαλλαγή από την εξυπηρέτηση του χρέους και αναμενόταν η εξέταση των αιτημάτων για βοήθεια από τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη (International Monetary Fund 2020).

Το ΔΝΤ έχει, έκτοτε, επεκτείνει τις διευκολύνσεις του και εισήγαγε διαφορετικούς τύπους υποστήριξης:

Πρώτον, διπλασίασε, προσωρινά, τα ετήσια όρια πρόσβασης στο μέσο ταχείας χρηματοδότησης (RFI) και στη διευκόλυνση ταχείας πίστωσης (RCF) στο 100% της ποσόστωσης, για την κάλυψη της αναμενόμενης ζήτησης των 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Στη συνέχεια, αύξησε προσωρινά τα συνολικά ετήσια όρια πρόσβασης στον λογαριασμό γενικών πόρων (GRA) σε 245% και στο Ταμείο για την Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη (PRGT) στο 150% των ποσοτώσεων και ανέστειλε το όριο στον αριθμό των εκταμιεύσεων που επιτρέπονται βάσει της ταχείας πιστωτικής διευκόλυνσης (RCF) (ΔΝΤ, 2020i).

Αυτές οι αλλαγές δεν αντιπροσωπεύουν αύξηση του συνολικού όγκου στο λογαριασμό γενικών πόρων (GRA) ή ακόμα αύξηση του Ταμείου για την Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη (PRGT). Εάν οι επιλέξιμες χώρες για το PRGT χρησιμοποιούσαν όλες την αυξημένη πρόσβασή τους σε δανεισμό, οι πόροι θα

έφταναν στα όριά τους, αφήνοντας λίγους ακόμα για περαιτέρω ευνοϊκή χρηματοδότηση - εξ ου και η έκκληση του ΔΝΤ για «ταχείες» και φιλόδοξες προσπάθειες συγκέντρωσης χρημάτων για την ανανέωση του Trust.

Δεύτερον, το ΔΝΤ ανανέωσε και επέκτεινε το Πρόγραμμα Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (CCRT), ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ανακούφιση χρεών, απελευθερώνοντας έτσι τα υφιστάμενα κεφάλαια για την αντιμετώπιση των δυσμενών οικονομικών αντίκτυπων του Covid-19.

Τρίτο, το ΔΝΤ ενέκρινε ένα νέο μέσο, βάσει δόσης, από τον λογαριασμό γενικών πόρων, τη γραμμή βραχυπρόθεσμης ρευστότητας (Short - Term Liquidity Line - STLL), για χώρες με «πολύ ισχυρές πολιτικές και θεσμούς», αλλά ούτε αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση της συγκέντρωσης κεφαλαίων (Stubbs, και συν. 2020).

Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο ΔΝΤ ενέκρινε στις 2 Οκτωβρίου 2020 ένα δεύτερο εξάμηνο απαλλαγής από την εξυπηρέτηση χρέους για 28 χώρες μέλη υπό το CCRT. Η έγκριση έρχεται σε συνέχεια της πρώτης ενέργειας που αφορά στο εξάμηνο από 14 Απριλίου έως 13 Οκτωβρίου 2020, η οποία εγκρίθηκε στις 13 Απριλίου 2020 και επιτρέπει την εκταμίευση επιχορηγήσεων από το CCRT για εξυπηρέτηση χρέους που οφείλεται στο ΔΝΤ.

Το κόστος του παραπάνω μέτρου, για το εξάμηνο από τις 14 Οκτωβρίου 2020 έως 13 Απριλίου 2021, εκτιμάται σε 161 εκατομμύρια SDR (227 εκατομμύρια US \$). Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα επαρκών πόρων στο CCRT, θα μπορούσε να παρασχεθεί απαλλαγή από την εξυπηρέτηση του χρέους για συνολική περίοδο δύο ετών, έως τις 13 Απριλίου 2022, η οποία εκτιμάται σε περίπου 680 εκατομμύρια SDR (959 εκατομμύρια US \$).

Στο πλαίσιο της έγκρισης της πρώτης δόσης, η Διευθύνουσα Σύμβουλος Kristalina Georgieva ξεκίνησε μια επείγουσα προσπάθεια συγκέντρωσης χρημάτων που θα επέτρεπε στην CCRT να παρέχει ελάφρυνση από το χρέος υπηρεσία έως και δύο ετών κατ' ανώτατο όριο, ενώ θα άφηνε το CCRT επαρκώς χρηματοδοτούμενο για μελλοντικές ανάγκες. Αυτό θα απαιτήσει δέσμευση περίπου 1 δισεκατομμυρίου SDR (1,4 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ). Μέχρι τώρα, τα κράτη - μέλη έχουν συγκεντρώσει εισφορές συνολικού ύψους περίπου 360 εκατομμυρίων SDR, συμπεριλαμβανομένων το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιαπωνία,

τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, την Ελβετία, τη Νορβηγία, την Κίνα, το Μεξικό, τη Σουηδία, τη Βουλγαρία, το Λουξεμβούργο και την Μάλτα.

Οι εκτελεστικοί διευθυντές, στις 02 Οκτωβρίου 2020, υπογράμμισαν ότι η πανδημία COVID-19 εξακολουθεί να αποτελεί ένα σοβαρό ανθρώπινο και οικονομικό κόστος στη συμμετοχή στο Ταμείο. Σε αυτό το πλαίσιο, οι διευθυντές σημείωσαν ότι το CCRT βοήθησε τα περισσότερα φτωχότερα και ευάλωτα μέλη να αντιμετωπίσουν την πανδημία και τις επιπτώσεις της, με την καθυστέρηση της εξυπηρέτησης χρέους στο Ταμείο, από τις 14 Απριλίου 2020 έως τις 13 Οκτωβρίου 2020.

Επιπρόσθετα, οι διευθυντές τόνισαν τη σημασία της συνεχούς παρακολούθησης των δεσμεύσεων και της διαφάνειας από τις κυβερνήσεις των ωφελουμένων χωρών για τη διασφάλιση της προτεραιότητας των δαπανών που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19. Οι διευθυντές συμφώνησαν ότι οι χώρες που έλαβαν την ανακούφιση χρέους CCRT, κατά κύριο λόγο, ακολουθούν σοβαρές μακροοικονομικές πολιτικές για τη στήριξη της σταθερότητας ως απάντηση στην οικονομική δυσχέρεια από την πανδημία. Συμφώνησαν επίσης ότι οι πόροι που αποδεσμεύτηκαν από την αρχική δόση της εξυπηρέτησης χρέους του CCRT βοήθησαν στην παροχή επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης, κοινωνικής και οικονομικής υποστήριξης για τον μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας στις ζωές των ανθρώπων και στα μέσα διαβίωσης.

Ακόμα, οι διευθυντές συμφώνησαν ότι οι διαθέσιμοι πόροι είναι επαρκείς για τη χρηματοδότηση μιας δεύτερης εξαμηνιαίας απαλλαγής από την εξυπηρέτηση του χρέους, στο πλαίσιο πάντα του CCRT. Κατά συνέπεια, ενέκριναν επιχορήγηση για ελάφρυνση για τα 28 από τα 29 συνολικά προσφυγόντα μέλη, με καθυστέρηση στην εξυπηρέτηση χρέους, από τις 14 Οκτωβρίου 2020 έως και τις 13 Απριλίου 2021, ανυπομονώντας για την έγκριση της υποβαλλόμενης πρότασης για το υπόλοιπο ένα μέλος, το συντομότερο δυνατό.

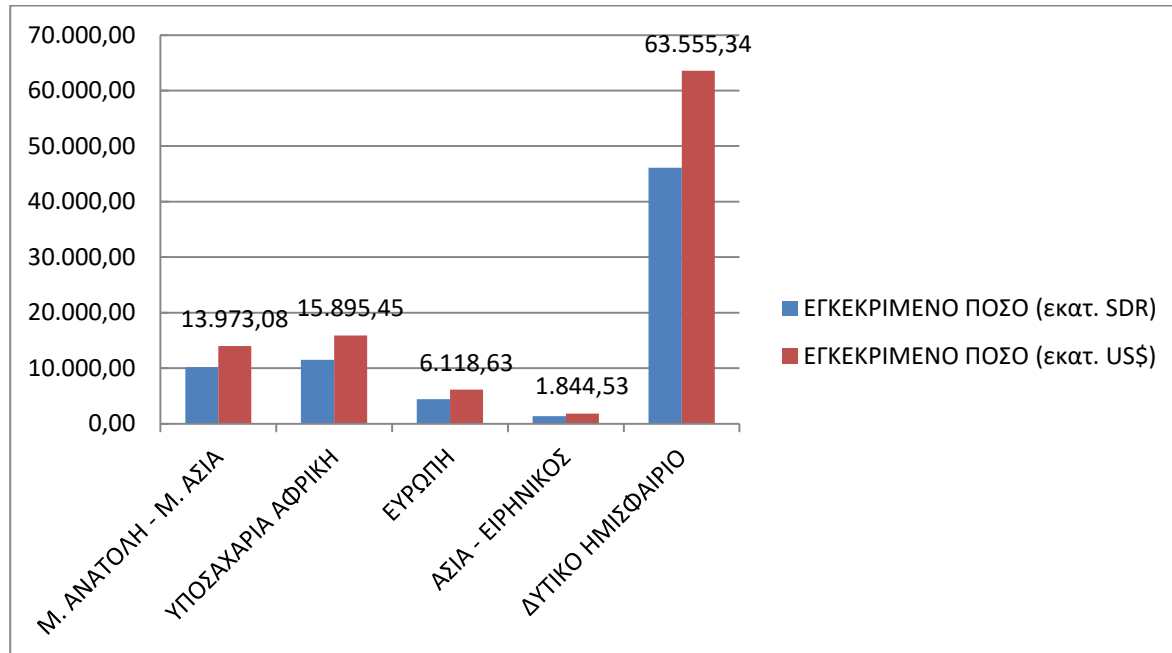
Το Ταμείο έχει λάβει υποσχετικές για εισφορές άνω του ενός τρίτου του ενός δισεκατομμυρίου SDR, το οποίο είχε τεθεί ως αρχικός στόχος συγκέντρωσης χρημάτων, οπότε θα πρέπει να ενισχυθούν οι διαθέσιμοι πόροι για την υποστήριξη της έγκρισης των μελλοντικών δόσεων. Για το σκοπό αυτό, οι διευθυντές

καλωσόρισαν τις γενναιόδωρες συνεισφορές των τελευταίων μηνών και τόνισαν τη σημασία των συνεχιζόμενων προσπάθειών για την εξασφάλιση πρόσθετων πόρων για έγκαιρη επιχορήγηση στο μέλλον. Οι διευθυντές συμφώνησαν ότι θα ήταν χρήσιμο να διεξαχθεί ένας απολογισμός στο CCRT πριν από το τέλος της δεύτερης περιόδου του Απριλίου 2021³⁶.

Ανάλυση των ενεργειών του ΔΝΤ για την έγκριση παροχής οικονομικής ανακούφισης των κρατών από την πανδημία COVID-19

Από την κοινή δήλωση του Μαρτίου 2020, το ΔΝΤ ενέκρινε αιτήσεις χρηματοδότησης για 81 χώρες συνολικού ύψους 73,53 δισεκατομμυρίων SDR ή 101,38 δισεκατομμυρίων δολαρίων, εκ των οποίων έχουν εκταμιευτεί 51,54 δισ. SDR ή 71,06 δισ. \$ (International Monetary Fund 2020).

Σύμφωνα με τα τηρούμενα στοιχεία του ΔΝΤ, μέχρι τον Οκτώβριο 2020, η συνολική χρηματοδότηση που εγκρίθηκε, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα του πλανήτη, φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

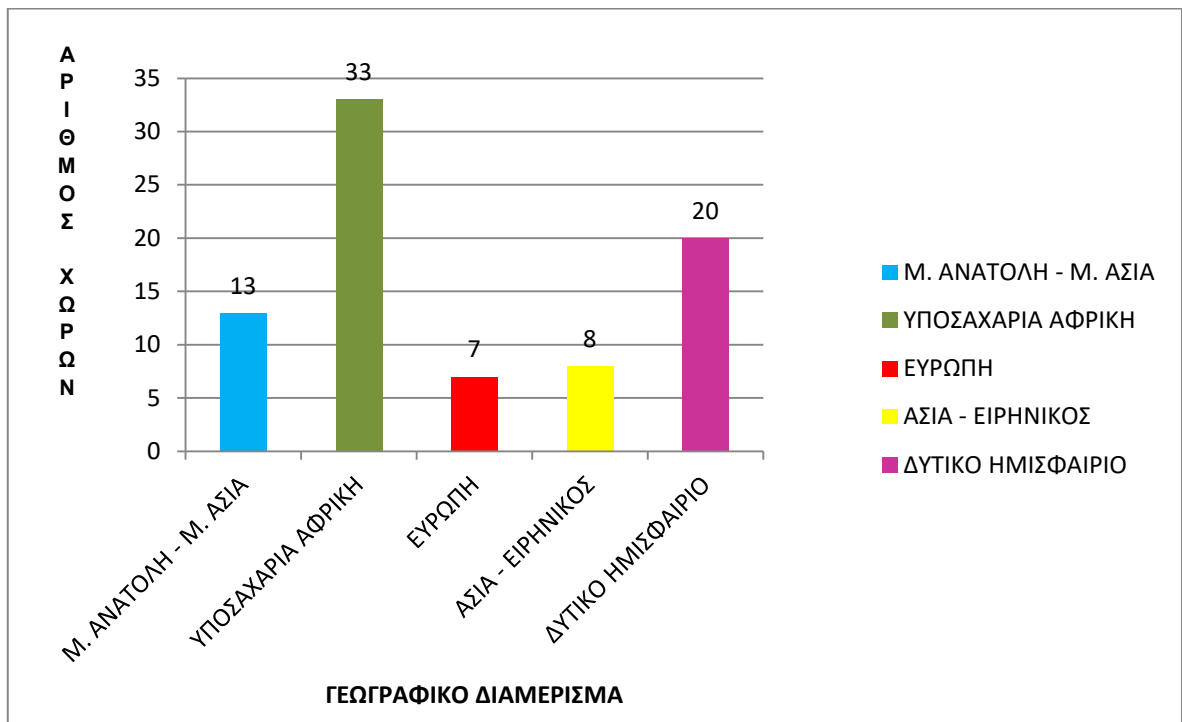

Διάγραμμα 9 Συνολική εγκεκριμένη χρηματοδότηση από το ΔΝΤ ανά περιοχή

³⁶ (Fund, IMF POLICY PAPER 05 OCT 2020)

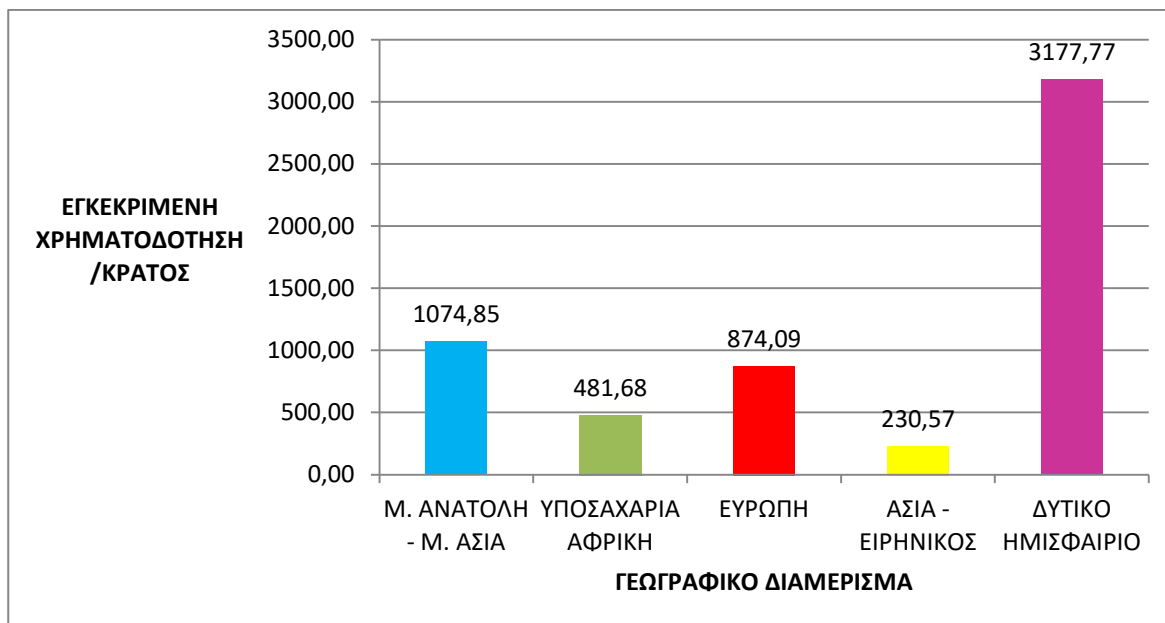
Όπως φαίνεται από το υπόψη γράφημα, από τον Μάρτιο 2020, το μεγαλύτερο εγκεκριμένο ποσό ανήκει αθροιστικά στις χώρες του Δ. Ημισφαιρίου (63,55 δισ.\$). Ακολουθούν με μεγάλη διαφορά, κατά 48 δισ. \$ περίπου, οι χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής. Στις χώρες της Μ. Ανατολής και της Μ. Ασίας εγκρίθηκαν σχεδόν ανάλογα ποσά με αυτά της Υποσαχάριας Αφρικής. Λίγο πιο κάτω από το μισό του ποσού που εγκρίθηκε στην Υποσαχάρια Αφρική, είναι η χρηματοδότηση που εγκρίθηκε για την Ευρώπη και τέλος στην υπόλοιπη Ασία και Ειρηνικό εγκρίθηκαν 1,84 δισ. \$.

Όσον αφορά στον αριθμό των χωρών στις οποίες εγκρίθηκε χρηματοδότηση από το ΔΝΤ, από τον Μάρτιο 2020 για την καλύτερη αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19, η κατανομή τους ανά γεωγραφικό διαμέρισμα παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 10 Αριθμός κρατών στα οποία εγκρίθηκε η χρηματοδότηση ανά περιοχή

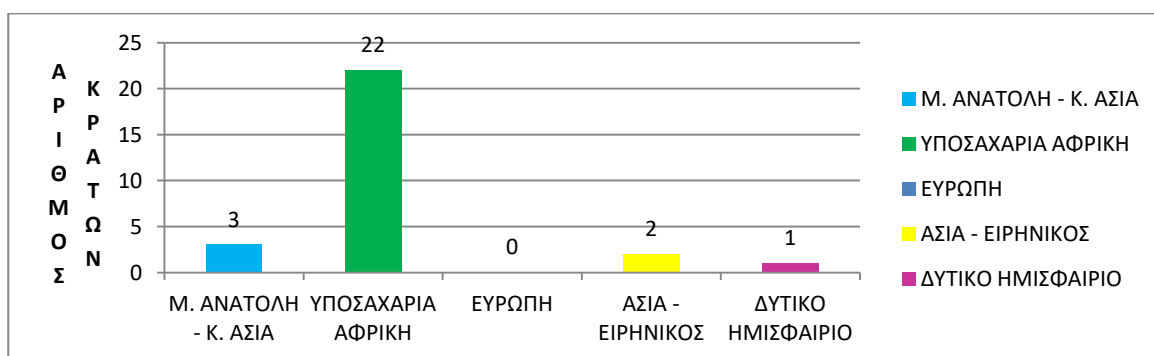
Θα ήταν χρήσιμο στοιχείο κατά την παραγωγή των συμπερασμάτων, η μελέτη των χρηματοδοτήσεων από το ΔΝΤ ανά κράτος των επιμέρους γεωγραφικών διαμερισμάτων. Αν εκτιμηθεί ο λόγος των χρηματοδοτήσεων ανά αριθμό κρατών προκύπτει το παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 11 Εγκεκριμένη χρηματοδότηση ανά κράτος και ανά περιοχή

Όπως προκύπτει από το παραπάνω διάγραμμα, στο Δ. Ημισφαίριο εγκρίθηκε, από τον Μάρτιο 2020, σταθμικά, η μεγαλύτερη χρηματοδότηση ανά κράτος από το ΔΝΤ για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών λόγω της πανδημίας COVID-19, με 3,17 δισ. \$. Ακολουθεί, στο ένα τρίτο, η Μ. Ανατολή - Μ. Ασία. Λίγο πιο κάτω βρίσκεται η Ευρώπη και στο μισό αυτής η Υποσαχάρια Αφρική. Στη βάση βρίσκονται οι χώρες της Ασίας - Ειρηνικού, με 230 εκατ. \$.

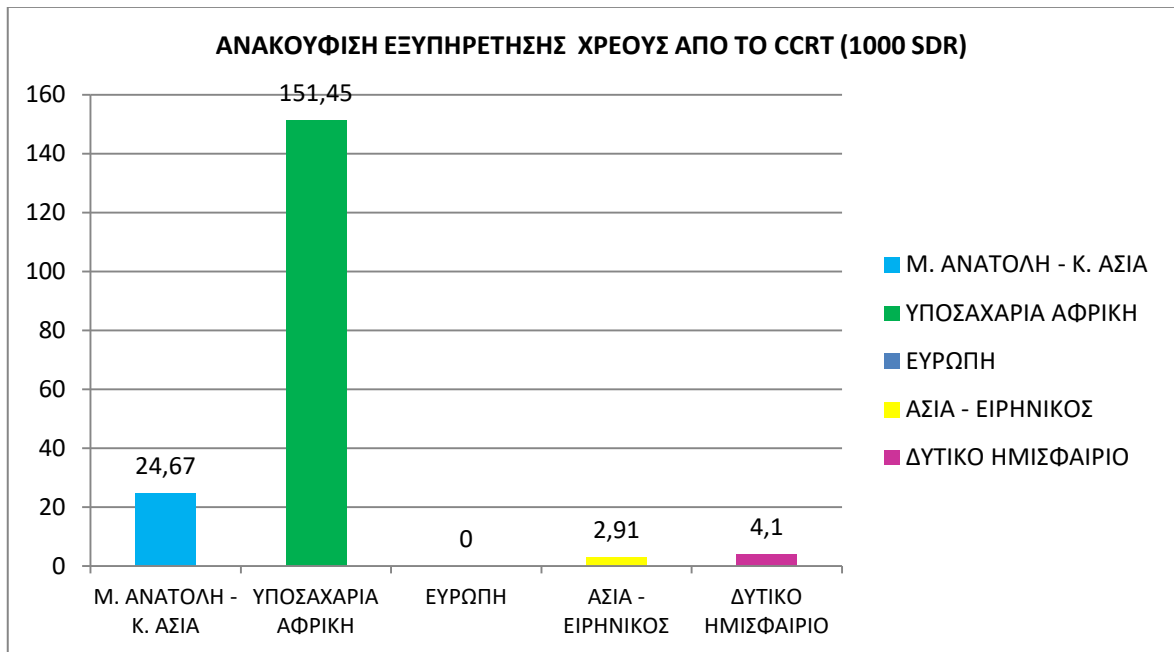
Η ελάφρυνση εξυπηρέτησης χρέους από το Πρόγραμμα Ανακούφισης και Αντιμετώπισης Καταστροφών (CCRT) αφορούσε σε 28 κράτη, σύμφωνα με τον σχετικό Πίνακα, από τα δεδομένα του οποίου προκύπτει το παρακάτω διάγραμμα, όπου συσχετίζονται οι χώρες που έλαβαν την βοήθεια από το Πρόγραμμα CCRT, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Διάγραμμα 12 Αριθμός κρατών που έλαβαν τη βοήθεια CCRT ανά περιοχή

Όπως προκύπτει από το παραπάνω διάγραμμα, η εγκεκριμένη οικονομική βοήθεια που παρασχέθηκε στα κράτη, σε χιλιάδες SDR, από τον Μάρτιο 2020, μέσω της ανακούφισης από την απαλλαγή εξυπηρέτησης του χρέους κατά ένα εξάμηνο, αφορά σε 22 κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής, επί συνόλου 28. Τα υπόλοιπα 6 κράτη που έλαβαν την υπόψη βοήθεια κατανέμονται ως : 3 στην Μ. Ανατολή - Κ. Ασία, 2 στην Ασία - Ειρηνικό και 1 στο Δυτικό Ημισφαίριο. Η Ευρώπη δεν είχε κανένα κράτος που να του παρασχέθηκε η βοήθεια μέσω του Προγράμματος CCRT (International Monetary Fund 2020).

Επιπλέον, σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα, το 82,7% της συνολικής ανακούφισης λόγω της αναστολής εξυπηρέτησης χρέους, διαμέσου του CCRT, ανήκει στην Υποσαχάρια Αφρική. Ακολουθεί με μεγάλη διαφορά η Μ. Ανατολή - Κ. Ασία με 13,47%, αφήνοντας στις άλλες δύο περιοχές (Ασία - Ειρηνικός και Δ. Ημισφαίριο) να καρπωθούν το υπόλοιπο 3,83% του συνολικού οφέλους από το μέσο CCRT.

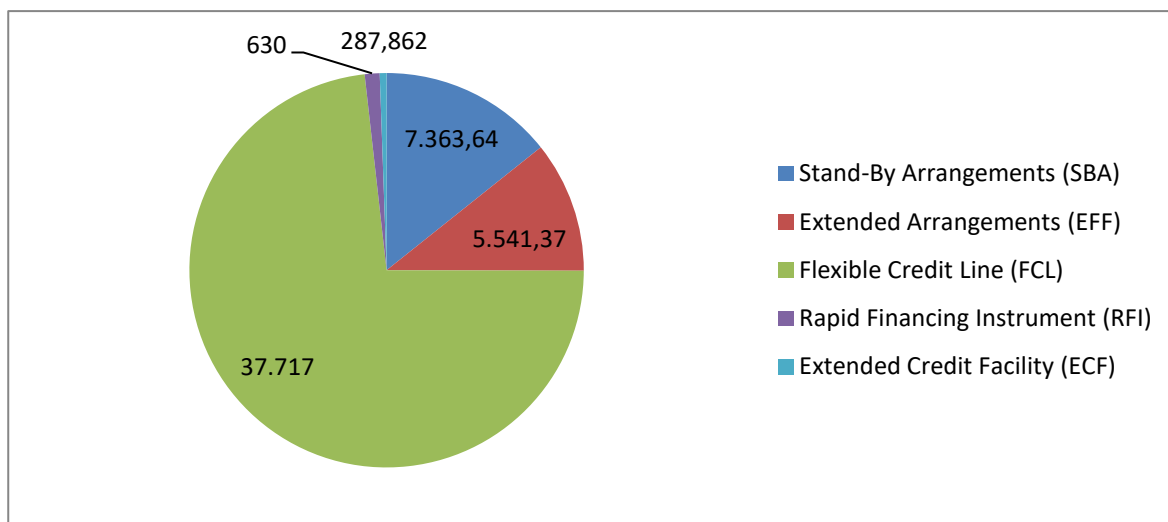

Διάγραμμα 13 Ανακούφιση εξυπηρέτησης χρέους από το CCRT (1000 SDR)

Ανάλυση των ενεργειών του ΔΝΤ για τη χρηματοδότηση των κρατών προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες από την πανδημία COVID-19³⁷

Μετά την προηγηθείσα ανάλυση που αφορά στην έγκριση χρηματοδότησης των κρατών - μελών από το ΔΝΤ, από τον Μάρτιο 2020, με την μορφή δανεισμού με ευνοϊκούς όρους ή με την απαλλαγή εξυπηρέτησης του χρέους τους προς το Ταμείο για ένα εξάμηνο (αρχικά) και για ένα δεύτερο εξάμηνο (στη συνέχεια), θα ήταν πολύ χρήσιμη η καταγραφή της πραγματοποιηθείσας νέας χρηματοδότησης για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19, κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Συνοπτικά, οι δύο πυλώνες χρηματοδότησης του ΔΝΤ : ο Λογαριασμός Γενικών Πόρων (GRA) και το Ταμείο Μείωσης της Φτώχειας και της Ανάπτυξης παρείχαν έκτακτη χρηματοδότηση, μετά τον Μάρτιο 2020, σε 11 κράτη - μέλη, διαμέσου 5 οικονομικών μέτρων διευκόλυνσης : Stand-By Arrangements (SBA), Extended Arrangements (EFF), Flexible Credit Line (FCL), Rapid Financing Instrument (RFI) και Extended Credit Facility (ECF). Το ύψος της οικονομικής βοήθειας ανά μέτρο διευκόλυνσης παρουσιάζεται στο διάγραμμα 14.

Διάγραμμα 14 Ύψος οικονομικής βοήθειας ανά μέσο χρηματοδότησης (1000 SDR)

³⁷ Τα παρατιθέμενα στοιχεία προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα του ΔΝΤ, στη διεύθυνση: <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr11.aspx?memberKey1=ZZZZ&date1key=2025-12-31>

Το συνολικό διατιθέμενο ποσό, από τον Μάρτιο 2020, ανέρχεται στα 51.539.872 SDR ή σε 72.943.350 US\$ (με ημέρα ισοτιμίας SDR/US\$ την 11 Οκτωβρίου 2020, όπου 1 SDR=1,41528 US\$). Το μέσο διευκόλυνσης που χρηματοδότησε το μεγαλύτερο ποσό, με άλλα λόγια η μεγαλύτερη εκροή προήλθε από το Flexible Credit Line (FCL), με εκροή 37.717.000 SDR ή το 73,18% της συνολικής εκροής από το ΔΝΤ. Ακολουθεί το Stand-By Arrangements (SBA) με διαφορά 30.000.000 SDR. Έπεται το Extended Arrangements (EFF) και στη βάση βρίσκονται με ελάχιστες, συγκριτικά εκροές, το Rapid Financing Instrument (RFI) και το Extended Credit Facility (ECF).

Σε αυτό το σημείο αξίζει να διερευνηθεί η κατανομή των πραγματοποιηθέντων εκροών μεταξύ των 11 κρατών. Το παρακάτω διάγραμμα «πίτας» παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο υλοποιήθηκε αυτή κατανομή.

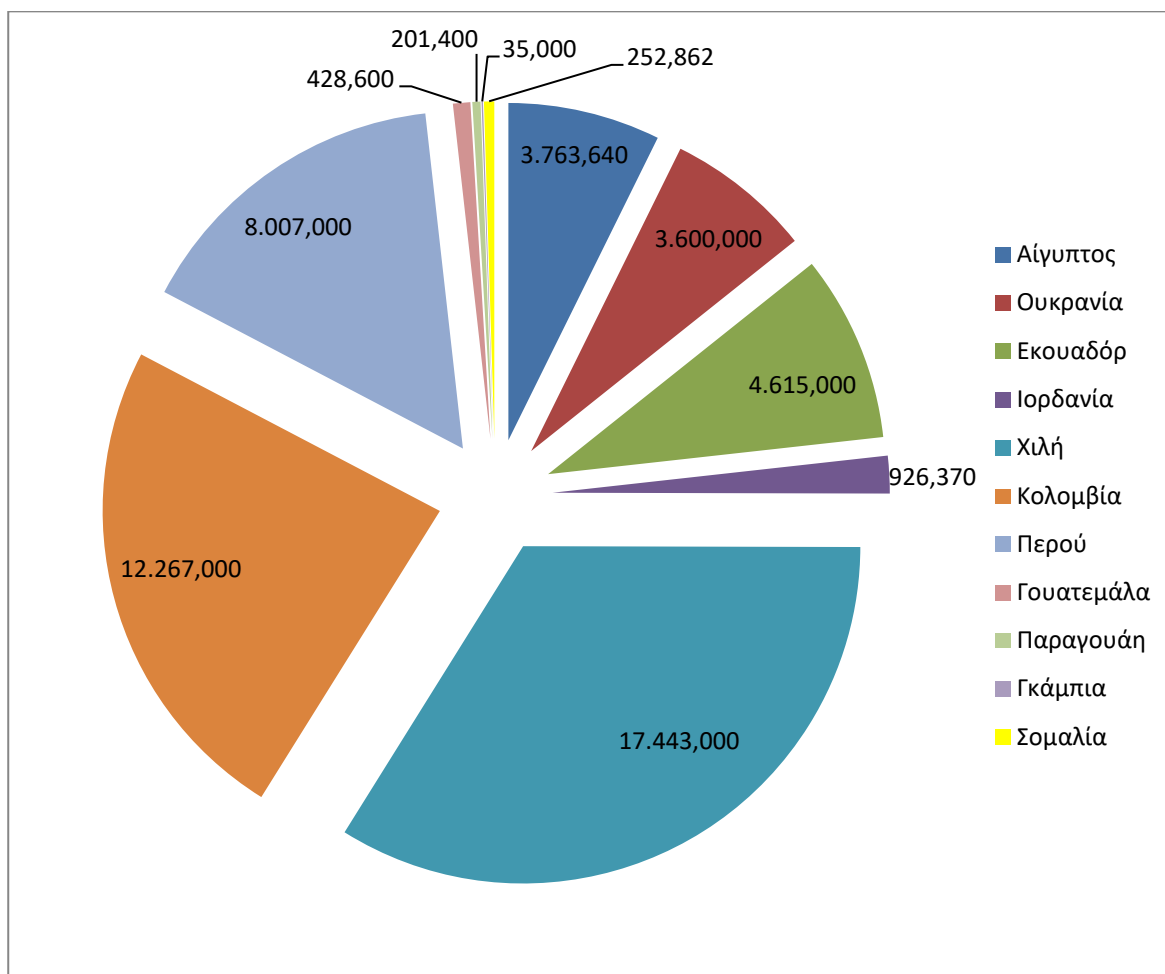
Το μεγαλύτερο «κομμάτι της πίτας» ανήκει στη Χιλή, με ύψος εκροών από το ΔΝΤ προς αυτήν, από τον Μάρτιο 2020, 17.443.000 SDR. Ακολουθεί η Κολομβία και μετά το Περού, αθροίζοντας τα τρία αυτά κράτη το σύνολο της εκροής διαμέσου του Flexible Credit Line (FCL). Το συγκεκριμένο μέσο, όπως προαναφέρθηκε, καταλαμβάνει το 73,18% της συνολικής εκροής του ΔΝΤ για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών από την πανδημία COVID-19. Οεύκολα συμπεραίνεται ότι 3 κράτη μοιράστηκαν το 73,18% της συνολικής χρηματοδότησης και τα υπόλοιπα 8 μοιράστηκαν το υπόλοιπο 26,82%. Όμως και πάλι η κατανομή των εκροών από τα αντίστοιχα μέσα δεν είναι ομοιόμορφη, παρουσιάζοντας μεγάλη διακύμανση, η οποία εξαρτάται από το μέσο χρηματοδότησης.

Έτσι λοιπόν, η Αίγυπτος μαζί με την Ουκρανία αθροίζουν, περίπου ισομερώς, το σύνολο του μέσου Stand-By Arrangements (SBA), με ύψος 7.363.640 SDR. Το ποσοστό που αντιστοιχεί στη συνολική εκροή είναι το 14,28%.

Το Εκουαδόρ εισέπραξε 4.615.000 SDR, δηλ. το 83,28% περίπου της εκροής από το Extended Arrangements (EFF), αφήνοντας το υπόλοιπο στην Ιορδανία.

Τέλος, η Γουατεμάλα, η Παραγουάη, η Γκάμπια και η Σομαλία εισέπραξαν συνολικά 917.812 SDR, το 1,7% περίπου των εκροών, διαμέσου των Rapid

Financing Instrument (RFI) για τις 2 πρώτες και Extended Credit Facility (ECF) για τις 2 τελευταίες χώρες.

Διάγραμμα 15 Εγκεκριμένη χρηματοδότηση ανά κράτος (1000 SDR)

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι πολύ δύσκολο το έργο του ερευνητή που θα εκτιμήσει τις μακροπρόθεσμες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές συνέπειες από την πανδημία του κορωνοϊού στον πλανήτη. Αυτό οφείλεται σε δύο σημαντικές παραμέτρους που χαρακτηρίζουν αυτό το φαινόμενο, τη διάρκεια και την ένταση.

Πράγματι, αν η διάρκεια και η ένταση της πανδημίας διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα, συγκριτικά με άλλες ασθένειες που έχουν ταλανίσει την ανθρωπότητα κατά καιρούς, γεγονός που καταδεικνύει αρχικά, την αδυναμία αντιμετώπισης της ασθένειας από την ιατρική κοινότητα, τόσο στη φάση της πρόληψης όσο και στη φάση της καταστολής, η πρώτη προφανής συνέπεια θα είναι η αύξηση των απωλειών ανθρώπινων ζώων, ηλικιωμένων ή υπαγόμενων σε ευπαθείς ομάδες.

Κάποιος κυνικός αναγνώστης θα εξέφραζε την πεποίθηση ότι, ενδεχομένως, η αύξηση του ποσοστού απώλειας των ηλικιωμένων στην κοινωνία θα παρείχε ανακούφιση στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και στα ταμεία πρόνοιας. Αυτή είναι η μία όψη του νομίσματος, η «θετική», αν μπορεί να αποτιμηθεί με θετικό πρόσημο η απώλεια της ανθρώπινης ζωής, έστω και αν έτσι εμφανίζονται πλεονάσματα στους λογαριασμούς κοινωνικής ασφάλισης των κρατών.

Υπάρχει όμως και ο αντίλογος. Στον πρόλογο του τεύχους WORLD ECONOMIC OUTLOOK - OCT 2020, η Οικονομική Σύμβουλος και Διευθύνουσα Έρευνας του ΔΝΤ, Gita Gopinath, κάνει έναν μικρό απολογισμό, στον τομέα της υγείας, από την εμφάνιση και εξάπλωση του κορωνοϊού στον πλανήτη. Αναφέρει λοιπόν ότι πάνω από ένα εκατομμύριο ζωές έχουν χαθεί από την αρχή του έτους και τα κρούσματα συνεχίζουν να αυξάνονται. Πολλοί άλλοι άνθρωποι έχουν ασθενήσει και βρίσκονται σε σοβαρή κατάσταση. Επίσης, περίπου 90 εκατομμύρια άνθρωποι αναμένεται να καταλήξουν σε κατάσταση ακραίας φτώχειας το έτος 2020 (Gopinath 2020).

Παρόλα αυτά, η Gopinath συνεχίζει τον πρόλογό της δίνοντας έναν τόνο ελπίδας, καθώς, ναι μεν, αυτές οι στιγμές που διέρχεται η ανθρωπότητα είναι δύσκολες αλλά υπάρχουν και ορισμένοι λόγοι για αισιοδοξία. Οι έρευνες έχουν

αυξηθεί, οι θεραπείες βελτιώνονται και οι δοκιμές εμβολίων έχουν προχωρήσει με έναν πρωτοφανή ρυθμό, με μερικές δοκιμές να είναι σε τελικό στάδιο. Η διεθνής αλληλεγγύη έχει ενισχυθεί σε ορισμένες περιστάσεις, από την ανατροπή των περιορισμών του εμπορίου στον ιατρικό εξοπλισμό έως την ενίσχυση της οικονομικής βοήθειας για ευάλωτες χώρες. Και πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι πολλές οικονομίες ανακάμπτουν με γρηγορότερο ρυθμό από ό, τι αναμενόταν, μετά τη λήψη του μεγάλου Lockdown.

Η ύφεση του 2020 αποδεικνύεται λιγότερο σοβαρή, σε σχέση με τις προβλέψεις του Ιουνίου 2020. Η αναθεώρηση αυτή προέρχεται από το ότι η συρρίκνωση του ΑΕΠ του δεύτερου τριμήνου 2020 στις μεγάλες προηγμένες οικονομίες δεν ήταν τόσο μεγάλη όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί. Στην αναθεώρηση των εκτιμήσεων αυτών συνηγορεί και το γεγονός ότι η επιστροφή της Κίνας στην ανάπτυξη ήταν ισχυρότερη από την αναμενόμενη καθώς και ότι υπάρχουν σημάδια ταχύτερης ανάκαμψης, γενικότερα, για το τρίτο τρίμηνο.

Τα αποτελέσματα της ανάκαμψης θα ήταν πολύ πιο αδύναμα αν δεν είχαν προηγηθεί μεγάλες, ταχείς και άνευ προηγουμένου φορολογικές, νομισματικές και πολιτικές ρυθμίσεις που διατήρησαν το διαθέσιμο εισόδημα για τα νοικοκυριά σε ικανοποιητικά επίπεδα, προστάτευσαν τις ταμειακές ροές στις εταιρείες και υποστήριξαν την παροχή πιστώσεων.

Συνολικά, αυτές οι ενέργειες είχαν αποτρέψει, μέχρι τον Οκτώβρη 2020, την επανάληψη της οικονομικής καταστροφής του 2008 - 2009. Η παγκόσμια οικονομία επιστρέφει σε ανάκαμψη, η οποία εκτιμάται ότι θα είναι μεγάλη, άνιση και αβέβαιη.

Είναι αυτό που ονομάζει χαρακτηριστικά η Διευθύνουσα Σύμβουλος του ΔΝΤ Kristalina Georgieva «...μια άνοδος που θα είναι δύσκολη, άνιση, αβέβαιη και επιρρεπής σε αποτυχίες (a Long Ascent for the global economy: a climb that will be difficult, uneven, uncertain - and prone to setbacks)». Συνεχίζοντας, στην ίδια ομιλία της, στο πλαίσιο της ετήσιας συνάντησης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και του Διοικητικού Συμβουλίου της Ομάδας της Παγκόσμιας Τράπεζας, όπου συγκεντρώθηκαν κεντρικοί τραπεζίτες, υπουργοί οικονομικών και ανάπτυξης, στελέχη του ιδιωτικού τομέα και άλλοι αξιωματούχοι, στις 15

Οκτωβρίου 2020, ανέφερε ότι, αν και υπάρχουν προκλήσεις κατά την προδιαγεγραμμένη ανάκαμψη των οικονομιών, η πορεία αυτή τελικά θα είναι ανοδική (International Monetary Fund 2020t).

Η Georgiëna, στον δικό της απολογισμό, επισημαίνει ότι πρόκειται για μια πανδημία που έχει ήδη κοστίσει πάνω από ένα εκατομμύριο ζωές. Μια οικονομική καταστροφή που θα κάνει την παγκόσμια οικονομία 4,4% μικρότερη και θα περικόψει περίπου 11 τρισεκατομμύρια δολάρια από την παραγωγή, μέχρι το τέλος του 2020. Για πρώτη φορά, εδώ και δεκαετίες, παρατηρείται ανείπωτη, ανθρώπινη απόγνωση απέναντι στην τεράστια διαταραχή και αυξανόμενη φτώχεια, καθώς η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει, για άλλη μία φορά μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, δύο τεράστιες προκλήσεις: η αντιμετώπιση της παρούσας κρίσης και η δημιουργία ενός καλύτερου μέλλοντος.

Η Διευθύνουσα Σύμβουλος του ΔΝΤ τονίζει ότι γνωρίζουν οι αρμόδιοι τι πρέπει να γίνει: Μια διαρκής οικονομική ανάκαμψη είναι δυνατή μόνο εάν ξεπεραστεί η πανδημία και συνεπώς τα μέτρα υγείας πρέπει να παραμείνουν ως πρώτη προτεραιότητα, με την υποστήριξη της παραγωγής και της διανομής αποτελεσματικών θεραπειών και εμβολίων σε όλες τις χώρες.

Όμως η πορεία αυτή θα είναι ανοδική αλλά και «ανηφορική», που σημαίνει ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ορισμένα επίμονα προβλήματα, όπως η χαμηλή παραγωγικότητα, ο μικρός ρυθμός ανάπτυξης, οι μεγάλες ανισότητες σε όλους τους τομείς και μια επικείμενη κλιματική κρίση. Επισημαίνει σε αυτό το σημείο η Georgiëna τη δυνατότητα για ανοικοδόμηση ενός καλύτερου κόσμου από αυτόν του προ - πανδημικού, ενός κόσμου πιο ανθεκτικού, βιώσιμου και χωρίς αποκλεισμούς. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, σύμφωνα με τη Georgiëna, πρέπει να υλοποιηθούν 3 προϋποθέσεις :

Πρώτον, με τη θέσπιση και εφαρμογή σωστών οικονομικών πολιτικών. Οι συνετές μακροοικονομικές πολιτικές και οι ισχυροί θεσμοί είναι κρίσιμοι για την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η εφαρμογή πολιτικών «one size», δηλ. ενός μεγέθους, δεν ταιριάζει σε όλους. Η πείρα έχει δείξει ότι οι πολιτικές πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες κάθε χώρας. Η υποστήριξη από το ΔΝΤ παραμένει απαραίτητη για κάποιο χρονικό διάστημα,

ενώ η πρόωρη απόσυρσή της κινδυνεύει να προκαλέσει σοβαρή και αδικαιολόγητη οικονομική ζημία. Το στάδιο της κρίσης θα καθορίσει το κατάλληλο μέγεθος αυτής της στήριξης, στο μικρότερο δυνατό χρόνο και περισσότερο στοχευμένο, καθώς οι χώρες αρχίζουν να ανακάμπτουν.

Επίσης, ισχυρά μεσοπρόθεσμα πλαίσια για νομισματικές, δημοσιονομικές και χρηματοοικονομικές πολιτικές, καθώς και μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση του εμπορίου, της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία εμπιστοσύνης για τη δράση της πολιτικής στο παρόν, ενώ παράλληλα δημιουργείται η απαραίτητη ανθεκτικότητα για το μέλλον. Αυτή η ανθεκτικότητα περιλαμβάνει την προσεκτική παρακολούθηση των κινδύνων που ενέχει το αυξημένο δημόσιο χρέος. Συναφώς, αναμένεται ότι τα επίπεδα χρέους του 2021 θα αυξηθούν σημαντικά, στο 125% περίπου του ΑΕΠ στις προηγμένες οικονομίες, στο 65% του ΑΕΠ στις αναδυόμενες αγορές και 50% του ΑΕΠ στις χώρες με χαμηλό εισόδημα.

Ακόμα, το Ταμείο παρέχει ελάφρυνση του χρέους στα φτωχότερα μέλη του και με την Παγκόσμια Τράπεζα υποστηρίζεται η επέκταση από την G20 της Πρωτοβουλίας Αναστολής Υπηρεσιών Χρέους. Εκτός από αυτό, εκεί όπου το χρέος δεν είναι βιώσιμο θα πρέπει να αναδιαρθρωθεί χωρίς καθυστέρηση. Είναι απαραίτητη η μεγαλύτερη διαφάνεια χρέους και ο ενισχυμένος συντονισμός πιστωτών.

Η δεύτερη προϋπόθεση αφορά στις πολιτικές, οι οποίες πρέπει να έχουν στο επίκεντρο τους ανθρώπους. Σε μια χώρα, για να γίνει συγκομιδή του οφέλους από μια υγιή οικονομική πολιτική, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μεγαλύτερη επένδυση στους ανθρώπους. Αυτό σημαίνει προστασία των ευάλωτων ομάδων. Σημαίνει, επίσης, την ενίσχυση του ανθρώπινου και φυσικού κεφαλαίου για τη στήριξη της ανάπτυξης και της ανθεκτικότητας.

Η πανδημία του COVID-19 έχει αναδείξει τη σημασία των ισχυρών συστημάτων υγείας. Οι αυξανόμενες ανισότητες και η ταχεία τεχνολογική αλλαγή απαιτούν ισχυρά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, για την αύξηση των ευκαιριών και τη μείωση των ανισοτήτων. Για παράδειγμα, η επιτάχυνση της ισότητας των φύλων μπορεί να είναι μια παγκόσμια αλλαγή στους παραγωγικούς

συντελεστές και στην παραγωγή. Για τις πιο άνισες χώρες, το κλείσιμο του χάσματος μεταξύ των φύλων θα μπορούσε να αυξήσει το ΑΕΠ κατά μέσο όρο 35%.

Όμως και η επένδυση στους νέους ανθρώπους αποτελεί επένδυση στο μέλλον. Οι νέοι χρειάζονται πρόσβαση στην υγεία και την εκπαίδευση, καθώς και πρόσβαση στο Διαδίκτυο, γιατί αυτό τους δίνει πρόσβαση στην ψηφιακή οικονομία, που είναι τόσο κρίσιμη για την ανάπτυξη. Η Georgiena φέρει ως παράδειγμα την Υποσαχάρια Αφρική, όπου η επέκταση της πρόσβασης στο Διαδίκτυο κατά 10% του πληθυσμού της θα μπορούσε να αυξήσει το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες. Όμως και η ψηφιοποίηση βοηθά επίσης, ως ένα ισχυρό εργαλείο, για την αντιμετώπιση της φτώχειας.

Στην τρίτη προϋπόθεση η Georgiena, φέροντας ως παράδειγμα την πανδημία, κατά την οποία δεν μπορεί πλέον να αγνοηθούν οι προφυλάξεις για την υγεία, υπερθεματίζει την αλλαγή του κλίματος, η οποία επειδή είναι μακρο-κρίσιμη, αποτελεί σημαντική απειλή για την ανάπτυξη και την ευημερία. Είναι επίσης κρίσιμη για τον άνθρωπο και τον πλανήτη. Την τελευταία δεκαετία, οι άμεσες ζημιές από καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα έχουν αυξηθεί περίπου κατά 1,3 τρισεκατομμύρια δολάρια. Υπάρχει μια ιστορική ευκαιρία να χτιστεί ένας πιο πράσινος και πλούσιος, σε θέσεις εργασίας, κόσμος.

Όσον αφορά στο έργο του Ταμείου, η Georgiena θέλοντας να προβάλλει το έργο του ΔΝΤ, από τότε που ξεκίνησε η πανδημία, ανέφερε ότι έχουν δεσμευτεί πάνω από 100 δισεκατομμύρια δολάρια. Η προτεραιότητα του ΔΝΤ θα συνεχίσει να δίνεται στις επείγουσες ανάγκες των αναδυόμενων αγορών και των χωρών με χαμηλό εισόδημα - ειδικά των μικρών και εύθραυστων κρατών, βοηθώντας τους να πληρώσουν γιατρούς και νοσοκόμες και να προστατεύσουν τους πιο ευάλωτους ανθρώπους και τομείς των οικονομιών τους.

Η πρωτοφανής δράση του ΔΝΤ ήταν δυνατή μόνο χάρη στη γενναιόδωρη υποστήριξη των μελών του. Ο διπλασιασμός των Νέων Διακανονισμών για Δανεισμό και ένας νέος γύρος διμερών συμφωνιών δανεισμού διατήρησε αυτήν την οικονομική δύναμη. Τα μέλη έχουν επίσης συνδράμει, με ουσιαστικές συνεισφορές, τα ταμεία CCRT και PRGT. Αυτό επέτρεψε στο ΔΝΤ να

υποστηρίξει τα μέλη του με χαμηλό εισόδημα με ελάφρυνση του χρέους και να τριπλασιάσει τον ευνοϊκό δανεισμό τους.

Επίσης, είναι αξιοσημείωτη η συνεργασία με μέλη του για να ενισχύσει περαιτέρω την ευνοϊκή δανειοδοτική του ικανότητα να προσαρμόσει τη δική του εργαλειοθήκη δανεισμού και να αυξήσει την υποστήριξή του για ανάπτυξη δυνατοτήτων από τα μέλη του (International Monetary Fund 2020t).

Συμπερασματικά, η ανάκαμψη σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο δεν είναι εξασφαλισμένη ενώ η πανδημία συνεχίζει να εξαπλώνεται. Οι οικονομίες όλων των κρατών αντιμετωπίζουν δυσκολίες επαναφοράς στα επίπεδα προ της πανδημίας. Όμως, απαιτείται για την καταπολέμηση του φαινομένου ηπατοφθγής παλινδρομήσεων και η τήρηση μιας σταθερής πολιτικής. Με άλλα λόγια, θα απαιτηθεί, από τις χώρες, η ικανότητα μιας εξισορρόπησης μεταξύ της άρσης της βραχυπρόθεσμης οικονομικής δραστηριότητας και της αντιμετώπισης μεσοπρόθεσμων προκλήσεων. Σαφώς και η πορεία προς το μέλλον θα απαιτήσει επιδέξιες εγχώριες πολιτικές, ικανές να επιφέρουν αυτήν την εξισορρόπηση.

Σύμφωνα με τη Gita Gopinath στο WORLD ECONOMIC OUTLET-OKT20, στον τομέα της υγείας, αποτελεί βασική πτυχή της καταπολέμησης της κρίσης στον τομέα αυτό το να γίνει κατανοητό ότι όλες οι καινοτομίες, είτε πρόκειται για δοκιμές, για θεραπείες ή για εμβόλια, παράγονται σε κλίμακα προς όφελος όλων των χωρών. Οι προκαταρκτικές δεσμεύσεις της αγοράς φαρμάκων για προμήθεια δοκιμαστικών εμβολίων μπορούν να συμβάλουν στην τόνωση της διαδικασίας παραγωγής στους φαρμακοβιομηχάνους, οι οποίοι σε διαφορετική περίπτωση θα διστάσουν να αναλάβουν το αρχικό κόστος. Αυτή η προσπάθεια πρέπει να περιλαμβάνει ισχυρά πολυμερή σχήματα για τη διανομή των φαρμακευτικών δόσεων σε όλες τις χώρες σε προσιτές τιμές. Ακόμα πιο γενικά, η παγκόσμια κοινότητα θα πρέπει να συνεχίσει να βοηθά χώρες με περιορισμένη ικανότητα υγειονομικής περίθαλψης, όπως χρήση κοινού εξοπλισμού, τεχνογνωσίας και μέσω οικονομικής υποστήριξης από διεθνείς οργανισμούς υγείας.

Στον δημοσιονομικό τομέα σε εθνικό επίπεδο, οι κυβερνήσεις έχουν ήδη ενεργήσει με μια ποικιλία φορολογικών αντιμέτρων που περιλαμβάνουν προσπάθειες για την κάλυψη των απωλειών εισοδήματος, κίνητρα πρόσληψης,

επέκταση κοινωνικής πρόνοιας, εγγύηση πίστωσης και διοχέτευση κεφαλαίων τους σε επιχειρήσεις. Αυτά τα μέτρα έχουν αποτρέψει τις εκτεταμένες χρεοκοπίες και έχουν βοηθήσει στη μερική ανάκαμψη της απασχόλησης.

Η απασχόληση παραμένει πολύ πιο κάτω από τα προ πανδημικά επίπεδα και πολλά ακόμη εκατομμύρια θέσεων εργασίας διατρέχουν κίνδυνο, όσο περισσότερο συνεχίζεται αυτή η κρίση. Για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, είναι σημαντικό για τις κυβερνήσεις, όπου είναι δυνατόν, να συνεχίσουν να υποστηρίζουν βιώσιμες αλλά ακόμα ευάλωτες εταιρείες με διευκόλυνση για την εξυπηρέτηση του χρέους και την υποστήριξη από τα ίδια κεφάλαια.

Με την πάροδο του χρόνου, όταν η ανάκαμψη θα έχει σταθεροποιηθεί, οι πολιτικές θα πρέπει να μετατοπιστούν σταδιακά στη διευκόλυνση της ανακατανομής των εργαζομένων από τομείς που ενδέχεται να υποστούν συρρίκνωση σε μακροπρόθεσμη βάση (ταξίδια) σε αναπτυσσόμενους τομείς (ηλεκτρονικό εμπόριο). Κατά τη μετάβαση, οι εργαζόμενοι θα χρειαστεί να υποστηριχθούν, μεταξύ άλλων, μέσω προσαρμογής εισοδήματος, επανεκπαίδευσης και προγραμμάτων γενικότερης προσαρμογής.

Οι προηγμένες οικονομίες κατάφεραν γενικά να διαθέσουν μεγαλύτερες άμεσες δαπάνες και υποστήριξη ρευστότητας σε σχέση με το ΑΕΠ από άλλες οικονομίες που περιορίζονται από το αυξημένο χρέος και το υψηλότερο κόστος δανεισμού. Αυτές οι χώρες που περιορίζονται θα πρέπει να δημιουργήσουν χώρο για διάθεση δαπανών προκειμένου να καλύψουν άμεσες ανάγκες, δίνοντας προτεραιότητα στα μεγάλα μέτρα αντιμετώπισης κρίσεων και μείωσης των μικρών στοχευμένων επιδοτήσεων. Μερικές χώρες θα απαιτήσουν πρόσθετη βοήθεια από πιστωτές και συνδρομητές μέσω της αναδιάρθρωσης χρέους, επιχορηγήσεων και ευνοϊκής χρηματοδότησης, αξιοποιώντας κάποιες σημαντικές πρωτοβουλίες που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Το ΔΝΤ ήταν στο επίκεντρο αυτών των πρωτοβουλιών μέσω της κοινής πρόσκλησης με την Παγκόσμια Τράπεζα για αναστολή της υπηρεσίας χρέους για χώρες με χαμηλό εισόδημα, το αίτημά τους για μεταρρύθμιση της διεθνούς διάρθρωσης χρέους και την επέκτασή της χρηματοδότησης τους, με άνευ προηγουμένου ταχύτητα, σε πολλά κράτη μέλη.

Όσο η αβεβαιότητα παραμένει σημαντική, η ανάπτυξη αναμένεται να μετριαστεί σημαντικά, μετά την προβλεπόμενη ανάκαμψη της παγκόσμιας δραστηριότητας το 2021. Τόσο οι προηγμένες όσο και οι αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς είναι πιθανό να καταγράψουν σημαντικές απώλειες, σε σχέση με τις προ-πανδημικές προβλέψεις παραγωγής τους. Οι οικονομίες των μικρών χωρών που εξαρτώνται από τον τουρισμό και βασίζονται σε εμπορεύματα βρίσκονται σε ένα ιδιαίτερα δύσκολο σημείο.

Οι περισσότερες οικονομίες θα βιώσουν διαρκή ζημιά στην προσφορά εργασίας, αντανakλώντας τα προβλήματα από τη βαθιά ύφεση του 2020 και της ανάγκης για διαρθρωτικές αλλαγές. Οι συνεχείς απώλειες εργασίας υποδηλώνουν μια μεγάλη οπισθοδρόμηση στο βιοτικό επίπεδο σε σχέση με αυτό που αναμενόταν πριν την πανδημία. Όχι μόνο η αύξηση της ακραίας φτώχειας, για πρώτη φορά σε πάνω από δύο δεκαετίες, αλλά και η ανισότητα αναμένεται να αυξηθεί επειδή η κρίση έχει επηρεάσει δυσανάλογα τις γυναίκες, τους ανεπίσημα απασχολούμενους και εκείνους με σχετικά χαμηλότερου επιπέδου εκπαιδευτικών ικανοτήτων.

Επιπλέον, τα επίπεδα κρατικού χρέους αναμένεται να αυξηθούν σημαντικά, γιατί οι υποβαθμίσεις στην εκτιμώμενη παραγωγή συνεπάγεται μια μικρότερη φορολογική βάση που καθιστά δυσκολότερη την εξυπηρέτηση του χρέους.

Στη θετική πλευρά, οι προοπτικές των χαμηλών επιτοκίων, για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, παράλληλα με την προβλεπόμενη ανάκαμψη της ανάπτυξης το 2021, μπορούν να βοηθήσουν στην ανακούφιση ή στην εξυπηρέτηση του χρέους που επιβαρύνει πολλές χώρες. Για να διασφαλιστεί από τις κυβερνήσεις ότι το χρέος θα παραμείνει σε μια βιώσιμη, πέρα από μια μεσοπρόθεσμη, πορεία, μπορεί να χρειαστεί να αυξήσουν την προοδευτικότητα των φόρων τους και να διασφαλίσουν ότι οι εταιρείες πληρώνουν το ανάλογο μερίδιο των φόρων τους, ενώ εξαλείφουν τις σπατάλες δαπανών.

Πρέπει να σχεδιαστούν πολιτικές βραχυπρόθεσμης υποστήριξης με σκοπό την τοποθέτηση των οικονομιών σε κανάλια ισχυρότερης, δίκαιης και βιώσιμης ανάπτυξης. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορεί ταυτόχρονα να στοχεύουν

στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και να ενισχύσει την ανάκαμψη από την κρίση COVID-19.

Συνεπώς, οι επενδύσεις στην υγεία και στην εκπαίδευση (συμπεριλαμβανομένων αυτών που μπορούν να αποκαταστήσουν τις απώλειες που προκλήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας) συμβάλλουν στην επίτευξη συμμετοχικής και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σημαντικές καινοτομίες πολιτικής τους τελευταίους μήνες του 2020: η δημιουργία του ταμείου αντιμετώπισης της πανδημίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η έναρξη των αγορών περιουσιακών στοιχείων από τις κεντρικές τράπεζες των αναδυόμενων αγορών και η χρήση των νέων ψηφιακών τεχνολογιών για την παροχή κοινωνικής βοήθειας σε μέρη όπως η υποσαχάρια Αφρική.

Τέτοιες ενέργειες έχουν αποτρέψει ακόμη πιο ακραίες καταστροφές και είναι αποτελούν ισχυρές αποδείξεις ότι οι αποτελεσματικές, καλά σχεδιασμένες πολιτικές προστατεύουν τους ανθρώπους και τη συνολική οικονομική ευημερία. Με βάση αυτές τις δράσεις, οι πολιτικές για το επόμενο στάδιο της κρίσης πρέπει επιδιώκουν διαρκείς βελτιώσεις στην παγκόσμια οικονομία και να δημιουργούν ασφαλή και ποιοτικό μέλλον για όλους (WORLD ECONOMIC OUTLET-ΟΚΤ20).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

" Περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Bretton Woods υπογραφείσης τελικῆς πράξεως καὶ ἐξουσιοδοτήσεως πρὸς υπογραφήν τῶν σχετικῶν συμφωνιῶν." *ΦΕΚ 315*, 1945: 23.

Abel, Andrew, and Ben Bernanke. *ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ, 2010.

bea.gov. 10/29/2020. <https://www.bea.gov/data/gdp/gross-domestic-product> (accessed 11/04/2020).

Cantu, Carlos. *Capital*. 04/14/2015. <https://www.capital.gr/think-tank/2278267/mathimata-apo-tin-krisi-tou-mexiko-gia-tin-ellada> (accessed 09/10/2020).

Canuto, Otaviano. *How Coronavirus Poses New Risks to Latin America Sputtering Economies*. 02/2020.

Canuto, Otaviano. *More Than One Coronavirus Curve to Manage – Infection, Recession and External Finance*. 04/04/2020.

—. " The Impact of Coronavirus on the Global Economy." *Policy Brief*, 06/2020.

Commodity Markets Outlook. report, World Bank Group, April 2020.

Correia, Sergio, Stephan Luck, and Emil Verner. "Pandemics Depress the Economy, Public Health Interventions Do Not: Evidence from the 1918 Flu." 06/05/2020.

Eric, Hobsbawm. *Η Εποχή των Άκρων*. Αθήνα: ΘΕΜΕΛΙΟ, 2006.

EUROSTAT. "newsrelease euroindicators." Inclusion of GDP estimates for Member States, 2020.

forextrader.gr.04/27/2015.

<https://www.forextrader.gr/%CE%BA%CE%BB%CE%AE%CF%83%CE%B7-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B8%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-margin-call/> (accessed 10/17/ 2020).

Fund, International Monetary. "IMF POLICY PAPER ." 05 OCT 2020.

—. "IMF POLICY PAPER." 10/05/2020. <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2020/10/06/Catastrophe-Containment-and-Relief-Trust-Second-Tranche-Of-Debt-Service-Relief-In-The-49810> (accessed 10 07, 2020).

Globalization 101. <http://www.globalization101.org/why-is-the-imf-controversial/> (accessed 09 13, 2020).

Gopinath, Gita. "A long and Difficult Ascent." *World Economic Outlook*, OCT 2020.

Gourinchas, Pierre-Olivier. "voxeu." *voxeu.org*. 2020.

<https://voxeu.org/article/flattening-pandemic-and-recession-curves> (accessed 10/07/2020).

GRinvest.

<http://grinvest.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%85%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AD%CF%82/> (accessed 10/02/2020).

Gross Domestic Product. 10/02/2020. <https://www.bea.gov/data/gdp/gross-domestic-product> (accessed 10/05/2020).

Hausmann, Ricardo;. "Flattening the COVID-19 Curve in Developing Countries." *Project Syndicate*. 03/24/2020. <https://www.project-syndicate.org/commentary/flattening-covid19-curve-in-developing-countries-by-ricardo-hausmann-2020-03?barrier=accesspaylog> (accessed 10/02/2020).

Hillier, Brian. *Μακροοικονομική Αντιπαράθεση*. Αθήνα: GUTENBERG, 1998.

International Monetary Fund 2020. <https://www.imf.org/external/about/histglob.htm> (accessed 09/04/2020).

International Monetary Fund. 2020. 08.

International Monetary Fund. 2020. <https://www.imf.org/external/about/govern.htm> (accessed 09/09/2020).

"International Monetary Fund." 2020.

<https://www.imf.org/external/about/ourwork.htm> (accessed 09/10/2020).

International Monetary Fund. 03/27/2020.

<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Lending> (accessed 10/10/2020).

International Monetary Fund. 06/29/2020. <https://www.imf.org/en/About/FAQ/imf-response-to-covid-19#Q5> (accessed 10/12/2020).

International Monetary Fund. 10/02/2020. <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/COVID-Lending-Tracker#APD> (accessed 10/05/2020).

International Monetary Fund. 04/13/2020.

<https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/13/pr20151-imf-executive-board-approves-immediate-debt-relief-for-25-countries> (accessed 10 09, 2020).

International Monetary Fund. 04/14/2020.

<https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/16/pr20165-board-approves-immediate-debt-service-relief-for-25-eligible-low-income-countries> (accessed 10 09, 2020).

International Monetary Fund. 09/30/2020.

<https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr11.aspx?memberKey1=ZZZZ&date1key=2025-12-31> (accessed 10 10, 2020).

International Monetary Fund. 2020a.

<https://www.imf.org/external/about/histcoop.htm> (accessed 9/2/2020).

International Monetary Fund. 2020b.

<https://www.imf.org/external/about/histend.htm> (accessed 9/3/2020).

International Monetary Fund. 2020c.

<https://www.imf.org/external/about/histdebt.htm>.

International Monetary Fund. 2020d.

<https://www.imf.org/external/about/histcomm.htm> (accessed 9/3/2020).

International Monetary Fund. 2020e.

<https://www.imf.org/external/about/histcomm.htm> (accessed 09/05/2020).

International Monetary Fund. 2020f. <https://www.imf.org/en/About> (accessed 09/05/2020).

International Monetary Fund. 2020g.

<https://www.imf.org/external/about/govstruct.htm> (accessed 09/10/2020).

International Monetary Fund. 2020h.

<https://www.imf.org/external/about/econsurv.htm> (accessed 09/10/2020).

"International Monetary Fund." 2020i.

<https://www.imf.org/external/about/econsurv.htm#country> (accessed 09/10/2020).

"International Monetary Fund." 2020j.

<https://www.imf.org/external/about/econsurv.htm#regional> (accessed 09/12/2020).

"International Monetary Fund." 2020k.

<https://www.imf.org/external/about/econsurv.htm#global> (accessed 09/10/2020).

International Monetary Fund. 2020l.

<https://www.imf.org/external/about/lending.htm> (accessed 09/12/ 2020).

International Monetary Fund. 2020m.

<https://www.imf.org/external/about/lending.htm#changing> (accessed 09/12/2020).

International Monetary Fund. 2020n.

<https://www.imf.org/external/about/lending.htm#purposes> (accessed 09/12/2020).

International Monetary Fund. 2020o.

<https://www.imf.org/external/about/lending.htm#conditions> (accessed 09/12/2020).

International Monetary Fund. 2020p.

<https://www.imf.org/external/about/lending.htm#facilities> (accessed 09/12/2020).

International Monetary Fund. 2020q.

<https://www.imf.org/external/about/lending.htm#lowincome> (accessed 09/12/2020).

International Monetary Fund. 2020r.

<https://www.imf.org/external/about/lending.htm#relief> (accessed 09/12/2020).

"International Monetary Fund." *International Monetary Fund FUCTIONSHEET MARCH 2016*. 2020s.

<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/02/21/28/IMF-Conditionality> (accessed 09/12/2020).

International Monetary Fund. 2020t.

https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/10/15/sp101520-a-new-bretton-woods-moment?utm_medium=email&utm_source=govdelivery (accessed 10/18/2020).

Mackenzie, Debora. *COVID-19*. Αθήνα: Πεδίο, 2020.

Malcolm, Gillis. *Οικονομική της Ανάπτυξης*. Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ, 2001.

naftemporiki. 04/14/2020a.

<https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1589067/covid-19-peripou-o-misos-planitis-exei-zitisei-oikonomiki-boitheia-apo-to-dnt> (accessed 09 01, 2020).

OECD. <http://www.oecd.org/development/financing-sustainable-development/development-finance-standards/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm> (accessed 10/11/2020).

Sarkar, Shihab. "The Financial Express." 03/30/2020.

<https://thefinancialexpress.com.bd/views/economic-fallouts-from-covid-19-1585582385> (accessed 09/08/2020).

Stiglitz, Joseph. *Οικονομική του Δημόσιου Τομέα*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ, 1988.

Stubbs, Thomas, William Kring, Christina Laskaridis, Alexander Kentikelenis, and Kevin Gallagher. "Whatever it takes? The global financial safety net, Covid-19 and developing countries ." *ELSEVIER*, 09/01/2020.

Vogado, Stephen. *FOCUSECONOMICS*. 09/08/2020. <https://www.focus-economics.com/countries/japan/news/gdp/q2-gdp-revised-down-marginally-in-second-estimate> (accessed 10/15/2020).

WHO. *Origin of SARS-CoV-2*. World Health Organization, 03/26/2020.

"World Health Organization." <https://www.who.int>.

[https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it) (accessed 09/18/2020).

Βαβούρας, Ιωάννης. *Προβλήματα οικονομικής Πολιτικής*. Αθήνα: Παπαζήση, 1995.

Βαρουζάκης, Σωτήριος. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 1980.

Διακαντώνης, Μιχάλης. "Liberal." 04/24/2020.

<https://www.liberal.gr/economy/koronoios-o-epitachuntis-tis-istorias/298664> (accessed 09/07/2020).

Ευθύμογλου, Πρόδρομος, and Απόστολος Μπάλλας. *Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί και Αγορές*. Αθήνα: Μπένου, 1995.

Καρφάκης, Κωνσταντίνος. *Διεθνείς Νομισματικές Σχέσεις*. Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ, 2006.

Κατρανίδης, Στέλιος. *Ειδικά θέματα διεθνούς εμπορίου*. Θεσσαλονίκη: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, 1995.

Κουσκουβέλης, Ηλίας. *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.

Λιανός, Θ., and Θ. Μπένος. *Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Ε. ΜΠΕΝΟΥ, 1998.

Λιανός, Θεόδωρος, and Θεοφάνης Μπένος. *Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική*. Αθήνα: Ε. ΜΠΕΝΟΥ, 1998.

Μπαραμπούτης, Ιωάννης. "Η νόσος από κορωνοϊό." *Διαδικτυακό Βιβλίο: Παθογένεια, Διάγνωση, Αντιμετώπιση*. 2020.

<https://covid19coronoiosdiagnositherapeia.blogspot.com/> (accessed 09/05/2020).

Πουρναράκης, Ευθύμιος. *Διεθνής Οικονομική*. Αθήνα: ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, 2004.

Συριόπουλος, Κώστας. *Διεθνείς Κεφαλαιαγορές, τόμος Ι*. Θεσσαλονίκη: ΑΝΙΚΟΥΛΑ, 1999.

Τράπεζα της Ελλάδος. 2020. <https://www.bankofgreece.gr/statistika/mh-nomismatika-xrhmatopistwtika-idrymata> (accessed 10/12/2020).

Χατζηδημητρίου, Ιωάννης. *Διεθνείς Επιχειρηματικές Δραστηριότητες*. Θεσσαλονίκη: ΑΝΙΚΟΥΛΑ, 2003.